

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA

ČASOPIS AKADEMICKEJ OBCE PU V PREŠOVE

ROČNÍK XII.

ČÍSLO 1/FEBRUÁR 2008

Na zasadnutí 12. februára schválili členovia Akademického senátu PU celý rad veľmi dôležitých dokumentov pre ďalšiu existenciu univerzity v Prešove. Rokovanie trvalo niekoľko hodín a najviac sa diskutovalo o návrhu Štatútu PU a o návrhu organizačných zmien v štruktúre PU.

Foto: Mgr. Luboslav Krajňák

Všetkým pedagógom PU želáme pri príležitosti tohoročného Dňa učiteľov veľa pracovných úspechov, pevné zdravie, radosť z práce s mladou generáciou a spokojnosť z realizácii sa v povolaní, o ktorom sa najčastejšie hovorí, že je skôr poslaním ako len zamestnaním!

Redakcia

Prezident vymenoval profesorov

Prezident SR Ivan Gašparovič využil jednu zo svojich ústavných právomoci a menoval k 15. januáru nových vysokoškolských profesorov. Z PU je medzi nimi doterajší doc. PhDr. Jozef Džuka, PhD., ktorému prezident udelil najvyšší akademický titul v odbore Všeobecná a experimentálna psychológia. Kým v roku 2006 vymenoval prezident vysokoškolských profesorov v dvoch termínoch - jarnom a jesennom, v roku 2007 tak urobil len v jednom, s dátumom 26. júna. (jn)

Akademický senát PU schválil nové texty dôležitých dokumentov a predpisov

Členovia Akademického senátu Prešovskej univerzity (AS PU) v Prešove schválili na zasadnutí 12. februára nové znenie Štatútu PU. Okrem toho odobrili celý rad ďalších dôležitých dokumentov a predpisov zásadného významu. Predkladal ich poväzne rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD. Rokovanie viedol predseda AS PU doc. Ing. arch. Václav Kohlmayer, PhD.

Rektor PU pri uvedení návrhu Štatútu PU konštatoval, že jeho prípravu vyvolala novela vysokoškolského zákona a vnútorné potreby PU. (Všetky relevantné dôvody uverejňujeme v rozhovore s rektorm PU na s. 3 tohto vydania časopisu PU). Dovedna išlo o 19 zásadných zásahov do doteraz platného textu.

Senátori najviac diskutovali o navrhnutom znení kto je členom akademickej obce PU. Ing. Peter Hal'ko navrhol, aby sa doplnil o formuláciu, že členom obce je aj zamestnanec PU s vysokoškolským vzdelaním a s prevahou duševnej práce. Pri hlasovaní však tento doplnok neprešiel. Za jeho akceptáciu hlasovali len navrhovateľ a Mgr. Luboslav Krajňák, obaja členovia AS za novozriadený volebný okrsok č. 9 – na rektoráte, pričom L. Krajňák je nový tajomník AS. Proti boli 16, zdržali sa siedmi.

Po bezmála poldruhahodinovom rokování o návrhu štatútu pristúpili senátori k verejnemu hlasovaniu. Za text upravený niektorými pripomienkami a akceptovaný rektorm PU bolo 23 členov AS, nikto nebol proti, dvaja sa zdržali - P. Hal'ko a L. Krajňák.

Schválený štatút zašľu na registráciu Ministerstvu školstva SR a po spätnom doručení zaregistrovaného dokumentu na PU začne byť účinný.

Po ohlasovaní návrhu štatútu sa P. Hal'ko písomne vzdal členstva v AS.

V. Kohlmayer konštatoval, že novoprijatým textom Štatútu PU sa vrátili k ďávnejšie platným pravidlám, podľa ktorých členom akademickej obce sú pedagógovia a vedecko-výskumní pracovníci. Znamená to, že podľa novej úpravy členmi obce nie sú technicko-hospodárski pracovníci, sekretárky, technici. Ako dodal, v tomto zmysle

sa zruší spomínaný volebný okrsok č. 9 a zniži sa tým aj počet členov AS.

V ďalšom priebehu zasadnutia členovia AS jednomyselne schválili Zásady výberového konania na PU a Študijný poriadok PU. Druhý návrh uviedli prorektori PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD., a prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. Poukázali okrem iného na potrebu razantnejšieho potierania plagátorstva pri spracovaní rôznych študentských prác.

(dokončenie na s. 2)

V čísle okrem iného:

Rozhovor - prof. P. Kónya o stave akreditácie PU - s. 7,
Udalosti - Rímskokatolíckopravoslávny teologický dialóg - s. 8 a 9,

Udalosti - Konferencia Senátori a seniorky... - s. 10,
Udalosti - Konferencia o vzdelávaní pôrodných asistentiek - s. 15,

Recenzie - Sociálne poradenstvo a komunikácia - s. 19,
Kultúra - Camerata academica - s. 20.

Z REKTOROVHO DIÁRA

7., 10., 14. a 28. januára - zasadnutie vedenia PU

7. januára - stretnutie s vedením ŠDaj PU a odborov

9. januára - účasť na stretnutí Čo môžeme spolu urobiť pre Prešov organizované primátorom mesta JUDr. Pavlom Hagyariem

15. januára - pracovné rokovanie s gréckokatolíckym eparchom Mons. Jánom Babjakom

16. januára - stretnutie s novým biskupom Východného dištriktu Evanjelickej cirkvi a. v. (VD ECAV) v Prešove Mgr. Stanislavom Sabolom

17. - 19. januára - rokovanie v Bratislave

21. januára - zasadnutie kolégia rektora

23. januára - prijatie delegácie z Turecka

25. januára - účasť na zasadnutí Vedeckej rady UPJŠ v Košiciach

28. januára - pracovné stretnutie rektorov PU a košických univerzít v Košiciach

31. januára - pracovné stretnutie s primátorom Trebišova MVDr. Vladimírom Andášom, CSc.

2. februára - účasť na inštalácii novozvoleného biskupa VD ECAV v Prešove

7. a 8. februára - účasť na zasadnutí Slovenskej rektorskéj konferencie (SRK) v Trenčianskych Tepliciach

11. februára - prijatie štátnej tajomníčky MŠ SR Mgr. Biňány Obrimčákovej a vedúceho služobného úradu MŠ SR prof. Ing. Františka Schlossera, CSc.

11. februára - zasadnutie kolégia rektora

12. februára - účasť na zasadnutí Akademického senátu PU

18. a 19. februára - účasť na konferencii SRK v Bratislave Sektorová správa o stave vysokého školstva v SR

20. februára - účasť na vysviacke knižnice GTF PU a na dni otvorených dverí GTF PU

22. februára - prijatie delegácie z Indie

(zel)

Akademický senát PU schválil nové texty dôležitých dokumentov a predpisov

(dokončenie zo s. 1)

Senátori odobrili Disciplinárny poriadok PU pre študentov a Rokovací poriadok Disciplinárnej komisie PU.

Na návrh rektora PU zvolili v tajných volbách za nových členov Vedeckej rady PU profesorov Vojtecha Boháča a Milana Melníka.

Organizačné zmeny navrhnuté na realizáciu prevažne k 1. marcu vyvolali takisto značnú

diskusiu členov AS (Podobu zmien vysvetľuje rektor už v spomínanom rozhovore). Schválili ich počtom hlasov 23, nikto nebol proti, dvaja sa združali.

Po tomto bude v programe rokovania AS sa rektor podávať členom AS za vykonanú prácu, konštrukívny prístup k návrhom a za pripomienky. „Zmeny nás posunú dopredu a zvýšia konkurencieschopnosť“

PU na trhu,“ vyjadril svoje pre-svedčenie.

Predložený návrh Rokovacieho poriadku AS napokon stiahli z rokovania a schválili Správu o činnosti AS PU za predošlé obdobie, ktorej text je dostupný na internetovej stránke PU.

K návrhu rozpočtu PU na rok 2008 a k jeho schváleniu by sa mal senát mimoriadne zísť o päť týždňov.

(jn)

Na plese PU dominovala aukcia študentských prác

V súvislosti s realizáciou 8. reprezentačného plesu PU 25. januára v Hoteli Dukla v Prešove vznikla na Fakulte humanitných a prírodných vied (FHPV) PU výnimočná myšlienka - charitatívna aukcia výtvarných prác študentov KVVAU na podporu

študenta Miroslava Pastucha, ktorý pred troma rokmi utrpel vážnu dopravnú nehodu a následky ho pripútali na invalidný vozík. Finančným výťažkom z aukcie sa podporí náročná operácia, ktorá je dôležitá pre jeho návrat do sveta bez handicapu.

Výsledok aukcie na spoločenskej udalosti PU bol nad očakávanie dobrý, vyzbieralo sa 73 tisíc Sk. Veľmi štedrým účastníkom aukcie bol Pavol Repka z Podhradíka, ktorý prispel najvyššou finančnou sumou, 28 500 Sk, keď kúpil dve výtvarné práce študentov. Aktívnymi účastníkmi aukcie boli aj členovia vedenia PU, rektor prof. René Matlovič, prorektorka doc. Iveta Kovalčíková, dekan FHPV prof. Ivan Bernasovský a predseda Akademického senátu PU doc. Václav Kohlmayer. Veľká vďaka patrí aj ostatným účastníkom aukcie paní JUDr. Loumovej a pánom Čarnogurskému a Blizňákovovi.

V súčasnosti sa niekedy zdá, že ľudia žijú ako ulitníky, nič mimo ich ulity ich nezaujíma. V prípade vydarenej aukcie na plese PU to však určite neplnilo.

(em)

Odborári hodnotili činnosť za roky 2006 a 2007

Hodnotením svojej činnosti v rokoch 2006 a 2007 sa zaoberali účastníci celouniverzitnej konferencie Rady základných organizácií Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy (OZ PŠaV) na Slovensku pri PU.

Konala sa 7. februára za účasti 44 delegátov a viacerých hostí, medzi ktorými bol rektor PU René Matlovič, prorektorka Iveta Kovalčíková, podpredsedníčka Akademického senátu Helena Galdunová, kvestorka Mária Nováková, predsedca OZ Ján Gašperan, predsedca Združenia vysokých škôl a priamo riadených organizácií Alexander Kurtanský, zástupcovia odborov z viacerých univerzít.

Ústrednú správu o činnosti predniesol predsedca rady Ján Mikluš (uveřejňujeme ju na s. 6). Okrem toho odzneli správy o hospodárení (Alžbeta Sabolová), revíznej komisie (Ľudmila Magdová). Delegáti ich schválili, rovnako aj návrh Stanov Rady ZO OZ PŠaV.

V diskusii sa hovorilo najviac o finančnom ohodnotení práce pedagógov v SR, zvyšovaní platov pre všetkých zamestnancov PU, sociálnom zabezpečení. Vystúpili Irena Medňanská,

Jozef Sipko, Jarmila Opalková, Milan Gerka, Bibiana Pavlovičová, Marta Tivadarová a Ladislav Mišák.

Gašperan informoval o záveroch 5. jazdu OZ, ktorý sa zišiel v novembri 2007 v Piešťanoch. Uviedol, že sa podarilo vyjednať zvýšenie stupnice platových tarifov od 1. januára 2008. Rozbehli sa tiež prípravy kolektívneho vyjednávania ku kolektívnej zmluve vyššieho stupňa na rok 2008. Konferencia bola nevolebná.

(jn)

S rektorm PU prof. Reném Matlovičom o potrebe nových vnútorných predpisov PU a organizačných zmenách

Akademický senát PU na svojom zasadnutí 12. februára prerokoval a schválil viaceré návrhy vnútorných predpisov a organizačných zmien na PU, ktoré predložil rektor prof. RNDr. René Matlovič, PhD. V tejto súvislosti sme ho požiadali o rozhovor.

Ktoré vnútorné predpisy boli novelizované a aké dôvody vás viedli k predloženiu ich nového znenia?

- Potreba inovácie vnútorných predpisov bola vyvolaná novelou zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2007 a 1. januára 2008. Podľa paragrafu 113a ods. 1 tohto zákona sme povinní zosúladíť naše vnútorné predpisy podliehajúce registrácii s týmto zákonom a predložiť ich na registráciu na ministerstvo do 31. marca 2008. Z uvedených dôvodov sme pripravili návrhy Štatútu Prešovskej univerzity v Prešove, Zásad výberových konaní na obsadzovanie pracovných miest vysokoškolských učiteľov, pracovných miest výskumných pracovníkov, funkcií profesorov a docentov a funkcií vedúcich zamestnancov Prešovskej univerzity v Prešove a Študijného poriadku Prešovskej univerzity v Prešove. Okrem toho bol novelizovaný aj Disciplinárny poriadok Prešovskej univerzity v Prešove pre študentov a Rokovací poriadok Disciplinárnej komisie Prešovskej univerzity v Prešove.

Štatút je základným vnútorným predpisom univerzity. Môžete spomenúť najvýznamnejšie zmeny, ktoré prináša jeho nové znenie? A aké sú zásadné zmeny v novom znení zásad výberových konaní?

- V novom znení štatútu boli zapracované zmeny vyplývajúce z novely zákona. Popri tom však nový štatút reflekтуje i viačeré vnútorné potreby univerzity. Mnohé cenné podnety nám prinieslo medzinárodné hodnotenie univerzity, ktoré v uplynulom roku realizovala komisia odborníkov Európskeho združenia univerzít (EUA). Základným zámerom je postupné zvyšovanie našej konkurencieschopnosti v rámci európskeho výskumného a vzdelávacieho priestoru. Radi by sme priblížili našu univerzitu k modernému európskemu modelu fungovania. V novom štatúte pribudla preambula, v ktorej je esenciálnym spôsobom vyjadrené základné poslanie, ktoré naša univerzita plní v spoľahlivosti. Upravili sme zloženie akademickej obce, do ktorej boli

zahrnutí študenti, vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci. Zavádzajú sa ingerencie rektora v oblasti delegovania právomocí, týkajúcich sa uzavárania, menenia a zrušovania pracovno-právnych vzťahov, do samosprávnej pôsobnosti fakult. Novým spôsobom boli upravené články týkajúce sa vnútorných súčasťí univerzity a hodnotenia kvality našich aktivít. Precizované boli ustanovenia o symboloch univerzity. Jedným zo symbolov je znak univerzity, ktorého používaniu chceme venovať podstatne väčšiu účtu ako doposiaľ. V zásadách výberových konaní sme zakotvili právo, aby jedným z členov výberovej komisie bol zástupca zamestnancov, ktorý je definovaný v §11a ods. 1 Zákonnika práce.

Študentov budú zaujímať zmeny v študijných predpisoach. Ktoré sú najvýznamnejšie?

- Nový študijný poriadok sa usiluje o zavŕšenie implementácie kreditového systému štúdia. Znamená to posilnenie slobody, ale aj zodpovednosti študentov za svoje štúdium. Zavádzame zniženie počtu kontaktných hodín na 18 týždenne v dennej forme bakalárskeho a magisterského štúdia s cieľom poskytnúť študentom väčší časový priestor na samostatnú tvorivú prácu v knižniciach, laboratóriách, archívoch, ateliéroch či v teréne. Netýka sa to však študentov, ktorí sa pripravujú na regulované povolania v zdravotníckych študijných programoch a študentov, ktorých štúdium upravujú cirkevné

predpisy. Inou zmenou je zrušenie kontroly po prvom semestri štúdia, čím eliminujeme stres u tých študentov, ktorí po prechode na iný typ štúdia mohli mať adaptačné problémy a už nedostali príležitosť napraviť svoju chybnu stratégiu zvolenú v prvom semestri štúdia. Prikročili sme tiež k zníženiu minimálnych hraníc počtu kreditov, ktorých získaním je podmienený postup do ďalšieho roku štúdia. Študent takto získa možnosť slobodnejšej volby temпа štúdia. Na druhej strane preberá i väčšiu zodpovednosť, pretože za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia musí v zmysle zákona platiť školské. Posilňujeme univerzitný rozmer vzdelávania tým, že bude zavedená celouniverzitná ponuka výberových predmetov. Zavádzame opatrenia proti plagátorstvu, ktoré je závažným porušením vedeckej etiky a autorských práv a bude posudzované ako disciplinárny priestupok. V doktorandskom štúdiu predĺžujeme dĺžku dennej formy štúdia na štyri roky a rušíme ročné hodnotenie doktorandov. Spresňujeme skladbu kreditov za jednotlivé výkony v rámci študijnej i vedeckej časti individuálneho plánu doktoranského štúdia.

Môžete nám stručne predstaviť schválené organizačné zmeny na univerzite?

- Týmito zmenami sledujeme optimalizáciu organizačnej štruktúry univerzity, ktorej cieľom je lepšie sa pripraviť na výzvy a požiadavky vonkajšieho prostredia, ako aj efektívne saturať vnútorné potreby univerzity. V súčasnom období významne rastie potreba intenzifikácie vedeckého výskumu, ktorý by mal dosahovať medzinárodne akceptovanú kvalitu výsledkov. Základný výskum sa bude rozvíjať v rámci centier excelencie, ktorých budovanie a rozvoj môže byť hradený zo štrukturálnych fondov EÚ. Tieto dôvody nás vedú k transformácii Ústavu regionálnych a národnostných štúdií PU, ktorý sa v uplynulom období obmedzil na spoločenskovedný výskum. Vzhľadom na potrebu rozvoja prírodrovedného a interdisciplinárneho výskumu zriadené Výskumné centrum Prešovskej univerzity v Prešove ako inštitucionálnu platformu pre formujúce sa centrálne excelencie. Za

perspektívne oblasti bádania považujeme najmä molekulárnu antropológiu, geoinformatiku, priestorový analýzu a regionálny rozvoj, štúdium etnických a konfesionálnych identít a interdisciplinárne štúdium kvality života. Vznik výskumného centra by mal byť prvým krokom k budúcej participácii univerzity na formovaní vedecko-technologického parku, ktorý by mohol byť zameraný na využitie biotehnológií vo farmaceutickom priemysle. V oblasti vzdelávania pripravujeme koncentráciu vzdelávacích kapacít v Centre kompetenčného a celoživotného vzdelávania PU. Predpokladáme, že synergické pôsobenie ústavov jazykových kompetencií, digitálnych kompetencií, dištančného a ďalšieho vzdelávania a univerzity tretieho veku významným spôsobom zvýši schopnosť univerzity získavať zdroje z externých zdrojov. Centrum by malo byť schopné reagovať na dopyt spoločnosti po rozličných kurzoch celoživotného vzdelávania a po difúzii používania metód dištančného vzdelávania. Na tento účel budú vyhlásené aj viaceré výzvy z Operačného programu Vzdelávanie. Zriadenie samostatného Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry PU, ktorý vznikne na báze skupiny pracovníkov, ktorá doteraz pracovala v štruktúre Ústavu regionálnych a národnostných štúdií PU. Bude to zmiešané pedagogicko-výskumné pracovisko, ktoré bude zabezpečovať študijný program učiteľstvo rusínskeho jazyka a literatúry a zároveň výskumne a expertízne pôsobiť v oblasti rusinistiky, ktorá je na Slovensku pestovaná iba na našej univerzite. Za dôležitú organizačnú zmenu považujeme zriadenie Vydavateľstva PU, po ktorom voláme už niekoľko rokov. Jeho zriadením však v žiadnom prípade nesledujeme obmedzenie edičnej činnosti fakult.

Odkedy vstúpia nové predpisy a organizačné zmeny do života?

- Organizačné zmeny plánujeme realizovať v najbližšom možnom termíne, čiže k 1. marcu 2008. Nové predpisy nadobudnú účinnosť odo dňa doručenia rozhodnutia o ich registrácii Ministerstvom školstva SR.

(jn)

Skúsenosti internej doktorandky z odbornej stáže v Londýne? Dobré!

Inštitút filozofie a etiky Filozofickej fakulty (IFaE FF) FF PU v Prešove popri domácich a zahraničných vedeckých projektoch rieši aj niektoré vzdelávacie projekty orientované predovšetkým v prospech študentov, ku ktorým možno zaradiť projekt Rozvoj pracovných zručností študentov aplikovaných etik v krajinách Európskej únie (EÚ) v rámci podporného programu Leonardo da Vinci a projekt Skvalitnenie odborného vzdelávania v rámci študijných programov etika na Filozofickej fakulte PU v Prešove v rámci programu Európskeho sociálneho fondu (ESF).

V septembri až decembri 2007 som bola na odbornej stáži v Londýne v neziskovej organizácii CORE (Comment on Reproductive Ethics). Táto možnosť sa mi naskytla v rámci projektu IFaE FF PU cez program Leonardo da Vinci, ale čiastočne aj vďaka podpore zo spomínaného projektu ESF. Chcela by som sa podeliť so svojimi skúsenosťami a dojmi, čo by mohlo motívovať aj iných študentov (nielen odboru Etika), aby využili všetky možnosti, ktoré sa im v rámci ich štúdia ponúkajú.

Ako prvú by som chcela vyzdvihnuť možnosť implementovať teoretické poznatky nadobudnuté, v rámci štúdia etiky do praxe a to na pôde inej krajiny. Tie spočívali v aktívnom zapájaní sa do činnosti neziskovej organizácie CORE, cieľom ktorej je etické, morálne a právne posudzovanie predovšetkým základov v rámci reprodukčných techník vo Veľkej Británii, ako i v iných krajinách Európy. Pod aktívnu spoluprácou rozumiem participáciu na projekte

– pripravovanom dokumentárnom filme, ktorý bude mapovať nezákonné (a nemorálne) obchodovanie s ženskými vajíčkami, ako aj darcovstvo ženských pohlavných buniek vo vybraných krajinách EÚ. Môj (internetový) prieskum sa sústredil na zhodnotenie situácie v Českej republike a v Španielsku a smeroval k výstupnej štúdii. Ďalšou významnou skúsenosťou bola príprava a účasť na protestoch (demonstráciach) v súvislosti s novelizáciou zákona o interrupciách (ako i s konferenciou Global Safe Abortion Conference o bezpečnosti potratov pod záštitou organizácie The Marie Stopes International) a s výskumom na hybridných embryách. Nesmiem vynechať i návštevu a účasť na parlamentnej diskusii Snemovne ľudu - verejných stretnutí členov Výboru pre vedu a technológiu ohľadom novelizácie zákona o potratoch z roku 1967.

Veľká Británia je krajina, v ktorej je oblasť aplikovaných etík podstatne rozvinutejšia a na vyspelej úrovni. Preto sa

Starec Sofronios, teológ nestvoreného sveta

Svätohorský monastier Vatopedi a Centrum gréckej a pravoslávnej kultúry zorganizovali 19. až 21. októbra 2007 vedeckú konferenciu Starec Sofronios, teológ nestvoreného sveta. Konferencia, na ktorej s prednáškami vystúpili 32 významní teológovia a profesori z Grécka, Anglicka, Francúzska, Belgicka, Cypru, Srbska, Rumunska a Kene, sa konala vo veľkej zasadackej Vojenského múzea v Aténach. Na konferencii sa za Pravoslávnu bohosloveckú fakultu PU v Prešove zúčastnil prof. ThDr. Ján Zozulák, PhD.

Konferenciu otvoril igumen monastiera Vatopedi archimandrita Efrém, ktorý načrtol veľkosť osobnosti starca Sofronia ako mnícha na Svätej Hore Atos a žiaka svätého Siluána Atoského. Starec Sofronios v roku 1948 vydal knihu o živote svätého Siluána Atoského a v roku

Education and Culture

Európsky
sociálny
fond

Leonardo da Vinci

ani niet čomu čudovať, že etika a morálka má v každodennej živote tejto krajiny významné miesto. Moje postrehy smerujú k tomu, že názory etikov a filozofov nezostávajú iba v teoretickej rovine, resp. na akademickej pôde (ako je to na Slovensku stále zvykom), ale pretavujú sa do konkrétnych praktických činov a života spoločnosti v podobe demonštrácií, verejných i odborných diskusií, najmä v súvislosti s legislatívnym konaním. Mojím veľkým prekvapením bola verejná parlamentná diskusia z oblasti vedy a techniky v súvislosti s návrhom na prijatie nového zákona povolujúceho výskum na hybridných embryách. Do tejto diskusie bolo prizvaných niekoľko odborníkov nielen z oblasti vedy a techniky, ale i etikov a filozofov, ktorí sa kompetentne mohli vyjadriť k daným otázkam a zhodnotiť možné etické a morálne dôsledky a vplyvy na spoločnosť. Toto poznanie mi pomohlo porovnať a zhodnotiť úroveň aplikácie etiky vo Veľkej Británii a na Slovensku.

Iste mi dajú za pravdu mno-

hí, že študijný pobyt je neopakovateľnou študijnou, ale i životnou skúsenosťou. Zvlášť preto, že okrem zhodnotenia teoretických vedomostí a odborných zručností v praxi otvára študentovi nielen nové možnosti v podobe nadobudnutia nových skúseností a poznatkov, ale i možnosť získať nové profesionálne kontakty (pre perspektívnu spoluprácu i v budúcnosti), zlepšenie jazykových kompetencií, spoznanie novej krajiny, kultúry a spôsobu života, spropagovanie Slovenska (Prešovskej univerzity) v zahraničí a pod. Nezanedbatelným je i možnosť dostať sa ku kvalitnej cudzojazyčnej literatúre. Toto všetko sa výraznou mierou neskôr podielal i na zvýšení šance zamestnať sa (v oblasti aplikovaných etík), a to nielen na Slovensku, ale i v iných krajinách Európy. Ak by som mala zhodnotiť celkový dojem z absolvovaného zahraničného pobytu, určite by bol veľmi dobrý a odporúčala by som ho každému.

Mgr. Adela Blahová,
interná doktorandka odboru
Etika na IFaE FF PU

Zoznamy sú na webe

ná, čo je cítiť aj z jeho slov: „Ked' som prišiel na Teologický inštitút v Paríži, všetci hovorili o Bohu, ale Boha nikto nevidel; ked' som prišiel na Svätú Horu Atos, nikto nehovoril o Bohu, ale pôsobenie Boha bolo cítiť všade.“

Na konferencii sa počas troch dní zúčastnilo niekoľko tisíc ľudí, pretože vstup bol volný pre všetkých, ktorí mali záujem vypočuť si kvalitné prednášky. Kapacita konferenčnej miestnosti bola okolo tisíc miest, preto stovky ľudí stáli na veľkej chodbe pred obrazovkou a sledovali prednášky vonku. Okrem priamych účastníkov konferencie tisíce ľudí počúvalo prednášky v rádiu v priamom prenose. Pre ľudí, ktorí sa nedostanú na Svätú Horu Atos, alebo nemajú možnosť navštiviť anglický Essex, bola konferencia veľkým zážitkom.

prof. ThDr. Ján Zozulák, PhD.

Na webovej stránke Univerzitnej knižnice (UK) PU (<http://www.pulib.sk/svk/epc-pu07.html>) nájdete aktualizované zoznamy publikáciej činnosti fakúlt PU pre potreby akreditácie a správy VVD. Nájdete tam aj aktuálne informácie o UK PU pre potreby akreditácie. Zoznamy obsahujú všetky kategórie publikáčnych jednotiek vrátane ohlasov za roky 2002 - 2007, dodaných do UK PU k 7. februáru 2008.

Zároveň prosíme o trpezlivosť pri stiahovaní súborov mimo počítačovej siete PU u uvedených fakúlt: FF (zoznam má 685 strán - 3,6 MB), FHPV (zoznam má 489 strán - 2,5 MB) a PF (zoznam má 272 strán - 1,4 MB). Ostatné zoznamy majú veľkosť do 1 MB.

Ing. Peter Hal'ko,
riaditeľ UK PU

Mesiac strávený v Kanade pomôže rozšíriť študijnú ponuku FF

Ked' som dávnejšie premýšľala, akým spôsobom zatraktívniť študijný program Francúzsky jazyk a kultúra, ktorý na Filozofickej fakulte (FF) PU garantujem (a pritom aj inovovať), resp. častočne reorientovať vlastný vedecký výskum), zaujali moju pozornosť romány súčasných frankofónnych kanadských autorov.

Boli dôkazom, že po francúzsky písaná literatúra od autorov „Nefrancúzov“ už dávno prestaťa byť len akýmsi „appendixom“ k literatúre z pera Francúzov. Táto vraj „minoritná“ či „periférna“ literatúra najmä v oponícií k „majoritnej“, „centrálnej“ francúzskej literatúre, vnímanej ako paradigma či kánon je pri tom na Slovensku úplne neznáma. Takmer sa neprekladá a na slovenských univerzitách sa nevyučuje, a to dokonca ani v programoch francúzsky jazyk a kultúra či francúzsky jazyk a literatúra. Je to škoda, lebo najmä moderná francúzska kanadská literatúra je samostatná, svojbytná a mimoriadne života-schopná: nájdeme v nej veľa esteticky silných, umelecky veľmi presvedčivých výpovedí. O význame tejto literatúry svedčí aj to, že vo svete, vrátane okolitých krajín, vznikajú špecializované vedecko-pedagogické pracoviská zaobrájúce sa výskumom francúzskej kanadskej a zvlášť québeckej kultúry.

Ked' som potom zistila, že Kanada poskytuje - samozrejme pri splnení presných a dosť prísnych podmienok - aj zaujímavé granty na vedecké projekty a na zavedenie novej disciplíny, rozhodnutie bolo na svete. A hoci platí, že doma nik nie je prorokom, prečo nebyť prvou lastovičkou? Prečo by sa študenti FF PU nemohli zoznámiť s francúzskou kanadskou kultúrou a so súčasnou kanadskou francúzskou literatúrou, a to ako prví študenti-romanisti na Slovensku?

Isteže, bez získania kanadského štipendia, teda možnosti oboznámiť sa s problematikou na univerzitách v Montreale, by bol celý projekt zostal len snom. Šťastie sa však na mňa usmialo: v trojkolovom výberovom konaní som v konkurencii kandidátov z dvanásťich krajín obstála. Zároveň moje pracovisko získalo možnosť doplniť si počas troch rokov seminárnu knižnicu o francúzsko-kanadskej literatúre.

Mesiac strávený v Kanade prekročil všetky moje očakávania. Bol po všetkých stránkach úžasný: ešte i počasie bolo „ne-kanadsky“ teplé, lebo po celý

Na medzinárodnú nôtu

čas vládlo pravé „babie“, vlastne v Kanade „indiánske“, leto. Pobyt vypíňala predovšetkým intenzívna práca: na frankofónnej Montrealskej univerzite, ale aj na prestížnej anglofónnej McGill univerzite, v Medziuniverzitnom centre pre výskum québeckej literatúry a kultúry a v Québeckej národnej knižnici, najväčšej a najmodernejšej inštitúcii svojho druhu. Spríjemňovali mi ho aj zážitky z mesta, zaujímavej krajiny, prírody, ktoré s ohľadom na rozsah článku nebudem rozvádzat'. Musím však spomenúť lúd, francúzskych Kanadčanov, najmä Québečanov a ich priateľskosť, srdečnosť, bezprostrednosť, otvorenosť, akúsi neformálnosť, nekomplikovanosť v každodennom živote. Viete si predstaviť u nás a hoci vo Francúzsku špičkového vedca či svetoznámeho umelca, ktorý vám, neznámemu, nielenže takmer okamžite odpovie na mejl, ale dokonca vám zatelefonuje a pozve na osobné stretnutie? Mne sa to v Montreale stávalo takmer pravidelne.

A neboli to len odborníci z univerzít a výskumných pracovisk, ale i spisovatelia, vydavatelia, novinári, redaktori a ī. Dokonca svetoznáma spisovateľka Antoinette Mailletová, dnes takmer osemesdesiatročná dáma, po mňa prišla vlastným autom. Nehovoriac o kolegoch, ktorí mi vše-možne pomáhali, a to vysoko nad rámec profesionálneho postoja a či spoločenských konvenícii (postarali sa mi napríklad aj o dopravu kníh až do kancelárie veľvyslanectva Kanady v Bratislavе). A ešte niečo ma v Kanade, presnejšie v provincii Québec, veľmi prekvapilo: veľký a nepredstieraný záujem o krajinu, odkiaľ pochádzam. Moja motivácia i dôvody, ktoré ma priviedli do Kanady, a zvlášť väzby medzi slovenskou a francúzskou kultúrou však nezaujímali len kolegov z univerzitného prostredia, lež i širšiu verejnosť, a tak som nastačila prijímať pozvania na rôzne nahrávania, besedy a prednášky. Jedno z podujatí,

kde som (re)prezentovala Slovensko a PU, propagoval aj najvýznamnejší po francúzsky písaný kanadský denník Le devoir a na základe tejto reklamy si prednášku o Slovensku pripočúť aj prešovská rodáčka. (Vysvitlo, že sa vlastne poznáme, lebo pred viacerými rokmi sa nám cesty skrížili v severnej Afrike).

Aký je teda výsledok študijného pobytu v Montreale?

I ked' prínos cest by mal vyplynúť z predchádzajúcich riadkov, predsa len sa mi žiada formulovať niekol'ko explicitných záverov:

Prvým, takpovediac „povinným“ výsledkom študijného pobytu je vyučovanie novej disciplíny zameranej na vybrané problémy súčasnej francúzskej kanadskej literatúry, a to od akademického roku 2008/2009, pričom celá koncepcia a detailný sylabus predmetu podliehajú odbornej evalvácii v Kanade. Zavedenie novej disciplíny bude predovšetkým prínosom pre študentov „francúzskych“ programov (ale v prípade záujmu nielen pre nich), ktorým sa takto rozšíri paleta ponúkaných predmetov tak, aby sa už na magisterskom stupni štúdia mohli začať špecializovať, prípadne aj s perspektívou doktorandského štúdia. Treba dodat', že práve pre doktorandov a postdoktorandov, zaujímajúcich sa o kanadské štúdiá, poskytuje Kanada veľmi zaujímavé príležitosti. Osoh z pobytu má aj inštitúcia: zavedením nového predmetu sa „francúzske“ programy na prešovskej FF výraznejšie od programov iných romanistických pracovísk na

Présence de la langue française en Slovaquie

Pour en parler :

ZUZANA MALINOVSKÁ,
vice-doyenne de la Faculté des lettres
de l'Université de Montréal, Slovaquie.
Très engagée pour la survie du français
en Europe de l'Est.

STÉPHANE LÉPINE, journaliste littéraire et dramaturge.

Les différents aspects de l'influence française en Slovaquie
ainsi que les liens et similitudes avec le Québec.

Mercredi 26 septembre 19 h 30
Centre Paulines, 2661 Masson (2e)
Montréal, QC
Renseignements: 514-649-1585.

Oznámenie o vystúpení doc. Z. Malinovské v kanadských po francúzsky vydávaných novinách.

Slovensku. Ale nielen to. O projekt, a teda aj o PU prejavili záujem nielen kanadskí kolegovia, ktorí nás možno navštívia ešte tohto roku, lež i sám kanadský veľvyslanec Michael Calcott. Ten sa na našej fakulte zastavil na krátku neformálnu návštěvu a dokonca mi pri tej príležitosti, úplne neprotokolárne, dovezol aj knihy. Projekt má zároveň aj širšie a dlhodobejšie ciele: jeho ambíciou je vytvoriť na FF podmienky na internacionálizáciu a diverzifikáciu vedeckého výskumu, do ktorého sa postupne budú môcť - s cieľom podporiť pluridisciplinárnu - zapájať nielen romanisti, ale aj iní kolegovia. Stačí vedieť dobre po francúzsky alebo po anglicky, mat' chut' seriózne pracovať a ochotu prezentovať výsledky práce vo svete.

doc. PhDr. Zuzana Malinovská, CSc.,
prodekanka FF PU

Doc. Z. Malinovská (sedí) pred začiatkom besedy v Montreale.

Správa o činnosti Rady základných organizácií Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy (ZO OZ PŠaV) pri PU

Vážené dámy, vážení páni, odborári, milí hostia!

Dovolte mi, aby som Vás oboznámil so správou o činnosti Rady ZO OZ PŠaV pri Prešovskej univerzite v Prešove za obdobie rokov 2006 - 2007.

Odborové orgány, t. j. zástupcovia zamestnancov uplatňujú demokratický princíp v každodennej práci našich zamestnancov a pružne reagujú na zmeny, ktoré prináša každodenný život a v tomto duchu rukujeme s príslušnými orgánmi nášho zväzu, ktoré majú bezprostredný dosah na pripomienkovanie zákonov, vyhlášok a súvisiacich predpisov cez poslancov NR SR a zástupcov vlády SR a taktiež cez ústredné orgány štátnej správy na celostátnej úrovni a Slovenskú rektorskú konferenciu.

Rada ZO OZ PŠaV pri PU za uvedené obdobie dodržiavala odsúhlasený plán práce a zasadala pravidelne podľa vopred dohodnutého termínu (harmonogramu), a to po zasadnutiach výboru združenia VŠaPRO, zasadnutí Kolégia rektora PU, ale v prípade potreby boli aj mimoriadne zasadnutia.

Predsedu na zasadnutiach Rady vyzýval členov Rady k pripomienkovaniu návrhov a námetov kolektívnej zmluvy (KZ).

Po zdôľhavom kolektívnom vyjednávaní došlo k dohode a v apríli 2006 bola podpísaná Kolektívna zmluva na obdobie rokov 2006 - 2007 a následne na zasadnutiach Rady bolo kontrolované dodržiavanie plnenia KZ a to:

- pracovnoprávnych vztáhov,
- dodržiavania BOZP,
- starostlivosti o zamestnancov,
- odmeňovania,
- rekreačnej starostlivosti, kultúrnej a športovej činnosti
- zvyšovania kvalifikácie zamestnancov.

Čo sa týka pracovnoprávnych vztáhov vo vztahu zamestnávateľ - zamestnanec - odbory zamerali sme sa na našich rokovaniah na dopady, povinnosti a úlohy odborov s poukázaním na novelizovaný Zákonník práce a súvisiace právne predpisy so zvýraznením istoty zamestnávateľa i zamestnancov pri predchádzaní sporov v pracovnoprávnych vztáhoch, počnúc vznikom pracovného pomeru až do jeho skončenia, rešpektujúc vecné i formálne stránky pri dôslednejšom dodržiavaní nových a prísnejších ustanovení

Zákonníka práce od vytvárania bezpečných a zdravotne vyhovujúcich podmienok na jednotlivých pracoviskách, vrátane starostlivosti o zamestnancov komplexne, pri odmeňovaní a oceňovaní za vykonanú prácu, rešpektujúc zásadu zásluhovosti a vztahu pracovníka k zverenej práci, k zvereným pracovným pomôckam, pracovným nástrojom a pod.

Pri rokovaniach sme nezabudli tiež na hľadanie možností (finančné i vecné) zlepšiť úsilie v oblasti rekreačnej starostlivosti, kultúrneho a športového využitia sa zamestnancov a ich rodinných príslušníkov.

Neopomenuli sme ani oblasť zvyšovania vzdelania a kvalifikácie zamestnancov aj za výdatnej pomoci rektorátu, resp. dekanátov fakúlt.

Na webovej stránke PU sa sprístupnilo Rade zverejňovať informácie o svojej činnosti (nájdete nás pod okienkom Odbory). (...)

Hlavným bodom mimoriadneho zasadnutia bola príprava návštevy odborárov z Lotyšska z univerzít v Liepaje, v Jelgave, v Rige a Daugavpils a ich odborového zväzu. Našich hostí, ktorí nás navštívili 29. až 31. mája 2006 privítal predseda Združenia VŠaPRO, predseda Rady ZO OZ pri PU a člen vedenia PU. Informovali sme ich o štruktúre našich univerzitných odborov, o členení univerzity na fakulty, celouniverzitné pracoviská a účelové zariadenia a konkrétnie sa zaujímali o publikáčnej činnosti a univerzitnú knižnicu, v ktorej absolvovali exkurziu. (...)

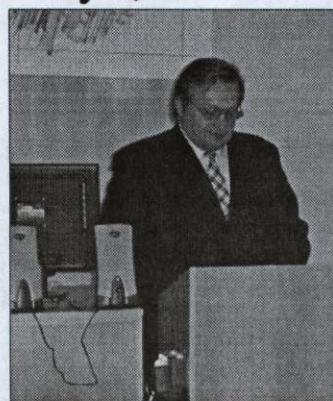
V júni sa Rada zaoberala prípravou letných zájazdov a rekreačí do Chorvátska, do Prahy a Maďarska (Békéscsaby).

Predesa navrhol ďalšie výjazdové zasadnutie Rady v Herl'anoch pri Košiciach, ktoré sa uskutočnilo v septembri 2006.

Rada sa zaoberala vyhodnotením týždňa aktivít, členskou základňou, schvaľovaním rozpočtu na rok 2007, plánom činnosti na rok 2007, vyhodnotením činnosti Rady za rok 2006, prehodnotením Štatútu Rady.

Na spoločnom zasadnutí Rady ZO OZ PŠaV a vedenia PU 15. Februára 2007 boli prerokovalé tieto požiadavky, resp. problémy:

1. Riešenie problémov na FZ PU v oblasti príplatkov riziko-

vosti na pracovisku – úloha nadálej v sledovaní.

2. Kontrola plnenia KZ na roky 2006 - 2007. Úloha bola priebežne plnená až na to, že zástupca odborov neboli prizývaní k riešeniu problematiky čerpania mzdrových prostriedkov v zmysle čl. 20 odseku 4 KZ na roky 2006 - 2007.

3. Kontrola čerpania sociálneho fondu za rok 2006. Úloha plnená na základe predložených správ v určených termínoch kvestorkou PU.

V marci 2007 v Herl'anoch bolo mimoriadne spoločné zasadnutie s Radou UPJŠ, Technickou univerzitou a Univerzitou veterinárneho lekárstva v Košiciach za prítomnosti predsedu OZ a predsedu Združenia VŠaPRO. Vymenili sme si skúsenosti v oblasti sociálnej politiky, novelizácie Zákonníka práce a vysokoškolského zákona.

Na aprílovom rokovaní Rady členovia diskutovali o dodatku č. I ku Kolektívnej zmluve na rok 2006 - 2007, o dodatku č. I k Zásadám odmeňovania zamestnancov a o dodatku č. 2 k tvorbe Sociálneho fondu. Uvedené dodatky boli prerokované a predseda bol zaviazaný ich podpísat'. Na tomto zasadnutí Rada sa zaoberala zvýšením ceny stravného lístka a konštatovala, že v rámci Slovenska patríme k tým univerzitám, ktoré majú najnižšiu cenu.

OZ PŠaV spolu so Združením VŠaPRO opätoval návštevu Lotyšska 27. augusta až 2. septembra 2007. Za našu Radu boli dvaja členovia. Počas tejto cesty navštívila delegácia univerzity v Jelgave, Liepaji, Rige a Daugavpilis a odbory hostiteľov. (...)

Chcem informovať o skúsenostiach, ktoré som nadobudol na služobnej ceste. Veľmi ma zaujalo kolektívne vyjednávanie na jednotlivých univerzitách. Predesa univerzitných odborov

kolektívne vyjednáva s rektorm univerzity tak ako u nás, ale vyjednané výhody využívajú len členovia odborov. Z môjho pochľadu je aj z tohto dôvodu vysoká organizovanosť odborárov na príslušných univerzitách (takmer 89 percent).

Rada na zasadnutí v septembri prerokovala materiály na nadchádzajúci zjazd a zvolila kandidátu na 5. zjazd OZ PŠaV, a to pána Mikluša, ktorého navrhla ZO pri FF. Tiež navrhla kandidátu na predsedu OZ Ing. Jána Gašperana.

Na ostatných zasadnutiach sa Rada zaoberala prípravou KZ na roky 2008 - 2009, závermi 5. zjazdu, ktorý sa uskutočnil 21. - 23. novembra 2007 v Piešťanoch a delegát zjazdu informoval členov Rady o priebehu zjazdu a o úlohách pre našu Radu a ZO, o zvolení Ing. Jána Gašperana za predsedu OZ PŠaV, MUDr. Alexandra Kurtanského za predsedu Združenia VŠaPRO.

Na podnet odborov bola vyhľadaná stravovacia komisia v počte 8 členov za účelom zlepšenia stravovania. (...)

V neposlednom rade chceme poprosiť delegátov a hostí, ktorí žijú s našou univerzitou, aby prispeli k jej rozvoju svojimi schopnosťami a vedomosťami a aby boli nápmocní všetci odborári pri komplexnej akreditácii univerzity.

Ďalej dovolím si poprosiť členov vedenia univerzity a jednotlivých fakúlt, páнов profesorov, docentov, odborných asistentov, asistentov, prípadne iných zainteresovaných zamestnancov aktívne prispieť vedomostne s využitím nových poznatkov pre väčší rozvoj vedy a výskumu na našej univerzite.

Poslaním univerzity je najmä rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti a múdrost', dobro a tvorivosť v človeku, prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti a tým prispievať k komplexnému rozvoju vedomostnej spoločnosti.

Dovolte mi podakovať sa členom Rady ZO OZ PŠaV pri PU a jednotlivým výborom ZO za vykonanú prácu a vzájomnú koordináciu a komunikáciu a do ďalšieho obdobia zaželať úspešné spoluprácu.

**Mgr. Ján Mikluš,
predesa Rady ZO OZ PŠaV pri PU
(redakčne krátené a upravené)**

O prácach na vypracovaní žiadosti PU o akreditáciu hovoríme s prorektorm PU prof. P. Kónymom

Žiadost' o akreditáciu PU. Slovné spojenie, ktoré pári mesiacov na sklonku minulého roku a oba tohorocné mesiace viac ako intenzívne zamestnáva myšle nielen vedenia PU, ale aj v podstate každého pedagogického a vedecko-výskumného pracovníka PU zapojeného do výučby alebo do vedy a výskumu. O celom tomto procese spojenom s vypracovaním žiadosti PU o akreditáciu sme hovorili s prorektorm PU pre vedu a doktorandské štúdium prof. PhDr. Petrom Kónymom, PhD.

Prečo sa koná tento proces?

- V zmysle zákona každých šest' rokov každá verejná vysoká škola musí ísť na komplexnú akreditáciu. Proces zahŕňa niekol'ko častí. Treba však dodat', že my sme na PU absolvovali zhruba pred štyrmi rokmi akreditáciu, ale to bola akreditácia študijných programov a to bolo preto, lebo PU prešla na Bolonský systém. Pováčsine všetky študijné programy museli byť trojstupňové, prípadne vo výnimcochých prípadoch mohol byť prvý a druhý stupeň spojený, musela sa úplne zmeniť štruktúra, musela sa zmeniť študijné programy.

Nová akreditácia je o čom?

- Táto akreditácia je komplexná, ktorá pozostáva z niekol'kych zložiek, častí. Prvá časť je vlastné hodnotenie, v ktorej sa hodnotia také materiály, ktoré vysoká škola v súvislosti s riadením svojej činnosti vydáva. Je to napríklad dlhodobý zámer. Súčasťou sú študentské ankety, vyhodnocujú sa po fakultách, ale aj za celú vysokú školu. Ďalšia veľká časť sú žiadosti o akreditáciu všetkých študijných programov. To je problematické pre nás v tom zmysle, lebo pre mnohých ide o dosť veľkú záťaž, keďže, ako som už povedal, pred troma, dvoma, ale aj len pred rokom dali konkrétny študijný program akreditovať. Všetko musia robiť odznova.

Aký je počet študijných programov?

- Podľa súčasného stavu na univerzite bude ich všetkých okolo troch tisíc. Rátam do tohto počtu aj rôzne kombinácie. Teraz však už nebudú kombinácie. Akreditácia bude len na jednu základnú študijnú špecializáciu. To znamená, že bude rádovo niekol'konásobne menej týchto programov, každá kombinácia učiteľ'ská aj neučiteľ'ská nebude zvláštnym programom, ale jedným. Pri každom študijnom programe je jeho charakteristika, vedecko-pedagogická klasifikácia, informačné listy a asi 13 ďalších príloh.

Este je nejaká časť akreditácie?

- Áno, po tejto druhej časti týkajúcej sa akreditácie študijn-

ných programov na bakalárskom, magisterskom a doktorandskom stupni štúdia je ešte akreditácia habilitačného konania, vymenovacieho konania za profesorov. Samozrejme, toto je podstatne menší objem prác. Aj pri týchto žiadostach o akreditáciu študijných programov je veľa zmien, ktoré musíme za pochodu zapracovať do nášho materiálu, ktorý ide na akreditáciu. Ďalšia časť akreditácie je úplne nová, ktorú sme pred štyrmi rokmi nerobili. Ide o podklady na sebازhodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy. Je to teda opäť sebازhodnotenie, v našom prípade predovšetkým vedecko-vý-

ných

- Toto je najväčší kameň úrazu celej akreditácie, pretože podľa predstav ministerstva školstva výsledkom akreditácie má byť získanie podkladov pre to, aby mohlo vysoké školy zaradiť do kategórií. Tie kategórie v zákone o vysokých školách po jeho novelizácii sú tri - univerzitné vysoké školy, vyššie odborné školy a vysoké školy. A kritériá sú nastavené tak, že bude veľmi ďažké dostať sa do kategórie univerzitných vysokých škôl. V podstate, keď sa zrušíla kategória výskumných univerzít, čo bola kategória podľa predošlého zákona, tak ju nahradila kategória univerzitných vysokých škôl. Tam sa budú prerátať počty študentov všetkých troch stupňov, porovnať sa na prepočitaný počet učiteľov, ďalej počty absolventov doktorandského štúdia na funkcie docentov a profesorov, počty študentov v dennej forme

tri mesiace navyše pomôžu. Lenže museli sme sa pripraviť aj na to, že sa nám oddialenie nepodarí vybavit', a tak hned' v októbri sme zriadili Radu pre komplexnú akreditáciu PU, v ktorej sú prodekaní a ďalší zástupcovia z každej fakulty, prorektorka, kvestorka. Bolo nám jasné, že do januára tento komplexný materiál nedokážeme predložiť'. Práce komplikovala nielen časová tiesň, ale aj to, že legislatíva okolo akreditácie nebola jasná. Ku koncu roku 2007 ministerstvo, a teda vláda zmenili isté pravidlá fungovania akreditačnej komisie a akreditácie vôbec. V decembri bolo prijaté nové nariadenie vlády o akreditačnej komisii, ktoré dosť výrazným spôsobom zmenilo aj priebeh komplexnej akreditácie. Až do konca decembra neboli ustálené kritériá, čo sa týka kategórií začleňovania vysokých škôl. Pritom práve od toho sa tiež má odvíjať akreditácia. Bolo by veľmi neproduktívne pripravovať žiadosť v atmosfére, keď nebolo jasné, podľa čoho sa bude hodnotiť, či podľa starých kritérií, ktoré nebudú už platit' alebo podľa nových, ktoré ešte nezačali platiť'.

Kde sa nachádza príprava akreditácie PU v čase uzávierky vydania februárového čísla časopisu PU?

- Všetci majú rozdelené svoje úlohy a harmonogram postupu je stanovený tak, aby sme vo vedení univerzity mali ešte niekol'ko týždňov na skompletizovanie údajov a na vytvorenie definitívnej podoby celého akreditačného spisu pozostávajúceho zo spomínaných piatich častí.

Dá sa odhadnúť objem papierov, ktorý poputuje z Prešova do Bratislavu?

- Orientačne jeden vagón.

Verdikt si stanovujeme sami

skumnej činnosti. Hodnotia sa výstupy z vedecko-výskumnej činnosti, podmienky pre vedu a výskum na vysokej škole a takisto ocenenie vedecko-výskumnej činnosti. Hodnotí sa to za fakulty, nie za vysokú školu ako celok. Nie je to pre nás ani logické, ale ani tak dobré, a to preto, lebo na viacerých fakultách máme tie isté oblasti vedecko-výskumného záujmu. Možno by sme mali ovel'a lepšie výsledky, keby sme tieto výstupy zlúčili, dali všetky tieto atribúty výskumu dokopy za celú PU, než to budeme mať za konkrétnu fakultu. Jedna fakulta je silná v tom, druhá zas v inom a tak sa sily roztriedia. Napriek tomu, že sme my, ale nielen my, na rôznych fórách žiadali, aby sa to zmenilo na hodnotenie za univerzitu, tak to prijaté nebolo.

Posledná časť má obsahovať podklady na vyjadrenie komisie o začlenení vysokej školy do kategórie vysokej školy univerzitnej alebo odbornej vysokej školy, tak ako to hovorí zákon. Školy si teda stanovia verdikt

doktorandského štúdia na počty docentov a profesorov, vedecká úroveň výstupov doktorandov v dennej forme a pomerne veľa ďalších položiek.

Ako sa vedenie PU organizačne pripravilo na zvládnutie celého tohto procesu? Určite nie je jednoduché zvládnuť prípravu žiadostí, zvlášť ak prenikajú správy o tom, že ani v centre nie sú vo vztahu k akreditáciám vysokých škôl jednoznačné názory.

- Pôvodne sme všetky dokumenty na akreditáciu mali predložiť k 1. januáru 2008. Ešte staré vedenie PU, predchádzajúci rektor PU žiadal predĺženie termínu do septembra 2008. Viac-menej boli také informácie, že to predĺžené bez problémov bude. Na konci septembra 2007 nás čakalo prekvapenie, keď nám z akreditačnej komisie oznámili, že k 1. januáru 2008 musíme podať všetky podklady na akreditáciu. Začali sme sa rôznymi spôsobmi snažiť' o oddialenie akreditácie. Podarilo sa to - nový termín je 1. apríl. Nie je to sice veľký odklad, ale tie

Rímskokatolícko-pravoslávny teologický

V dňoch 8. až 13. októbra sa v talianskom meste Ravenna konala ďalšia časť rímskokatolícko-pravoslávneho teologického dialógu. Táto fáza dialógu má svoj začiatok na ostrove Rhodos (1980), keď sa začalo hovoriť o ekleziálnej koinonii v kontexte Svätej Trojice a Eucharistie. Diskusie, v tomto kontexte, počívali až do obdobia Mnichovského stretnutia v roku 1982, keď sa, okrem iného, hovorilo o univerzálnnej dimenzii Cirkvi a vztahu univerzálnej Cirkvi s Cirkvou miestnou. V meste Bari (1987) sa hovorilo o vztahu medzi vierou, tajinami (sakramenty) a jednotou Cirkvi.

Vo Valamskom dokumente z roku 1988 sa zdôrazňovala úloha apoštolskej sukcesie ako piliera koinonie celej Cirkvi a jej kontinuity s apoštolskou Cirkvou. Od roku 1990 do roku 2000 bol dialóg vedený v kontexte uniatizmu, problému, ku ktorému sa dialóg ešte vráti. Za našu miestnu Cirkev sa na tomto dialógu zúčastnil biskup michalovský Georgios a o. ThDr. Václav Ježek, PhD.

Na svojej schôdzi v tomto roku v Ravenne komisia dokončila dokument s názvom Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental nature of the Church-Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority (Cirkevné a kanonické dôsledky sakramentálnej povahy Cirkvi – cirkevné spoločenstvo, konciliarita a autora). Tento dokument sa začal vytvárať už v minulom roku na schôdzi v Belehrade. Medzi dôležité teologické otázky, ktoré sa v Ravenne riešili, patrila otázka vztahu medzi mystériom koinonie a viditeľnými zložkami Cirkvi. To znamená, ako pochopíť povahu vztahu medzi niečim, čo je v Cirkvi základom jednoty a spoločenstva (a teda má povahu mystéria) s tým, čo je v Cirkvi viditeľné a patrí k jej viditeľnému prejavu. Ďalej to bola napríklad aj otázka vztahu medzi miestnou a univerzálnou Cirkvou a s tým súvisiacou otázkou autority v Cirkvi. Počas dialógu sa rozvíjali aj tradičné teologické koncepcie, ako napríklad taxis (rád) v Cirkvi, sensus fidelium (alebo ekkestiastike syneidesis), ale aj postavenie a úloha protosu v Cirkvi.

Z hľadiska pravoslávnej teológie bol dôležitý dôraz kladený na konciliaritu v Cirkvi. Dokument je istou výzvou pre pravoslávnu teológiu, aby sa sama zamyslela nad úlohou protosu v jej tradícii. Zdôraznené bolo aj vnímanie autority a moci v Cirkvi, v kontexte služby lásky. Tiež sa objavil dôraz na vzájomnú závislosť medzi primátom v Cirkvi a konciliaritou.

Dokument hovorí o miestnej, regionálnej a univerzálnnej úrovni Cirkvi. Toto rozdeľovanie Cirkvi nutne nevychádza z tradície pravoslávnej Cirkvi a je, do istej miery, slabším bodom dokumentu. Avšak dôležitosť dialógu je zrejmá, pretože práve v dnešnej dobe, keď existuje veľké nebezpečenstvo sekularizácie, je nutné, aby kresťania spojili svoje sily a ponúkali spoločné svedectvo. Dialóg, ako taký, znova ukazuje na dávny

problém v pravoslávnej Cirkvi, ktorý svedčí o tom, že medzi pravoslávnymi teológmi a Cirkvami neexistuje jednotný názor na rôzne otázky.

Pri príležitosti konania teologického dialógu v Ravenne som sa zhováral s kardinálom Christophom Schönbornom, arcibiskupom viedenským.

Vaša eminencia, je možné hovoriť, v dnešnej dobe, o rastúcom konzervativizme v katolíckej Cirkvi?

- To samozrejme súvisí s tým, čo rozumieme pod pojmom konzervativizmus. Konzervativizmus môže byť sloganom. V istom zmysle slova všetci musíme byť konzervatívni. Napríklad, aj svätý Pavol nabáda spoločenstvo, aby chránili dedičstvo viery (depositum fidei), drahocennú vieru, ktorú „ste získaли“. Ale tiež je pravdou, že taký svätý Irenej hovorí o tom, že Kristos priniesol kinotis alebo niečo nové, novotu a je tiež hlavou tejto novosti, a preto je nemožné iba „sedieť“ na našom dedičstve viery, ale musíme ju obnovovať. Svätý Irenej tiež hovorí o tom, že je to Duch Svätý, ktorý neustále obnovuje to, čo sme získali v kontexte jeho darov. Z nášho pohľadu je to práve pápež, ktorý je strážcom dedičstva viery, najmä u tých, ktorí sú prostí, pretože vo svete existuje veľa intelektuálov, ktorí sa usilujú vieri zničiť. Samozrejme, je to tiež otázka prezíveravosti, či jeho rozhodnutia sú príliš odvážne či nie. Otázka, ktorá sa v tejto súvislosti musí neustále riešiť, je, či učenie Cirkvi je príliš úzkoprsé alebo nie je. Napríklad, v 19. storočí katolícka Cirkva stála v opozícii voči liberalizmu. Z dnešného pohľadu musíte konštatovať, že Cirkev mala pravdu. Tento liberalizmus bol natol'ko destruktívny, že nazval to, čo by sme dnes vnímali ako dedičstvo viery, „konzervativizmus“. V tejto súvislosti by som rímskokatolícku liturgickú reformu charakterizoval ako príliš unáhlenú.

Práve vo vztahu k liturgickej reforme by som sa rád opýtal, ako vnímate skutočnosť, že medzi mnohými rímskokatolíckmi panuje názor, že liturgická reforma mala veľa negatívnych prvkov a že táto reforma zničila mnoho pozitívnych duchovných aspektov?

- Súčasný pápež Benedikt XVI. sa ako teológ zúčastnil na Druhom vatikánskom koncile v roku 1965 (vo veku 37 rokov) a už vtedy upozorňoval na to, že vo vztahu k liturgickej reforme sa mnoho vecí

riešilo unáhlené. Liturgická reforma bola príliš intelektuálne založená, bola vedená profesormi a akademikmi, ktorí povedali, že toto alebo niečo iné je v liturgickej praxi zastarané. Tento prístup neboli vždy konštrukívny, pretože liturgia je žijúcim organizmom, ktorý sa rozvíja v storiciach. Možno, že tieto negatívne prvky v katolíckej liturgickej reforme sú istým varovaním pre pravoslávnu Cirkev. Tiež je ale pravdou, že bolo potrebné nejaké reformy, aspoň čo sa týka takých vecí, ako je liturgický jazyk, čítanie Božieho Slova, častejšie čítanie zo Starého zákona, čo bolo zanechané v rukou viedenského konzervativizmu. Samozrejme, pri liturgickej reforme hrozí nebezpečenstvo prílišného racionalizmu. Liturgická reforma musí byť preto neustále prehodnocovaná.

Samozrejme, že aj pravoslávna Cirkev si uvedomuje, že liturgia je žijúcim organizmom, čo je nutné vziať na zreteľ pri akejkoľvek liturgickej reforme. Moja ďalšia otázka súvisí s otázkou rôznych teologických ekleziologických tradícií a takzvaných „modelov cirkvi“. V nedávnej dobe existovalo v katolíckej Cirkvi hnutie, ktoré hovorilo o „modeloch cirkvi“. Takisto v rímskokatolíckej tradícii je možné v súčasnosti pozorovať vysokú dávku pluralizmu. Ako by pravoslávni mali vnímať tieto trendy?

- Áno, je to veľké zlo, ktoré rozširovali niektorí americkí teológi, ktorí hovoria o modeloch cirkvi a modeloch zjavenia. V cirkvi existuje mnoho „teológií“, ale iba jedna doktrína. V tomto ohľade v katolíckej Cirkvi je veľmi dôležitý pápežský úrad, ktorý chráni to, čo učí Cirkev. Musíme teda rozlišovať medzi tým, čo učia rôzne teologické školy a čo učí samotná Cirkev. Napríklad, zatiaľ, čo existuje celá škála učenia, je to práve katechizmus, ktorý je v tomto smere istou rekapituláciou viery. Teológia je reflexiou nad učením Cirkvi, ale nestojí nad týmto učením, ale slúži tomuto učeniu. Musíme odmietať toto myšlenie o modeloch cirkvi. Viedol som tento spor s Averym Dullesom, ktorý sa stal kardináлом, a práve pre toto učenie som ho kritizoval. Napísal mi dlhý list, v ktorom bránil tieto „modely cirkvi“. Samozrejme, že existujú rôzne spôsoby alebo akcenty, ako interpretovať dedičstvo viery. Napríklad, v samotnej starovekej Cirkvi: na jednej strane sme malí školu Alexandrijskú (s väčším dôrazom na alegóriu) a na strane druhej Antiochijskú školu (s dôrazom na doslovnú interpretáciu). Ale obe tieto školy proklamovali rovnakú vieru a dogmu. V latinskej Cirkvi sme malí Augustiniánsku

školu, Tomisticú a Františkánsku školu, ale základ je rovnaký.

V dnešnom svete je veľmi populárne vnímať náboženstvo ako supermarketový produkt, kde, tak ako v supermarketoch, vyberáte z ponuky to, čo vám vyhovuje. Niektorí pravoslávni veriaci si myslia, že aj rímskokatolícka Cirkev si podobným spôsobom osvojuje niektoré prvky pravoslávnej tradície a duchovnosti, ale ostatné necháva bokom. Napríklad, konkrétnu v Českej republike, kde jezuitský rád prejavuje veľký záujem o pravoslávnu duchovnosť, ale ostatné necháva „bokom“.

- Poviem dve veci. Samozrejme, takýto supermarketový prístup je veľmi nebezpečný, pretože, pokial' si vyberáte svoj balík, tak ostávate v sebe. Ste to vy, kto rozhodujete, čo je dobré. Na druhej strane, zmysel kresťanského života je práve vystúpiť zo seba samého, je to určitá forma extázy. Ale tento supermarketový prístup je príliš subjektívny, je individualistický, egoistický a nie je vôbec ekleziálny. Avšak, v inom kontexte, skutočnosť, že teraz na západe nájdete všade ikony, aj medzi protestantmi a katolíckmi, to podľa mňa nevedí o krádeži od pravoslávnej Cirkvi, ale skôr o návrate k spoločnému koreňom. Pokial' nazriete do latinskej tradície pred renesanciou, zistíte, že existovala spoločná tradícia cirkevného umenia a symboliky. Sám som napísal štúdiu o ikone narodenia. Vezmite si napríklad fresky z Africkej nubijskej cirkvi, fresky z katalánskej tradície, z írskej školy či novgorodskej tradície a zistíte, že existuje niečo ako ekumenický obraz. Aj keď u týchto ikonografických tradícií možno pozorovať isté odlišné akcenty a poznávate, že ide o nubijskú tradíciu, že je to grécka tradícia, že toto je tradícia španielska, alebo že je to slovanská tradícia, ale tiež vidíte, že je to rovnaký jazyk. Ten bol ale zničený s renesanciou v západnej cirkvi. V pravoslávnej tradícii tiež ale existoval problém, v tomto kontexte. Môžeme spomenúť barokové ikonostasy v Rusku. Až v 20. storočí je možné, v pravoslávnom kontexte Ruska a Grécka, hovoriť o renesancii starovekého tradičného zobrazovania. Takže návrat k starovekému spôsobu zobrazovania nie je krádež, ale návrat k spoločným tradíciám. Je zaujímavé, že kdekoľvek príde, vždy sa cítite doma s ikonami. Ako hovorí Lossky, tieto obrazy k nám prehovárajú do srdca, sú to prototypy a sú posvätené. Čo sa týka duchovnosti, pokial' je skutočne christologická a pneumatická, nie je dôležité, či je od východu či západu alebo od sv. Serafíma Sarovského či sv. Terézie. Svatí sú stále univerzálni. Myslím si, že pre naše ekumenické hnutie sú najdôležitejšími

dialóg pokračoval v talianskej Ravenne

prikladmi práve mučení, ktorí svedčili o Christu vo svojich životoch, vlastne všetci ostatní svätí. Pre mňa osobne klúčovú úlohu zohral svätý Siluán Athoský.

Čo sa týka vztahov medzi pravoslávnymi a katolíkmi na východnom Slovensku, tie sú dosť zložité. Myslím si, že je to častočne zaviné aj skutočnosťou, že katolícka Cirkva je vnímaná ako monolitická organizácia, ktorá je uzavretá, a preto nebezpečná. Naviše, je vobec v dnešnej dobe nutné a realistické hovoriť o konkrétnej cirkevnej jednote, alebo je snáď lepšie hovoriť o jednote v abstraktnejšom zmysle slova, ako napríklad v kontexte príkladov priateľstva medzi pravoslávnymi a katolíkmi?

- Veľa ľudí v katolíckej Cirkvi nerozumie tomu, čo tu robíme (rímskokatolícko-pravoslávny dialóg). Nevidia, v čom je problém. Praktikujúci katolík v Rakúsku patrí medzi menšinu, ak ide na liturgiu v nedeľu, je vnímaný ako vyvrhel'. Ako pravoslávni, tak aj katolíci žijú vo svetskem svete. O to viac je pre nás t'ažšie povedať katolíckym veriacim, že nemôžete ísiť k pravoslávnym na prijímanie. Samozrejme, že to platí i pre protestantskú tradíciu, kde je to ešte t'ažšie, pretože podľa našej mienky nemajú eucharistiu ako takú.

Spresnil by som, že pokial' hovoríme na filozofickom základe, môžeme si klásiť otázku, či je vobec možné dosiahnuť niečo, čo by sme mohli volať „jednotu“, ako je napríklad v Trojici. Niektorí sú presvedčení o tom, že nemôžeme nikdy dosiahnuť dokonalú „jednotu“. Že „jednotu“ by sa mala skôr vnímať v kontexte dynamického rozvoja, kde napríklad aj priateľstvo je známkou istého stupňa jednoty.

- V praktickej rovine nedostatok jednoty je nedostatom svedectva. Pamäťám si na to, že ked' sme šli spolu s arcibiskupom Jóbom, ktorý má vo svojej diecéze veľa anglikánov, katolíkov a iných veriacich, on ukázal na veľký dom, ktorý mal štyri poschodia a v každom z nich sídlila iná cirkev, a každá z týchto cirkví tvrdila, že je tá pravdivá. Svedectvo, ktoré ako kresťania ponúkame v Jeruzaleme, je obzvlášť zložité. Týka sa svätých miest. Je to nepekné, ako rôzne kresťanské denominácie v Jeruzaleme slúžia na rôznych miestach a v rôznych časoch, atď. Na fundamentálnejšej rovine jednota, ktorá je na rovine Boha, je naším konečným cieľom, aby sme boli jedno s Isusom, ako je On jedno s Otcom, čo môžeme uskutočniť iba skrze zbožštenia. A vždy to bude nedokonalá jednota, aspoň čo sa týka našej cesty.

V pravoslávnej tradícii vnímame národné kultúry ako pozitívne do tej

mieri, pokial' obohacujú pravoslávny život a tradíciu alebo kresťanský svet ako taký. Myslite si, že aj nemecká kultúra obohatila kresťanský svet a ako?

- Už v 8. storočí sa Nemci a Francúzi stávali dôležitejšími národmi v rámci vtedajšej Európy. Bola to doba, ked' sa stal cisárom Karol Veľký a nemecký vplyv na kresťanskú kultúru neustále rástol a rásť. Obzvlášť sa to týkalo liturgie. Umožňoval to nový vztah medzi nemeckým ľudom a rímskou Cirkvou. Ale aj v kontexte modernejšieho obdobia, napríklad Ecole Biblique, ktorá bola založená v 19. storočí, je príkladom, ako bol vo vtedajšej dobe dôležitý nemecký jazyk. Predtým, ako ste pristúpili k štúdiu orientálnych textov, museli ste ovládať nemečinu, pretože celý výskum sa uskutočňoval v nemčine. Samozrejme, že aj Benedikt XVI. je krásnym príkladom nemeckej vzdelanosti a liturgickej kultúry. Povedal by som, že je posledným z veľkého radu vynikajúcich nemeckých teológov.

Nemecká teologická tradícia je v skutočnosti dôležitá. V pravoslávnej tradícii sa mnoho jedincov zamýšľa nad úlohou magistéria (učiteľská autorita v cirkvi) v rímskokatolíckej Cirkvi. Ako by sme ju mohli definovať presnejšie?

- Dobrým príkladom magistéria pri jeho činnosti je Vatikán I., kde bola vyjadrená doktrína o neomylnosti. Táto neomylnosť samozrejme nesúvisí s tým, čo bude mať pápež k ráňajkám, ale vychádza z neomylnosti Cirkvi. Túto neomylnosť udelil Christos svojej Cirkvi v tom, že ju udržiavajú v pravde. Prejav najvyššieho magistéria, ked' pápež prejavuje svoju neomylnosť, je v podstate vyjadrením viery Cirkvi v pevnom a zavádzajúcom spôsobe. Ale je to viera Cirkvi. Pápež nie je nad depositum fidei. Napríklad, pápež Ján Pavol II. vyhlásil, že nie je možné svätenie žien, že sám to nechce a nemôže chcieť, pretože také je učenie Cirkvi. Služba pápeža, tak ako služba koncilu, je naslúchať viere Cirkvi, zistiť, čo je dedičstvom vieri. Nemôže vyhliasiť nič mimo vieri Cirkvi. Prv, ako pápež vyhliasi dogmu o nanebovstúpení, najprv ju konzultoval so všetkými biskupmi katolíckeho sveta a zistil, že v tomto smere existovala symfónia všetkých biskupov sveta, a až potom mohol vyhliasiť, že je to vyskutku viera Cirkvi.

Veľa pravoslávnych veriacich má názor, že v katolíckej tradícii existuje istá dávka svetského vplyvu, ktorý sa, napríklad, prejavuje na takých veciach, ako je skracovanie liturgie, potláčanie dôležitosti modlitby a ostatných duchovných záležitostí. Napríklad,

pravoslávna liturgia môže trvať aj niekol'ko hodín, zatiaľ čo katolícka liturgia sa končí za hodinu alebo je aj kratšia. Sú toto symptómy väčšieho vplyvu svetského života na Cirkev?

- Máte pravdu, že v istých ohľadoch cítíte dramatickú situáciu, ked' katolícki veriaci musia znova nájsť zmysel pre modlitbu a duchovný rozmer a znova objaviť mystérium liturgie. Existujú aj také extrémy, ked' biskupi požadujú od svojich knazov, aby skončili liturgiu za dvadsať minút. Je ale nutné povedať, že prístup k liturgii sa v rímskokatolíckej Cirkvi odlišuje od pravoslávnej Cirkvi, čo je následkom stáročinného vývoja. Katolíci inak vnímajú svoju účasť na liturgii. Čo sa týka gréckych pravoslávnych Cirkví vo Viedni, všimol som si, že existuje tradícia vchádzania a vychádzania z chrámu počas liturgie. Áno, katolíci sú viac staticí a upriamení počas liturgie, zatiaľ čo v pravoslávnej tradícii sa veriaci môžu pohybovať, zapáliť si sviečku atď. Mňa ale šokovala skutočnosť, ako v ruských a gréckych chrámoch vo Viedni predajcovia sviečok predávali tieto sviečky počas epiklézy. Oproti tomu, v rímskokatolíckych chrámoch veriaci kľačia, sú viac disciplinovaní. Obaja sme krajania, pretože ja som sa narodil v Litoměřiciach. Mal som deväť mesiacov, ked' sme boli odsunutí z Československa po druhej svetovej vojne. Moja matka, ktorá ešte žije, hovorí po česky a môj otec tiež vedel po česky. Boli sme Čechmi, to jest ľudmi, ktorí nevideli rozdiel medzi Nemcami a Čechmi či inými národmi. Môj starý otec vlastnil dom v Prahe, ktorý je v súčasnosti americkou ambasádou, alebo tzv. Schönbornský palác. Rodina Schönbornov má tri vetvy. Nemeckú vetvu po Wirtzburgu, rakúsko-uhorskú vetvu, ktorá vlastnila majetok v Mukačeve na Zakarpatsku a vo Viedni, a českú stranu, z ktorej pochádzam ja, to jest z Prahy. Boli sme vyskutku „oslobodení“ a „odlahčení“ od pozemského majetku. Tež som príbuzný s kniežatom Karlom Schwarzenbergom. A aj šlachtic František Lobkowicz je mojím bratrancom.

Moja posledná otázka súvisí s názorom mnohých pravoslávnych kresťanov žijúcich v Čechách a na Slovensku, ktorí sú presvedčení, že miestni katolícki biskupi sú v skutočnosti veľmi antagonistickí vo vztahu k pravoslávnym kresťanom. To sa prejavuje, okrem iného, aj v poskytovaní skreslených informácií médiám, skreslenými historickými skutočnostami a pastoračnými otázkami. Ako napríklad pri spojení pravoslávneho a katolíckeho veriaceho vo zväzok manželský katolíckej kňazi trvajú na tom, aby ich spoločné deti boli vychovávané v katolíckom duchu. Napriek tomu, že na oficiálnej

úrovni existujú veľmi dobré a priateľské vztahy medzi oboma denomináciami, tieto vztahy na nižšich úrovniach Cirkvi miznú. Tiež sa veľa pravoslávnych veriacich čuduje, že Vatikán nezasahuje v prípade zlych vztahov medzi pravoslávnymi a katolíkmi, pričom katolícka Cirkev je dobre organizovaná.

- Pokial' by som o niečom takom vedel, musel by som volať po exkomunikácii tých, ktorí sú za zlé vztahy zodpovední. Akokol'vek, myslím si, že je to tiež sociologický a historický problém. Poviem to presnejšie. Myslím si, že je to otázka, ktorú musí riešiť vaša generácia, ktorá je toho schopná a nie už moja generácia. Sám som príliš zatiahanutý do víru tejto t'ažkej história. Čo sa týka mojich skúseností, aj ked' som príliš mladý, aby som si pamätal všetky „tažké“ časy, je pravdou, že moji rodičia a prarodičia na mňa prenesli veľa, tiež ma v mnohom ovplyvnili, najmä čo sa týka ich pohnutých osudov a problémov, ked' boli chytení do víru národných, politických a náboženských udalostí minulého storočia, čo zanechalo stopy na ich životech a viere. Je t'ažké spomínať na vystúhovanie troch miliónov Nemcov a Maďarov v vtedajšom Československu, čo bola nevýslovňá tragédia. Môžem tento odsun pochopiť a jeho dôvody, ale nemôžem sa naň pozeráť objektívne, pretože som príliš v týchto udalostiach angažovaný. Je na mladých historikoch súčasnosti z Čiech a Slovenska, ktorí môžu tejto dejinnej epizóde čeliť viac objektívnym spôsobom. Každopádne, všetky dejiny sú istým spôsobom problematické. Vďaka bitke na Bielej hore veľa rakúskych vojakov a šlachticov získalo majetok v Čechách. Moja matka hovorievala, že v roku 1945 sme stratili to, čo sme získali v roku 1622. Samozrejme, že dejiny sú, v tomto ohľade, t'ažké a nechávajú za sebou skazu. Tak, ako bola zničená dedina pri Litoměřiciach, kde som sa narodil, ktorá takmer zanikla po vyhnaniu Nemcov. Predtým tam žili iba Nemci a jediný Čech, ktorý tam žil a pôsobil ako policiajt. Každopádne dôfam, že všetci biskupi na východnom Slovensku môžu prekonáť obmedzenia dejinami, aby mohli na veci nazerať objektívnejším spôsobom. Konkrétnie vo Viedni máme veľa projektov, ktorími sa usilujeme o štúdium dejín únie a udalostí ako Brest-Litovská únia. Úniu, ako takú, musíme študovať z politického, kultúrneho a ekonomickeho hľadiska. Vyznačuje sa mnohými protichodnými aspektmi. Študujeme tiež úniu v Rumunsku, ako napríklad sedmohradskú. Tieto projekty zahŕňajú ako pravoslávnych, tak aj katolíckych historikov.

Dakujem za rozhovor.
ThDr. Václav Ježek, Ph.D.,
PBF PU

Seniori a seniorky v spektre súčasnosti

Katedra sociálnej práce Inštitútu edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty (KSP IEaSP FF) PU pripravila v priebehu tohto akademického roku druhé významné podujatie svojho druhu. Dňa 15. januára sa pod záštitou dekana FF PU prof. PhDr. Rudolfa Dupku, CSc., a riaditeľky IEaSP, prof. PhDr. Anny Tokárovej, CSc., konala konferencia s medzinárodnou účasťou s názvom Seniori a seniorky v spektre súčasnosti.

Cieľom konferencie bolo poukázať na problematiku seniorov a senioriek v celospoločenskom kontexte, ale zároveň vytvoriť priestor na odbornú výmenu skúseností. Stretli sa odborníci z rôznych oblastí zaobrajúcich sa aktuálnymi potrebami seniorskej populácie v Slovenskej, Českej a Poľskej republike. Konferencia bola realizovaná ako súčasť vedeckých projektov VEGA č. 1/3649/06 Úloha vzdelávania dospelých a sociálnej práce v spoločnosti založenej na vedomostiach a v štáte verejného blaha a VEGA č. 1/2520/05 Osamelosť ako psychologický a sociálny jav.

V úvodnom slove predsedníčka organizačného výboru PhDr. Beáta Balogová, PhD., privítala významných hostí zo Slovenska i zahraničia a zároveň uviedla dôvody vzniku konferencie:

„Konferencia Seniori a seniorky v spektre súčasnosti vznikla pri príležitosti prvého výročia vzniku Univerzity tretieho veku (UTV) na PU. V akademickom roku 2006/2007 sa začala písat jej história. Po prvýkrát prekročili bránu PU študenti tretieho veku, konala sa slávnostná imatrikulácia 65 účastníkov. V tomto roku títo študenti majú možnosť pokračovať v druhom ročníku v rámci štyroch špecializácií: etika a filozofia, ochrana zdravia, psychológia a anglický jazyk. Zároveň sme otvorili ďalší prvy ročník v Prešove, ale aj v Spišskej Novej Vsi. V súčasnosti štatistika hovorí o 160 študentoch. Zároveň bol vytvorený priestor pre rozvoj kratších foriem, zameraných viac na spoľočensko-výchovné aktivity, a to otvorením Akadémie tretieho veku v spolupráci s Akadémiou vzdelávania v Prešove. V decembri 2007 sa slávnostným programom jej absolventov ukončil prvy jednočinný kurz. Dôležitým krokom v činnosti UTV bol jej vstup do Asociácie UTV na Slovensku, ale aj do Európskej asociácie, ktorej predsedá PhDr. Tamara Hrapková, PhD. Pri UTV vzniklo seniorské centrum, vznikla spolupráca s UTV v poľskom Štetíne, s UTV v Hradci Králové a s Detským domovom v Sečovciach. Myš-

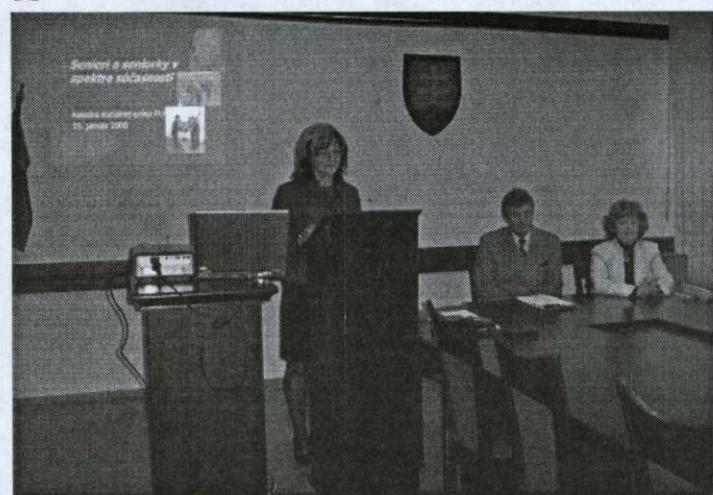
lienka vzniku UTV na PU našla svoje uplatnenie vďaka prvej autorke projektu, ktorá pred deviatimi rokmi iniciovala jej vznik, prof. A. Tokárovej. Ďalší dôvodom usporiadania konferencie venovanej seniorom je môj odborný záujem a mojich kolegyn: PhDr. Márie Bayerovej, PaedDr. Tatiany Matulayovej, PhD., PhDr. Denisy Šoltésovej, PhDr. Martiny Šoltisovej-Semešovej, ktoré túto problematiku sledovali vo svojich rigoróznych, dizertačných a dnes aj habilitačných prácach, ale aj prvých monografiách venovaných seniorom.“

A v neposlednom rade, je to aj celospoločenský dôvod - rast počtu seniorskej populácie na Slovensku, ale aj odborná požiadavka vyplývajúca z jednotlivých paradigm sociálnej práce, pretože, ako hovorí doc. PhDr. Rozália Čornaničová, CSc., „dnešný senior má viac predkov ako potomkov“, čo je tiež dôvod na zamyslenie.

Účastníkov konferencie pozdravil aj dekan FF PU, ktorý zdôraznil, že seniorská problematika je stále na periférii záujmu vedeckých výskumov, práve preto je dôležité venovať náležitú pozornosť kvalite života seniorov, pozitívnym možnostiam a perspektívam v súčasnosti i v budúcnosti.

Po krátkych pozdravných príhovoroch riaditeľky IEaSP, prof. A. Tokárovej a vedúcej KSP, PaedDr. T. Matulayovej, PhD., bol pre účastníkov konferencie pripravený krátky kultúrny program. Deti z Detského domova Sečovce, s ktorým katedra a UTV má vytvorenú dlhoročnú spoluprácu, vystúpili s veľmi zaujímavým (možno až dojímavým) programom, ktorým si získali srdcia divákov. Za svoj skvelý výkon boli odmenené obdivným a intenzívnym potleskom.

Konferencia pokračovala prednáškami v pléne. O situácii v súvislosti s univerzitami a akadémiami tretieho veku v SR i v iných krajinách Európy informovala PhDr. Nadežda Hrapková, PhD. riaditeľka UTV na KU v Bratislave a predsedníčka Európskej asociácie AIUTA.

Záber zo slávostného otvorenia konferencie, za rečníckym pultom PhDr. Beáta Balogová.

Zaujímavé príspevky prednesli aj ďalší účastníci zo Slovenska. PhDr. Anna Jurkovičová (Štátny inštitút odborného vzdelávania) hovorila o študijných odboroch stredných odborných škôl pripravujúcich pre prácu so seniormi. PaedDr. T. Matulayová poukázala na trendy v rozvoji sociálnych služieb pre seniorov. Na túto problematiku nadviazala PhDr. M. Bayerová (KSP) s problémami s adaptáciou seniorov na ústavné prostredie domova dôchodcov. Inšpirujúce boli aj príspevky zahraničných hostí. Dr. Beata Bugajska (UTV Štetín) sa v jednom z hlavných referátov zamýšľala nad problematikou exklúzie starých ľudí. Dr. Grzegorz Grzybek (THA Bielsko-Biala) premiestil problematiku sociálnej práce a etiky v príspevku Dôstojnosť osoby, dôstojnosť v starobe. Na jeho vystúpenie tematicky nadviazala dr. Anna Zawada (Univerzita v Katowiciach) vystúpením Prejavy a dôsledky spoločenského vylúčenia osôb v starom veku.

Druhá časť konferencie pokračovala pohľadom teologa doc. ThDr. Martina Uhál'a, PhD. (KU Ružomberok), na aplikáciu princípu subsidiarity v starostlivosti o starých ľudí. PhDr. M. Šoltisová-Semešová poukázala na možnosti seniora (seniorky) ako zdroja pomoci. Postavenie seniorky v spoločnosti ukázal príspevok doc. PhDr. Ewy Žiakové, CSc. a študentky Eleny Kollárovej Seniorky v reklame. Novodobejšie formy práce so seniormi priblížilo vystúpenie doc. PhDr. Marty Germuškovej, CSc., na tému Čítanie umeleckej literatúry ako aktivizujúci činiteľ v senioriskom veku, na ktorý tematicky

nadviazala PhDr. B. Balogová, uvažujúc nad naratívnou a relaxačno-seniorskou terapiou ako prienikom terapeutickej a poradenskej paradigmy sociálnej práce.

Záver konferencie patril zhodnoteniu významu konferencie a odporúčaniam pre prax, medzi ktoré patria: rozvoj intelektuálnych schopností seniorov na UTV a ATV; participácia seniorov na edukačných aktivitách - seniori seniorom a medzigeneračné vzdelávanie; pomoc seniorom pri hľadaní zmyslu života; prevencia ageizmu, osamelosti v spoločnosti a maladaptability seniorov v DSS; aplikovanie princípu subsidiarity vo vzťahu k seniorom; zlepšovanie intergeneračného dialógu; príprava mladých na prácu so seniormi; umelecká literatúra ako forma terapie a ďalšie.

Pozvanie prijala aj Jolana Pálková z Malého Šariša, absolventka ATV, a spolu s harmonikárom spríjemnila záver konferencie folklórnym vystúpením.

Naše podávanie patrí všetkým na úspechu konferencie zainteresovaným, ale aj všetkým zúčastneným za ich aktívny prístup a spoluprácu pri hľadaní odpovedí na nesmierne množstvo otázok v oblasti seniorskej problematiky v spektre súčasnosti. Aby sme - uvažujúc nad zmyslom starnutia a staroby, jej bohatstvom a úcte k predkom - nenaplnili holandské príslovie: „Jeden otec skôr užívá desať detí než desať detí jedného otca.“ Nech je výzvou pre nás všetkých výrok: „Staroba je ako konto v banke, vybrať môžeš iba to, čo si naň uložil.“

PhDr. Beáta Balogová, PhD.,
PhDr. Denisa Šoltésová

Ruštinár celý život (k 75-tinám prof. PhDr. Júliusa Rybáka, CSc.)

Ked' sme v pohnutom a dramatickom roku 1968 nastupovali na Katedru ruského jazyka a literatúry FF v Prešove, stretnuli sme medzi jej učiteľmi ľudí, ktorí zostali nimi po celý život. My, študenti, sme boli pre nich mladšími kolegami a vztahy medzi učiteľmi a študentmi boli prirodzené a najmä priateľské. Doteraz si moja generácia „šestdesiatníkov“ živo a s úctou spomína na takých učiteľov, ako boli Š. Doboš, A. Červeňák, M. Mikluš, M. Varchola, I. Galajda, N. Ščipanská, N. Čorná, M. Sissák, M. Rohal', J. Cihra, V. Kováčová a J. Rybák, ktorí vedeli vytvoriť na prednáškach a seminároch, ale aj mimo nich, humánnu a tvorivú atmosféru. Pritom akademický rok 1968/1969 bol výrazne poznamenaný okupáciou Československa vojskami Varšavskej zmluvy, ktorej hlavným iniciátorom bolo vtedajšie sovietske vedenie.

V dôsledku uvedenej „internacionálnej pomoci“ v zložitej spoločenskej situácii sa ocitli najmä učitelia ruštiny, ked'že pre mnohých ľudí vtedy symbolizovala „jazyk okupantov“. Naši učitelia však ostali rušti-

nármí po celý život a viacerí z nich sa realizujú v rusistickom hnutí stále aj v dôchodkovom veku. Pravidelne sa s nimi stretávame na konferenciách, seminároch a kvalifikačných obhajobách mladších kolegov a z vlastnej skúsenosti viem, že dnešná generácia ruštinárov na ZŠ, SŠ a VŠ ich vždy s radosťou víta na svojich podujatiach.

Uvedené slová v plnej miere platia o prof. J. Rybáko. Priležitosťou k tomuto vyznaniu je jeho 75-ročné jubileum. Narodil sa 4. februára 1933 v Partizánskej Ľupči. V rokoch 1952 - 1958 a 1960 - 1964 študoval na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave, Vysokej škole pedagogickej v Bratislave a Filozofickej fakulte UK v Bratislave slovenský jazyk - ruský jazyk. Päť rokov bol učiteľom v Jedenásťročnej strednej škole v Gelnici (1958 - 1963). V rokoch 1963 - 1972 pôsobil ako odborný asistent na FF UPJŠ v Prešove. Pre svoje postoje v rokoch 1968 - 1969 musel vysokú školu opustiť. Zamestnal sa ako robotník, neskôr ako učiteľ základnej školy v Gelnici. Tri roky pracoval ako asistent na Katedre

ruského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici, od roku 1977 na Katedre jazykov UPJŠ v Košiciach.

Počas celej svojej profesionálnej kariéry, aj teraz na dôchodku, sa venuje mnohým teoretickým a praktickým otázkam ruskej filológie a translatológie. Vydal viaceré knižné publikácie, z ktorých najznámejšie sú Kapitolky o jazyku a prekladaní a Kapitoly z ruskej frazeológie. Ako prekladatel sprístupnil slovenským čitateľom diela takých ruských spisovateľov, ako M. Prišvin, A. Jašin, U. Karatkovič, A. Tolstoj, V. Cybin a ďalší.

V posledných rokoch sa venuje najmä vlastnej esejistickej tvorbe, v centre ktorej sa nachádzajú ruskí a slovenskí autori. Základným motívom v tvorbe prof. J. Rybáka je filozoficko-etickej ponor do objektívnej a umeleckej reality. Je pravidelným účastníkom seminárov Asociácie rusistov Slovenska, na ktorých hovorí o spomínaných filozoficko-etickej otázkach.

Zo stručného životopisu prof. Rybáka vyplýva, že do jeho života zvlášť dramaticky zasiahla „Pražská jar“. Nikdy sme ho

však nepočuli, aby sa na „normalizačnú spravodlivosť“ stážoval. My, jeho študenti, mu d'akujeme za neopakovateľnú ľudskosť, ktorú veľmi prirodzene prejavoval a prejavuje pri každom stretnutí. Aj keď je naozajstný majster slova, nikdy ním neplytvá, je zrejmé, že slovo bolo a je pre neho pravopočiatkom. U prof. J. Rybáka sa môžeme učiť najmä úcte k slovu vo všetkých jeho podobách a formách. Zvlášť sa to vzťahuje na umelecké slovo, ktoré je pre neho zdrojom rozsiahleho poznania nielen jazyka, ale najmä človeka. Ešte zo študentských rokov nám utkeli v pamäti rozbory umeleckého textu aj jazyka.

Vážený pán profesor, milý Julko, toto poznanie Tvojej osobnosti nech je naším úprimným vyznaním a vyjadrením úcty k Tebe a Tvojej filologickej práci, ktorá prekračuje hranice jazyka, ona je skutočne etická, je to cesta hľadania pravdy cez to najkrajšie, čo nám bolo dané - cez SLOVO. V mene prešovských a slovenských rusistov Ti posielame to naše starobylé

Mnogaja i blagaja leta.

Jozef Sipko

Karpatistické etudy

Často sa stáva, že sa človeku ľudského i profesijného uznania dostane až po tom, čo už nie je medzi nami. O to viac teší, ak odborná verejnosť dokáže oceniť osobnosť i vedecký prínos človeka už počas jeho života a nezabúda na to ani po jeho odchode spomedzi živých. Odborný seminár organizovaný na pôde Filozofickej fakulty (FF) PU v Prešove 7. februára bol vzácnou symbiózou obidvoch skutočností. Hovoríme o doc. PhDr. Helene Rudlovčákovej, CSc. (1919 - 2007), ktorá nás v decembri minulého roku opustila vo veku nedožitých deväťdesiatin.

Napriek tejto smutnej okolnosti, ktorá bola podnetom pre seminár, sa Katedra ukrajistiky IRUaS spolu s Asociáciou ukrajinistov Slovenska a Vedecou spoločnosťou T. Ševčenka postarala o príjemné a podnetné popoludnie.

Okrem zhrnutia toho, čím doc. PhDr. Helena Rudlovčáková, CSc., ako jedna z najvýznamnejších osobností svetovej karpatistiky prispela k rozvoju ukrajinistiky na Slovensku (M. Mušinka), zazneli aj slová spomienok na obdobie jej práce vo vtedajšom Vedeckovýskumnom oddelení FF UPJŠ či v ukrajinskej sekcií Slovenského rozhlasu (L. Babotová, A. Halečková a iní jej bývalí kolegovia).

Hostia z Ukrajiny (L. Il'čenko a V. Pad'ak) predstavili niekoľko realizovaných projektov, ktoré vznikli už počas života Oleny Mychajlivny (ako ju všetci v ukrajinistických kru-

L. Babotová a M. Mušinka.

hoch volali). Išlo o vydanie jej personálnej bibliografie, knihy Olena Rudlovčáková. Bibliografia prací a litopys žijúceho pripraveného v Užhorode kolektívom autorov O. Zakryvydoroha, L. Il'čenko, V. Pad'ak, ale aj zhruba polhodinového dokumentárneho filmu, v ktorom prešovskí a užhorodskí ukrajinisti predstavili osobnosť doc. H. Rudlovčákovej a v ktorom sa aj ona samotná, dnes už len z filmového plátna, prihovorila k prítomnému. Jej slová mohli účastníci

seminára počuť aj vďaka archívnym dokumentom ukrajinskej sekcie národnostno-etickej vysielania Slovenského rozhlasu. Ocenení diela H. Rudlovčákovej bolo rozhodnutie Užhorodskej národnej univerzity organizovať odborné semináre známe ako Rudlovčákovský čitaňa (realizované už aj počas jej života), ako aj udelenie čestného doktorátu doctor honoris causa touto univerzitou.

V diskusii zaznalo niekolko zaujímavých návrhov v oblasti karpatistických štúdií (J. Bača,

A. Kovač, J. Šelepec, J. Kundrát a ī.), ako aj v otázke dokončenia štvrtého zväzku vedeckého vydania diela A. Duchnoviča, ktorému H. Rudlovčáková zasvätila veľkú časť svojho tvorivého života (B. Marecová, M. Il'uk).

Vďaka za toto podnetné popoludnie patrí nielen organizátorom a vystupujúcim, ale aj vedeniu FF PU za jeho podporu i za priamu účasť v osobe prof. PhDr. J. Sipka, CSc., prodekanu pre vedu a výskum.

PhDr. Valéria Juríčková

Na konferencii k životu a dielu doc. H. Rudlovčákovej panovala tvorivá atmosféra.

Prvý biskup ocenený titulom Spravodlivý medzi národmi

Medzi deviatimi ocenjenými záchrancami židovských spoluobčanov, ktorým bol v nedeľu 27. januára v Bratislave udelený titul Spravodlivý medzi národmi, je aj blahoslavený (bl.) gréckokatolícky prešovský biskup mučeník Pavel Peter Gojdič, OSBM.

Ide vôbec o prvého biskupa medzi 22 tisíc ocenjenými na svete, ktorým bolo doteraz udeľené toto najvyššie vyznamenanie štátu Izrael, udeľované osobám nežidovského pôvodu. Tým, že počas holokaustu nežišťne zachraňoval židovských spoluobčanov, preukázal ozajstnú l'udskosť a svätosť života.

Na slávnosti udeľovania tohto oceniaenia sa zúčastnili najvyšší ústavní činitelia - prezident SR Ivan Gašparovič, predseda Národnej rady SR Pavol Paška a predseda vlády SR Róbert Fico. V príhovoroch vysoko vyzdvihli záchrancov a obzvlášť bl. biskupa Gojdiča. Prezident ich nazval pýchou Slovenska a predseda vlády povedal: „Osobitne ma zaujal príbeh blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča, ktorý zachránil život desiatkam slovenských Židov.“

Z rúk izraelského vel'veyslanca na Slovensku Zeeva Bokera prerazil medailu, na ktorej sú vyrazené slová z Talmudu: „Ten, kto zachráni jeden l'udský život, zachráni svet“, a certifikát prasynovec vladky Gojdiča Ivan Gojdič. V mene rodiny však hned v rámci slávnostného ceremoniálu odovzdal ocenenie gréckokatolíckemu prešovskému eparchovi Jánovi Babjakovi, SJ. Svoje čestné miesto bude mať v stálej expozícii historie Prešovskej eparchie na Gréckokatolíckom biskupskom úrade v Prešove, kde sú vystavené aj iné ocenenia bl. biskupa Pavla Petra, udeľené in memoriam.

Babjak hodnotil tento významný čin slovami: „Je to satisfakcia gréckokatolíckej cirkvi, ktorá bola v päťdesiatych rokoch minulého storočia totalitným systémom postavená mimo zákon. Obidvaja jej biskupi boli väznení, ako aj mnohí kňazi. Ostatní kňazi boli aj s celými rodinami vyvezení do vyhnania a veriaci zostali ako ovce bez pastiera. Ale Boh ukázal svoju moc a po osemnástich rokoch túto cirkev vzkriseil. Ocenenie blahoslaveného otca biskupa je dobrým signálom, že sa v našej spoločnosti ponúkajú ozajstné vzory k nasledovaniu, pretože rôznych pseudovzorov a brakov, ktoré l'udí nie formujú, ale deformujú, je veľmi veľ'a.“

Vladky Ján podaroval izraelskému vel'veyslancom na Slovensku

sku ako prejav vd'aky ikonu bl. biskupa Gojdiča, ktorú napísal kancelár Spolku ikonopiscov sv. Cyrila a Metoda Slovenska Vincent Luca.

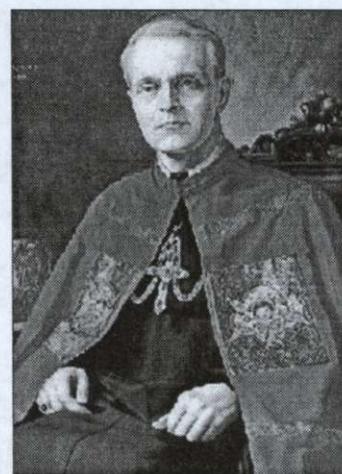
V bulletine, ktorý pri tejto príležitosti vydalo Veľ'veyslanectvo Izraela na Slovensku, je pri bl. biskupovi Gojdičovi uvedené: „Otvorene protestoval proti deportáciám a zachránil životy desiatkam slovenských Židov“. Sú však ešte mnohí ďalší, ktorých bl. biskup Gojdič zachránil, ale ich svedectvá sa zatiaľ nepodarilo zozbierať.

Pri tejto príležitosti slávil prešovský eparcha v nedeľu 27. januára dve slávnostné archierejské sväté liturgie v gréckokatolíckom Chráme Povýšenia sv. Kríza v Bratislave.

Čo je obzvlášť oslovujúce a čo pre komisiu Yad Vashem bolo priam neuveriteľné, už 25. januára 1939, iba dva dni po vzniku zvláštneho vládneho výboru pre vypracovanie Programu riešenia židovskej otázky, napísal otec biskup pastiersky list, v ktorom upozorňoval na strašné dôsledky diskriminačnej politiky a pripomínal l'ud'om základné princípy viery, že všetci l'udia sú si pred Bohom rovní. Varoval pred šírením nacistickej ideológie, šovinizmu a rasizmu. Pokladal to za sestné, ba nebezpečné pre Slovensko, ak totiž „niekto krividruhému, škodi sám sebe“. Bolo to prorocké a svedčí to o sile osobnosti biskupa Gojdiča a o veľkom dare rozlišovania.

Po začatí transportov napísal v máji 1942 list adresovaný vyslancovi Svätej stolice na Slovensku, v ktorom opisuje hrôzy transportov a navrhuje odstúpenie prezidenta J. Tisa. Okrem iného napísal: „Barbarská páchaná na tomto biednom l'ude prevyšujú každú nehumánnosť...“. Ideológiu nacizmu nazval epidémiou. Listom hájil aj záujmy katolíckej cirkvi, ktoréj povest bola ohrozená. Neškôr sa potvrdila jeho obava vyjadrená v liste, že vina zo uplatňovania tzv. židovského kódexu môže padnúť na katolícky klérus a celú katolícku cirkev.

Jednoznačná bola aj jeho osobná pomoc konkrétnym židovským spoluobčanom. Spôsobovala v úschove cennosti v rezidencii biskupa, aby tak zadránil ich zhabantu. Kňazom

vydal pokyn, aby Židom pomáhal udeľovaním krstu alebo vystavovaním falošných krstných listov alebo aj poskytovaním úkrytu. Vybaľoval prezidentské výnimky a ukrýval deti v inštitúciach biskupstva, akou bol aj dievčenský internát v kláštore sestier sv. Bazila Veľkého v Prešove. V múzeu koncentračného tábora Osvienčim je jeho fotografia s textom, že bl. biskup Gojdič požadoval vydanie detí z transportov za účelom ich výchovy v katolíckych kláštoroch. Bola to zámenka, aby ich mohol zachrániť pred istou smrťou. To všetko robil z čistej lásky k blížnym.

Existujú konkrétné písomné svedectvá. Napríklad zachránená Marianna Zachová, ktorá mala v roku 1942, keď sa začali transporty, 12 rokov, napísala, že spolu so sestrou Zuzanou ich otec biskup umiestnil do internátu kláštora sestier sv. Bazila Veľkého a umožnil im navštěvovať gymnázium v Prešove. „Žili sme normálnym životom bez strachu a ohrozenia,“ napísala vo svojom svedectve. Opisuje napríklad aj dramatickú situáciu, do ktorej sa dostal jej otec Pavel Lukáč-Spitzer. Keď boli spolu s biskupom v meste a Hlinkova garda práve začala chytať Židov, bl. biskup Gojdič ho pevne objal a tým ochránil pred gardistami.

Dalšie dojímavé svedectvo podala Erika Kleinová, rod. Fleischerová. Mala len päť rokov, keď ich rodinu zachránil bl. biskup Gojdič už z transportu, ktorý smeroval do Osvienčimu. Vydał im osvedčenie o krste. Zachránená Erika si spomínaný dokument z 13. júna 1942 uchovávala až do roku 2006, keď ho priložila k svojmu svedectvu. Znamenal predsa život pre celú jej rodinu.

Zádobia zachránení bl. bisku-

pom dnes žijú v Kanade, Nemecku, Českej republike a na Slovensku.

Dozvedáme sa, že iniciovanie samotného procesu prebiehalo nezávisle z niekol'kých strán. Spomeniem však to, čo mi je obzvlášť známe a čo bolo pre udeľenie oceniaenia veľmi dôležité: iniciovali sme to z Gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove, pretože už dávno bolo známe, že otec biskup zachraňoval Židov. Bol to prvý krok potrebný pre zozbieranie svedectiev.

Kto sa však na prvom mieste zaslúžil o toto významné ocenenie? Blahoslavený biskup Gojdič svojimi postojmi a činnimi.

Lubomír Petrik

Deň učiteľov v Prešovskom arcibiskupstve

Z príležitosti Dňa učiteľov katolických škôl usporiadal Školský úrad Prešovského gréckokatolíckeho arcibiskupstva v aule Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU v Prešove 31. januára 2008 seminár na tému dvoch encyklik Benedikta XVI. Boh je láska a V nádeji sme spasení.

Seminár otvoril prešovský arcibiskup a metropolita Ján Babjak SJ príhovorom, v ktorom najprv pozdravil prednášateľa ThDr. Mariánu Bublinca, PhD, všetkých zúčastnených pedagógov cirkevných škôl arcibiskupstva, bohoslovcov a ostatných prítomných. Povzbudil pedagógov, aby nielen vyučovali, ale boli sami osobným príkladom svojim žiakom a študentom a takto im pomáhali zorientovať sa v živote. Potom účastníci seminára zablahoželali vladkyvi Jánovi k jeho menovaniu za arcibiskupa a metropolitu.

Seminár pokračoval prednáškou M. Bublinca na tému encykliky Bededikta XVI. Boh je láska, kde podrobne vysvetlil pojem „láska“, ako ju má ponímať súčasný človek. V druhej časti seminára sa prednášateľ zameral na druhú encykliku Benedikta XVI. V nádeji sme spasení. Túto prednášku začal otázkou, ktorú kladie pápež v encyklike: Kde sa rodí nádej? Zdôraznil, že Svätý Otec východisko nádeje vidí v modlitbe, utrpení a to všetko vede ku konečnému zavŕšeniu - večnosti.

Na území Prešovského arcibiskupstva je v súčasnosti šesť škôl a dvanásť školských zariadení, v ktorých pôsobí 104 pedagógov a 34 nepedagogických zamestnancov. Peter Vansac

Gréckokatolícka cirkev na Slovensku má nové usporiadanie

Gréckokatolícka cirkev slávi 30. januára sviatok Troch svätých sväťtelov - sv. Bazila Veľkého, sv. Gregora Teologa a sv. Jána Zlatoustého. Práve na tento sviatok, v stredu 30. januára 2008, Svätý Otec Benedikt XVI. zriadil Gréckokatolícku metropoliu so sídlom v Prešove. Za prvého gréckokatolíckeho prešovského arcibiskupa a metropolitu vymenoval doterajšieho prešovského eparchu (sídelného biskupa) Mons. Jána Babjaka, SJ, ktorý bol za prešovského biskupa vymenovaný pápežom Jánom Pavlom II. 11. decembra 2002 a za prešovského biskupa vysvätený Jánom Pavlom II. 6. januára 2003 v Bazilike sv. Petra v Ríme.

Zároveň Benedikt XVI. v stredu 30. januára povýšil Košický apoštolský exarchát na Košickú eparchiu. Za prvého košického eparchu (sídelného biskupa) vymenoval doterajšieho košického apoštolského exarchu Mons. Milana Chautura, CSsR, ktorý bol vymenovaný za biskupa 11. januára 1992 a vysvätený vtedajším prešovským biskupom Mons. Jánom Hirkom 29. februára 1992 v Prešove. Do roku 1997 bol pomocným biskupom v Prešove a za košického apoštolského exarchu ho menoval Ján Pavol II., keď vyčlenením z Prešovskej eparchie zriadil 21. februára 1997 Košický apoštolský exarchát.

Benedikt XVI. napokon vyčlenením z Prešovskej eparchie ustanovil novú gréckokatolícku eparchiu so sídlom v Bratislave - Bratislavskú eparchiu. Za prvého gréckokatolíckeho bratislavského eparchu (sídelného biskupa) vymenoval Mons. Petera Rusnáka.

Svätý Otec novým kánonickým usporiadáním Gréckokatolíckej cirkev na Slovensku zavŕšíl 190-ročnú história Prešovskej eparchie, ktorá bola vyčlenená z Mukačevskej eparchie a zriadená 22. septembra 1818 bulou

riacich, ktorých počet však z Božej milosti a kvalitnou pastoračnou službou mnohých kňazov postupom rokov narastá.

Vytvorenie Gréckokatolíckej metropolie sui iuris (svojho práva) so sídlom v Prešove s vymenovaním jej prvého arcibiskupa a metropolitu a ďalšie zmeny v jej usporiadanií sú zo strany Svätej stolice veľkým vyznamen-

naním pre Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a ocenením jej osobitného svedectva o jednote so Svätým Otcom počas prenasledovania totalitným režimom v päťdesiatych rokoch 20. storočia. Je to historická a zároveň nadčasová udalosť.

Lubomír Petrík

Vynovili knižnicu na Gréckokatolíckej teologickej fakulte

Na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU (GTF PU) v Prešove v utorok 15. januára prešovský eparcha Ján Babjak a rektor PU René Matlovič podpisali zmluvu o spravovaní knižného fondu medzi PU a Gréckokatolíckym biskupstvom. Fakultná knižnica sa v rámci „rekonštrukcie“ v budove GTF PU prestáhovala do väčších a modernejších priestorov a zároveň sa obohatil aj jej knižný fond. Gréckokatolícky biskupský úrad v Prešove obohatil fakultnú knižnicu o knižný fond, ktorý jej dal k dispozícii. Súčasťou vynovenej knižnice je aj tzv. Kováčsova historická knižnica. V nej sa nachádzajú aj knihy zo 17. storočia. Stáva sa tak veľmi vzácnym zdrojom informácií z histórie biskupstva a Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.

Túto časť nadalej spravuje Gréckokatolícky biskupský úrad v Prešove, avšak je plne k dispozícii fakultnej knižnici a jej návštevníkom. Priestorovo je fakultná knižnica vybavená najmodernejšou technikou a zodpovedá aj najnáročnejším akademickým kritériám. Rekonštrukcia sa vykonala v takom rozsahom rozsahu aj vďaka osobnej zaangažovanosti prešovského eparchu Jána Babjaka, pre ktorého je knižnica doslova „srdcovou záležitosťou“. Určite túto aktivitu ocenia všetci čitatelia a návštevníci fakultnej knižnice.

Andrea Čusová

Prešovský katedrálny zbor prezentoval svoje nové CD

Gréckokatolícky katedrálny zbor sv. Jána Krstiteľa v Prešove je nielen svojím názvom, ale aj svojou históriaou a pôsobením zviazaný s prešovskou gréckokatolíckou Katedrálou sv. Jána Krstiteľa. Zároveň v nej nahral nové CD s názvom Spasi mja, Bože moj, ktorého prezentácia sa uskutočnila v tejto katedrále v nedeľu 13. januára.

Po koncerte, na ktorom zbor zaspieval niektoré skladby z prezentovaného CD, posvätil nahrávku prešovský eparcha Ján Babjak, ktorý neskrýval svoju radosť z nej. Zboru podľačoval a povzbudil zboristov do ďalšieho rozvíjania ich talentov. Povedal, že my, poslucháči, vidíme výsledok, ktorý je veľmi krásny a lahodiaci ľudskému srdcu, ale za tým sa skrýva veľa obetí, nácvikov a ochoty jednotlivých členov zboru a predovšetkým dirigentky Valérie Hričovovej.

Kvalitu práce zboru a samotnej nahrávky v príhovore ocenila aj hudobná odbornička Mgr. Eva Zacharová. Audio CD obsahuje 29 staroslovenských skladieb v trvaní 52 minút. Nahrávku spracovalo štúdio Hársky Studio Prešov - Malý Šariš pod vedením Jozefa Harničára. Je to po dlhotrvajúcej platni Hore srdcia a audiokazete Chorály tretí audionosič prešovského gréckokatolíckeho katedrálneho zboru. V tomto roku oslávi 40 rokov od svojho vzniku a vydané CD je prvým príspevkom k tomuto jubileu.

Lubomír Petrík

Učia sa používať právny jazyk v praktických záležitostach

Od vzniku Fakulty zdravotníctva PU nezastupiteľné miesto vo všetkých študijných programoch má právo a legislatíva v profesnej činnosti. Nebolo to inak ani v končiacom sa zimnom semestri akademického roku 2007/2008.

Fakulta svojich budúcich absolventov pri výučbe pozitívneho práva orientuje najmä na: pochopenie významu práva a jeho funkcie v spoločnosti, schopnosť preukázať takú miere poznatkov z jednotlivých odvetví slovenského právneho systému a komunitárneho práva Európskej únie (EÚ), ktorá umožní poskytnúť základné právne rady pacientom v súvislosti s podporou a ochranou ich zdravia, preukázanie globálneho poznatkov o právnej zodpovednosti fyzických osôb, jej predpokladoch, jednotlivých druhoch pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, pri výkone povolania zdravotníckeho pracovníka, pravda, diferencovane s osobitným akcentom na konkrétny odbor, preukázanie schopnosti získania prehľadu o základných otázkach pracovného práva, pochopenia ich významu pre reguláciu pracov-

noprávnych vzťahov v priestore SR a EÚ.

Ide napr. o osvojenie si základných právnych pojmov (pozitívne právo, právne normy a mravné normy, štruktúra právnej normy, legislatívne pravidlá tvorby právnych noriem, zákonodarná iniciatíva, platnosť a pôsobnosť právnych noriem, interpretácia, aplikácia a realizácia právnych noriem, právne úkony, systémy práva a ī.)

Osobitná pozornosť je venovaná základným ľudským právam a slobodám pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v intenciách úpravy vnútrostátnej, európskej a medzinárodnej.

Nezabúda sa ani na štruktúru a pôsobnosť (kompetencie) orgánov zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci, ale ani na orgány územnej samosprávy a orgány EÚ.

V rámci prednášok a seminárov k jednotlivým právnym

otázkam pozitívneho práva, najmä v zimnom semestri akademického roka 2007/2008, študenti prejavili záujem o poznanie problematiky zodpovednosti zdravotníckeho pracovníka z aspektov občianskeho, pracovného, administratívneho a trestného práva. Zvýšený záujem o poznanie rodného práva bol zaznamenaný u študentov študujúcich v odboroch ošetrovanie a pôrodná asistencia.

Žiada sa dat' do pozornosti tiež skutočnosť, že počas spomínaného zimného semestra rezonoval záujem študentov o právnu úpravu zdravotnej starostlivosti (išlo napr. o zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, práva a povinnosti pacienta, súhlas na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, etický kódex zdravotníckeho pracovníka, pracovnoprávne postavenie zdravotníckeho pracovníka vrátane klúčových zdravotníckych zákonov atď.). Uvedenému záujmu zodpovedali aj témy seminárnych práč,

ktoré si študenti vyberali slobodne a dobrovoľne. V nich na záver prezentovali vlastnú emپíriu k danej problematike (téme). Špecifickým poznaním bolo to, že študenti vyvýiali značnú iniciatívu seminárne práce prezentovať verbálne, t. j. výstupmi, ktoré sa stali predmetom úvah de lege ferenda, t. j. aké pozitívne právo by si vedeli predstaviť v aplikovanej praxi vo sfére zdravotníctva. Inými slovami, študenti fakulty sa usilovali o spätnú väzbu, používať získané vedomosti z právneho jazyka v praktických záležitostach.

doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

Záchranařska humoreska z Jasnej

Zimné sústredenie budúcich záchranařov – Fakulta zdravotníctva PU. Jasná. Pribarveno, aromatizováno E5/2/2008.

Kanadské sane. Tým prvým štandardným dreveným saniám, (nazývaným aj kanadské) skôr ako zdvihli naloženého figuranta, zlomili oje. Neuvieriteľné! To je len štart. Druhé sane sú rakúske. Skladacie! Špička! Ani na Sestiere, kde bol minule úraz pri pretekoch Svetového pohára, také nemajú!

Dream team

Prvá 45-kilová. Budúca záchranařka. Vrhá sa po chlapoch ako Fibingerová gulou.

Druhá 50-kilová. Budúca záchranařka, vie vrešťať ako pavían. Hlavne v noci.

Valibuk. Budúci záchranař. Ta das sto kila. Nosí na lyžiarskom sústredení ušianku.

Tintítko. Budúci záchranař. 50 kíl. Je cool. Nosí traky z lyžiarskych gatí frajersky pod zadkom.

Transport poraneneho lyžiara

Pokus č. 1

Sane šróbovali (nevied prečo, lebo sa veľmi jednoducho a prakticky zasúvajú) asi 20 minút. Valibuk bol pacient figurant. Kričiaca mala sane tiaháť. Tintítko ich mal zaistovať a brzdiť vzadu lanami, ktoré si

omotal okolo ramien. Vrhačka mala na starosti výzbroj (lyžiarske palice, vaky, prvú pomoc, vrhanie) a stav pacienta. Dream team nastupuje do lyží zásadne tak, že napriek bezpečnostným pravidlám a cielenému upozornňovaniu inštruktorom si ako prvú nasadí hornú a nie dolnú lyžu.

Výsledok: Tintítko ležiaci - motajúci sa v pomotaných lanach, trakmi z gatí zavesený na saniach a pacientovi Valibukovi. Valibukova ušianka je o tri metre d'alej. Kričiacu sane tiež podrazili, takže leží a vrešťa (hoci nie je noc). Púta pozornosť lyžiarov. Vrhačka sa výnimočne nevrhla a oporuje všetkým kritikom, inštruktorom, učiteľom a zhrozeným divákom: „Ale sme dobrí! Ta ne?!"

Pokus č. 2

Po správnom nastúpení do lyží, po rozmotaní Tintítku a nasadení ušianky Valibukovi, priprútanému na sane, po umlčaní Kričiacej, sa dá Dream team so sanami do pohybu. Úspech! Wow! Kričiaca odíde s polovicou saní, Valibuk vykrikuje: „Sme jednotky! Sme super!"

Vykrikuje ešte chvíľu. Dovtedy, kým nezistí, že sa jeho ctený zadok máča v mokrom snehu.

Pokus č. 3

Dream team po ďalších 20 minútach (spomalený film by ich už predbehol) zloží sane, pripúta pacienta, navinie laná na ramená Tintítku a spúšťa sa dole svahom. A ide. Fakt, idé! So sanami dole Bielou pútou. Až po bufet. Valibuk, ktorého situácia opäť premohla, neodolal nástrahám davu a bulváru, vrieska: „Fot'te si ma! Som jednotka!"

Sane rozhýbe viac ako treba, drgnú do nôh Kričiacu, ktorú takmer zadlávia. Tá namiesto

brzdenia pluhovaním pustí lyže rovno dolu. Predsa, aby ju sane neprevalovali. Pochopiteľne - vreští pri tom. Transport sa zrýchluje. Tintítko, ktorý sa snaží pribrzdíť sane zo zadu, čaruje s lanami, ako kovboj pri rodeu. Tento statočný záchranař reve: „Pomoóc, zachráňte ma!"

Vrhačka zrazu zistí, že jej nesedí inventár: „Jéžiš. Stoje, asi som hore zabudla palice. Tote červené! A nemám jeden väák!"

Výsledok: Kričiaca má smrť v očiach, ale nevzdá to. Nebrzdí. Valibuk, ešte stále nepochopil situáciu, dvihnutými ramenami máva na fotografov a poháňa sane. Ušianka mu veje ako vo filme Divoké kone. Tintítko je omotaný lanami cez hrudník. Naviše je obesený na jednom lane aj za krk. Už nereve. Je vlečený. Modrie. Táto pocuhaná kavaléria prerazi ohradu na lyžiarske škôlky a predvedie jej frekventantom elegantný telemark na smejucej sa figuríne snehuliaka. Vrhačka (zasa sa nevrhla) naštvané zastane pred kopou zmietajúcich sa tiel v rôznom štádiu ohrozenia života a zahľasi: „Nechápem, kde ostali tie palice?"

MUDr. L. Romanová, FZ

Problémy vzdelávania pôrodných asistentiek rozoberali na konferencii v Berlíne

Pôrodná asistencia je regulované povolanie a jeho výkon je viazaný na odbornú spôsobilosť. Tá môže byť akceptovaná v jednotlivých štátach Európskej únie (EÚ), ak boli vo vzdelávaní dodržané európske direktívy, ktoré zabezpečujú uznanie vzdelania a výkonu povolania v krajinách EÚ. Preto bolo ústrednou témuou 2. medzinárodnej konferencie organizovanej EMA (Európska asociacia pôrodných asistentiek) v decembri 2007 v Berlíne vzdelávanie pôrodných asistentiek (PA), porovnanie štandardov, systémov vzdelávania a ďalší vývoj tohto procesu v EÚ.

Potreba magisterského vzdelávania

Úvodné prednášky prezentujúcich sa krajín - Švédska, Slovinska, Rakúska, Portugalska, Švajčiarska, Českej republiky konštatovali, že vzdelávanie PA je v krajinách EÚ odlišné najmä z hľadiska systému, druhu študijných programov a typu vzdelávacích inštitúcií. Niektoré krajinys vzdelenavajú PA tri, iné štyri roky na univerzitách, mnohé krajinys však poskytujú vzdelanie na rôznych typoch vysokých alebo vyšších odborných škôl ukončovaných diplomom. Nie všade sú študijné programy PA vypracované podľa direktív EÚ. Snahou EMA je preto zosúladiť a zjednotiť systém a stupeň vzdelávania, ale aj dĺžku a obsah štúdia ukončený bakalárskym diplomom.

Na konferencii intenzívne rezonovala téma potreby nadväzného vzdelávania PA v magisterskom stupni štúdia. V diskusii v rámci workshopov sa vychádzalo zo zásadnej otázky, aký typ PA si vyžaduje budúcnosť a meniac sa potreby žien, detí a rodín v spoločnosti. Konštatovalo sa, že potrebujeme PA s absolútou praktickou odbornou spôsobilosťou s bakalárskym stupňom vzdelania. Systém vzdelávania PA musí byť založený na výkone praxe - evidence based practical work. Vzdelávanie inštitúcie a klinické výučbové pracoviská preto musia poskytovať študentom možnosť skúsenostných zážitkov v konkrétnych situáciách a kazuistikách v pôrodnnej asistencii. Študenti by ich mali zvládať pod vedením skúsenej mentorky z klinickej praxe a následne by mali mať možnosť konzultácie, analýzy, hľadania príčin a riešení postupov a problémov v danej situácii s pedagógom - supervízorom zo vzdelávacej inštitúcie. V tejto metóde, ako aj v teoreticko-praktickom vyučovaní pomocou investigatívnych a tvorivých scenárov vidia skúsené krajinys EÚ úspešnosť profilácie študentov PA, schopných zvládať praktic-

kú starostlivosť' v primárnej, inštitucionálnej i následnej domácej starostlivosti.

V čom však bude spočívať rozdiel medzi PA bakalárkou a magisterkou? Aký to bude mať benefit pre ženu a dieťa? Bude magisterkou poskytovaná starostlivosť' kvalitnejšia? Väčšina zástupkyní jednotlivých krajín EÚ sa zhodla na nutnosti vzdelávania PA na tomto stupni, avšak na univerzitách a vybraných vysokých školách formou evidence based midwifery practice, pôrodnnej asistencie založenej na dôkazoch. Študenti a absolventi magisterského stupňa štúdia sa budú zameriavať na kvalitné osvojenie teórie PA a počas praxe budú pozorovať, posudzovať, hodnotiť a aplikovať výsledky výskumov. Sami sa budú podieľať na výskume v PA a realizovať ho. V ich štúdiu musí dominovať nezávislosť' a samostatnosť', práca s vedeckou literatúrou. Toto vzdelávanie bude postavené na flexibilite, spolahlivosťi, celistvosti, kontinuite prepájania a využitia výsledkov teórie a výskumu v praxi študenta a následne i absolventa. Profil absolventa PA na magisterskom stupni štúdia by mal byť zameraný na výkon práce mentora, teda klinického učiteľa alebo vysokoškolského pedagóga - supervízora; na PA manažérku, ktorá bude riadiť tím poskytujúci starostlivosť' v pôrodnnej asistencii a v neposlednom rade na PA výskumníčku.

Vztahy a súvislosti

Tento proces musí smerovať k pevnému a profesne štatutárному kontaktu medzi vzdelávacími inštitúciami a inštitúciami klinickej praxe. Potrebné je zo súladiť obsah vzdelávania medzi krajinami, pričom teoretická a praktická výučba musia byť rovnako silné. Obsah vzdelávania by mal byť ovplyvňovaný jeho užívateľmi, t. j. študentmi, učiteľmi, PA a verejnou. Výučba by sa mala viest' v duchu nových trendov: učenie založené na otázkach - question-based learning a na riešení prob-

lémov - problem based learning, ktoré bude študentov viest' k potrebe hľadať vztahy a súvislosti medzi javmi a situáciami pri praktickej výučbe.

Závery a výstupy workshopu jasne deklarujú potrebu vzdelávania PA na magisterskom stupni, pretože bude smerovať a pracovať v duchu modernej filozofie chápania statusu PA v 21. storočí, kde sú východiskom potreby obyvateľov, bude schopná viest' výučbu a vzdelávať novými metódami, bude využívať nové alternatívne prístupy výučby a naučí študentov kriticky myslieť, bude vzdelanejšia, profesionálnejšia, istejšia, zvýši sa dôvera a rešpekt odbornej i laickej verejnosti, bude pracovať na základe výsledkov aplikovaného výskumu (evidence midwifery practice), čo umožní spätnú väzbu medzi klientkami a PA, eliabilitu a validizáciu postupov pri poskytovaní starostlivosti.

Na konferencii však PA akcentovali, že je nutné, aby sa tieto aspekty profilu vzdelávania, štúdia a absolventa premietali do účinnej kooperácie vzdelávacích inštitúcií a profesných organizácií. Tie by mali pomáhať a spolupracovať pri tvorbe profilu vzdelávania a vzdelávacích cielov v praxi a najmä pri praktickej výučbe na klinických pracoviskách. Cieľom je teda vypracovať, budovať náplne činností a kompetencie PA a implementovať ich do praxe. Musí sa to však diat' za efektívnej podpory štátnej zdravotnej politiky.

Smerovanie vývoja

Prezidentka EMA Deidre Daly z Írska zhrnula do záverov aj hlavné myšlienky ďalších prezentácií a vyslovila niekoľko klíčových princípov, podľa ktorých by sa mal ďalší vývoj a proces v pôrodnnej asistencii uberať. Okrem iného zvýraznila potrebu zjednotiť a zo súladiť postup krajin EÚ v procese zvyšovania kvality vzdelávania a vykonávania praxe v pôrodnnej asistencii, účinne podporovať a riadiť rozvoj pôrodnnej asistencie profesnými národnými

Š. Andraščíková (vpravo) na konferencii v Brne s vysokoškolskou učiteľkou a osobnou priateľkou z Malty.

i medzinárodnými organizáciami EMA a ICM v oblasti vzdelávania a výkonu povolania, realizovať a implementovať direktívy EÚ do vzdelávania a praxe každej krajiny, vypracovať minimálne štandardy náplne činností a kompetencií spoločne platné pre výkon povolania pôrodných asistentiek v každej krajine EÚ, zabezpečiť ich implementáciu do legislatívy každej krajiny, osvojiť si a zvútoriť potrebu výmeny informácií, poznatkov a skúseností v každej krajine asociovanej v EÚ, umožniť a využívať mobilitu študentov, učiteľov a PA z praxe na vzájomné učenie, budovať siet' a kontakty medzi osobnosťami a organizáciami jednotlivých krajín, účinne a efektívne ich využívať, zameriť sa na fakty, výskum a účinnú kontrolu, urýchliť a zefektívniť proces harmonizácie v oblasti pôrodnnej asistencie.

D. Daly v závere vyslovila myšlienku, že pôrodné asistentky v EÚ potrebujú minimálne štandardy, spoločný odborný jazyk a relevantnú štúdiu o legislatíve, kompetenciach a náplni činností PA v jednotlivých krajinách pre možný spoločný výkon povolania v krajinách EÚ. Vyslovila presvedčenie, že harmonizácia a vytváranie spoločného profilu európskej PA musí pokračovať. PA sa musia spoločensky, politicky a profesionálne prezentovať, aby boli schopné prinášať zmeny, zlepšovať sa vo vzdelávaní a praxi a poskytovať tak služby základným objektom pôrodnnej asistencie - žene, dieťaťu, rodine.

PhDr. Štefánia Andraščíková,
PhD., MPH,
PhDr. Silvia Žultáková,
Katedra pôrodnnej asistencie FZ PU

Na počiatku bolo S/slovo, ale človek rozmýšľal vo vete

Moja milovaná zem.

Ošúchaná láskou – ošúchané lásky.
Na poli zasa rastú žlté klásky.
Na twojom hrobe bude plno sviečok,
na mojej rakve celý cintorín.

Umberto Eco píše: „Ono bolo na počiatku u Boha a verný mnich by mal deň čo deň s pokorou žalmistu opakovat’ túto nezmeniteľnú skutočnosť, ktorá jediná je nevyvratiteľnou pravdou.“

Čo je však menej spochybnielne než pravda? Mnich okúsil slovo, aby ono nezostalo samo. Vychoval jeho vôle, nechal ho rozplývať sa na jazyku, oddával sa pôžitkom lahodiacim zmyslom, až sa stal mamonárom, ktorému sa úloha degustátora začala maliť. Pustil sa teda k prehľtaniu. Už slová, ba celé vety nenechával len jazyku, ohľásil sa žalúdok a mnich bol hladný. Taký hladný, že ked’ vyjedol celú chladničku a v kláštore mu už nezostalo ani suchej kôrky, pustil sa požívať Biblio. Najskôr len evanjeliá, ktoré pokladal za viac-menej nepotrebné, potom však v dôsledku stále sa rozširujúceho žalúdka strácali na dôležitosť aj apoštolské žalmy (spočiatku len tie na každej pánej strane), až v deväťdesiaty deň jeho fajnšmekertva z robustného biblického tela ostal len obal.

A tak sa môžeme pýtať. Ako sa ďalej modlil bez Biblie?

S určitosťou však vieme povedať, že od svojho Predstaveného dostal pripustku a urýchlene musel opustiť kláštorné múry. Tu sa jeho príbeh končí, keďže z jeho putovania sa nezachovali žiadne záznamy. Otec Predstavený o niekol’ko dní na to, pri prechádzke lesom, umiera

hadím uhryznutím.

Sémantickej hlbke slov spieva umieračik... Konštatujeme, a to-muto konštatovaniu predchádza transformácia, transformáciu predchádza mlčanie, to rúfusovské tičo, mŕkvota, ktorá nevzbílkla v dôsledku nedostatku myšlienok a pocitov, ale ako dôsledok vyzrejtej pokory pred ich sémantickou naplnenosťou.

A meníme sa? Sme ako klince, ktoré o centimeter prekročili zakázané pásmo magnetu, a už sú v moci magnetu.

Zvláštna vec. Hltáme slová, obnažujeme sa komunikáciou. Osobná proxemika, ako taká, je naplnená, vnútro ostáva osamotené.

No na počiatku bolo Slovo a bola Láska, z ktorej vzišli ľudia, poznajúci, no neposlúchajúci božské zákony. Lebo Pánboh mieni a človek mení. Alebo čeby to bolo v Biblia opačne??!

Človek je tvor nevyspytateľný. Ako môže počúvať desať slov, keď si nectil jedno? A to jablko hriechu od diabolíckej Ewy nechutilo až tak zle! Ešteže Pánboh nemá osemhodinový pracovný čas. A tak sa začali preteky ako o život: Pyšná Nioba stojí pred obetným oltárom Léto a obdivuje svoju krásu. Kapitán Labuda hreší ako posledný pohan a Nana už dávno zabudla, čo je deň sviatočný. Anastazia a Delphina neprídu na pohreb otcovi Goriotovi, lebo keď sa učilo štvrté prikázanie, ony pri tom neboli. A Ondrej Zimoň zabije, lebo láska je slepá a nemá rozum. A keďže je vojna, notár Okolický môže pošpinit’ čest’ Evy Hlavajovej (lebo keby bol mier, pošpinil by ju predsa niekomu inému). Votrain by nekra-

dol, Gašpar Kura by krivo nesvedčil, Paris by neunesol krásnu Helenu a Ján Mak by nepripravil o majetok vlastného brata.

A tak, nie púha obrannosť, ale súčnosť ducha a mysle, a nie hrubozrnost’ nevyzretého snenia, ale práve sklonenie hlavy v pokornom znení vnútra, posúva hranice t’azko realizovaných sfér do toho životného bodu, kde sa nemožné mení v skutočnosť. Tak spíli’ teda strom, o ktorého rozkošatené konáre sa viedli polemiky, ba i bitky už celé v moci magnetu.

Tichá je spomienka toho, kto začína tušiť’ nesporné. Už viac nenájst’ nepoškvrnenosť’ rodného miesta, nepríst’ opäť s tým starým batohom prežitého, ved’ v inštan- cii nového sa prežitky sublimujú v nedozerné dial’ky. Tichá bola bolest’ Kristovho tela a v tichej agónii sa triaslo telo Matky.

Kto stokrát v tichej precíti krásu a l’ubozvuk nepoškvrnených slov, ten akoby po dlhom putovaní využdenou púšťou našiel studňu s lahoodným mokom života. Objavenie tichej hudby slov, ktorá mlčí.

Mlčí, no nie je nemá. Povedať’ až po precítene. Načriť’ do hĺbok nedozerných, ale nie neobjaviteľných. Vytušiť’ v samote, ktorú Hesse ponímal ako sice chladnú, ale zároveň aj tichú. Nádherne tichú a vel’kú ako ten nedozerný priestor, v ktorom putujú hviezdy.

A násobiť’ hodnotu slova jeho hlbkou. Od hlbky slova odpočítať’ trojnásobok daktylských vydýchnu-

tí. A nadýchnut’ sa na tom meste, kde povedaná veta rozkmitá mysel’ a začne oscilovať’ priamo v srdci. Blažené verbálne impulzy stimulujúce slastnú senzitívnosť’ v bezprostrednej blízkosti slovného kráľovstva. Kráľovstva preloženia obrazu do slov tam, kde v súvislosti s tézou o neexistencii čistého videnia vystupuje precítene vnúmanie. Palác odkrývania plne subjektívnych významov, ktoré sa, vstúpiac do sémantickej konfrontácie so svetom vonkajška, postavia do novej významovej interpretácie.

Vidíme však, že terajšia jazyková situácia už v periodických časových elementoch prejavuje značnú priazeň presýtenemu, no vágнемu ko-merčnému tónovaniu.

Môžeme sa pýtať’ a zároveň si aj odpovedať’. Mat’ odhodlanie a nedochádzat’ k záverom. Púšťať’ za hranice imaginárneho šarkana s posolstvom relatívnej jazykovej spolupatričnosti i altruiamu a čakať’, kedy sa k nám naspäť’ vráti.

Jazykovo kompetentný človek všetkými masťami natretý i vetrovom ošľahaný sa nez’akne ničoho. Objavuje raj a nebo, o akých v kostole nehovoria. V srdci ukryva miesta rozletu divých husí a chramov zahryznených do mlčalivých stonavých útrob opustených ulíc.

Nikolaj Berd’ajev raz tvrdil, že v Kristovi si berie Boh ľudskú tvá a vďaka tomu objaví človek vlastnú tvár.

A preto neuved’ nás do pokušenia, očisti naše jazyky i duše znevážené plevami a zbav nás všetkého zlého. Až na veky vekov...

Nad'a Čeklovská

Prof. Ján Zozul’ák vydal druhú svoju knihu v zahraničí

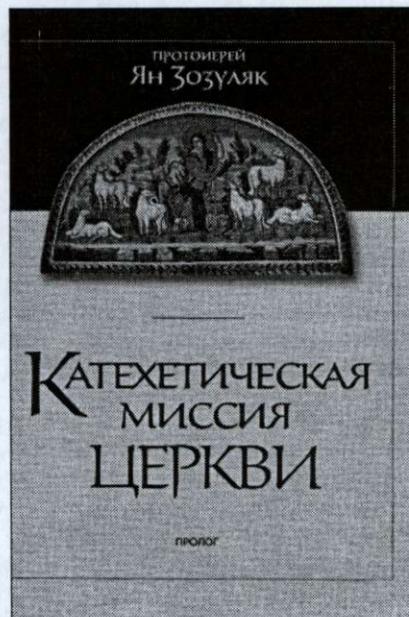
Katechetické poslanie Cirkvi je monografia prof. ThDr. Jána Zozul’áka, PhD., s ktorou sa prvýkrát stretávame v roku 2001. Systematicky volené teologickej poznatky zapracovala do všetkých sfér kresťanskej pedagogiky. V našom prostredí išlo teda o ojedinelú publikáciu, ktorá z mnohých hľadísk spĺňala aj autorom nestanovené ciele. Jej výnimcočnosť’ je potvrdená aj po siedmich rokoch, nakol’ko sa s ňou opäťovne stretávame pod názvom *Katechetičeskaja missija Cerkvi*.

Vyšla v Ruskom vydavateľstve Prolog v Kyjeve v roku 2008 v náklade 5000 kusov pod ISBN 966-8538-30-7. Stala sa druhou monografiou prof. J. Zozul’áka vydanou v zahraničnom

vydavateľstve. Vzhľadom na prostredie jej druhého vydania môžeme hovoriť’ o ďalšom úspechu tejto monografie. Ruská teologická tvorba je nesmierne bohatá, preto hovoríme o skutočne konkurencieschopnej atmosfére.

Z hľadiska štruktúry kapitol ostáva autor verný overenej koncepcii. Zachováva dynamickej striedanie tematických častí. Na 158 stranach sú striedavo podávané informácie historickej, katecheticko-pedagogickej a teologickej rázu. Dielo teda nie je koncipované len ako vedecká monografia, ale spĺňa aj základné didaktické predpoklady. V jeho obsahu nachádzame štandardné zadefinovanie pojmov, komplexné informácie

o histórii kresťanskej pedagogiky, analýzu antropocentrických ciel’ov v kontexte s ciel’mi kresťanskej výchovy, ako aj analýzu pramenných zdrojov tejto vednej oblasti. Pomyšelná druhá časť monografie je venovaná reflexívnym otázkam katechetického procesu. Práca má teda zrejmý pozitívny prínos pre výchovu a vzdelávanie budúcich učiteľov ako nástroj ich odborného a pansofického vzdelávania v skutočne širokej škále humanitných disciplín.

Mgr. Bohuslav Kuzyšin,
PBF PU

Monografia Jozefa Hrušovského prišla v pravý čas

Koniec kalendárneho roku 2007 bol úspešný v oblasti publikácej činnosti i pre kolegu – hudobného pedagóga Katedry hudby Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) PU PaedDr. Jozefa Hrušovského, PhD., ktorý vydal monografiu pod názvom **Sláčikové ľudové hudby regiónov východného Slovenska**. Ľudová hudba a piesne Zámutova. Je to aktuálny a v mnohých postupoch a spôsoboch riešenia aj inovačný projekt. Svojou koncepciou sa ponúka do príazne nielen odborníkom, ale i širokej obci folkloristov a milovníkov ľudovej hudby.

Publikácia je koncipovaná do dvoch častí, pričom prvá časť o ľudových hudbách z regiónov východného Slovenska poskytuje ich komplexnú hudobno-štýlovú analýzu a druhá časť predstavuje rázovitú obec Zámutov, jej piesne, ľudovú hudbu

a osobnosť. Tento zhrňujúci pohľad podľa nás prišiel v pravú chvíľu, a to preto, že sa ním uzatvára obdobie 20. storočia a zároveň plynulo nadvázuje na už predchádzajúce analýzy Krešánka, Lenga, Elscheka a ďalších. Bohatost' štýlových vrstiev, osobitosť v interpretácii a množstvo ľudových hudieb, sólistov či geniálnych primášov v regiónoch východného Slovenska doposiaľ neboli prezentované v takejto ucelenej podobe.

Súčasnosť' je poznáčená mnohými kontrastmi v rôznych oblastiach života. Folklór i folklorizmus sú nimi tiež poznáčené. Na jednej strane nezáujem či ignorantstvo, ale na strane druhej hlad a túžba mladých ľudí po poznaní svojej minulosťi. Zvýšená migrácia a informovanosť' privádzajú túto mladú generáciu k zisteniu, v čom sú pravé hodnoty a čím sa môžu prezentovať', odlišovať či po-

cháliť v spoločnosti ostatných európskych národov. Niekoľko sa nám zdá až neuveriteľné, ako sa počas pobytu v zahraničí mnohí mladí ľudia zaujímajú o všetko, čo súvisí s našou ľudovou kultúrou, ľudovou hudbou, tancom, spevom a čo ich možno v minulosti až tak nezaujímal. Táto monografia je podľa nášho úsudku jedným z najvhodnejších spôsobov, ako zviditeľniť folklórne aktivity tejto časti Slovenska, najviac regiónu Zemplína v podobe druhej časti monografie - o ľudovej hudbe a piesňach obce Zámutov.

Som presvedčený, že monografia je i dlho očakávanou v odborných folkloristických kruhoch. Poskytne odborníkom možnosť' bližšie sa oboznámiť so štýlmi, charakteristikami ľudových hudieb, s ornamentikou predníkov, harmóniou, ale i s interpretačnou genialitou ostatných členov hudobných

zoskupení. Obzvlášť sú cenné analýzy a komparatívne porovnania hry predníkov. Mnohí mladí interpreti z nich môžu vychádzať pri vytváraní vlastného interpretačného štýlu so súčasným zachovaním autenticity (vynikajúcim doplnkovým materiálom k tomu je zvukový CD nosič). Publikácia je zároveň vhodným zdrojom štúdia hudobného folklóru pre študentov folklóru na rôznych stupňoch stredoškolského a vysokoškolského štúdia.

Monografia od J. Hrušovského je publikáciou, ktorá pôsobí veľmi presvedčivo už pri prvom, vizuálnom kontakte s ňou. Graficky a výtvarne je riešená na vysokej profesionálnej úrovni. Želám jej veľa pozornosti širokej folkloristickej verejnosti.

*PaedDr. Lubomír Šimčík,
Katedra hudobnej a výtvarnej
výchovy PF PU,
primáš LH FS Šarišan*

Monografia Ľudo Ondrejov v literárnohistorickej recepcii

V minulom roku vydala Pedagogická fakulta (PF) PU pozoruhodnú monografie vo forme multimediálneho CD pod názvom Ľudo Ondrejov v literárnohistorickej recepcii. Jej autorkou je PaedDr. Bibiána Hlebová, PhD., z Katedry komunikačnej a literárnej výchovy PF, ktorá sa snaží ponúknut' komplexný pohľad na osobnosť' a tvorbu jedného z významných predstaviteľov slovenského literárneho naturizmu a literatúry pre deti a mládež. Monografická práca konfrontuje dobovú (30. až 60. roky 20. storočia) a novodobú (od smrti Ľ. Ondrejova po súčasnosť') literárnohistorickú recepciu osobnosti spisovateľa a jeho tvorby pre deti a mládež v kontexte dobovej i súčasnej detskej literatúry. Na základe bohatého faktografického materiálu autorka navýše sleduje aj inšpirácie a transformácie umeleckých diel Ľ. Ondrejova v iných druhoch umenia (film, rozhlas, televízia a pod.).

Monografia prináša jednak vyčerpávajúci sumár informácií o živote a diele spisovateľa, jednak približuje niektoré menej známe okamihy z jeho života či už z osobných výpovedí autora, ako aj jeho blízkych, priateľov a recenzentov (samostatné časti CD tvorí podrobné Kalendárium života a diela Ľ. Ondrejova, doplnené

citáciami z tvorby a korešpondencie spisovateľa, úryvkov z dennej tlače, resp. iných bibliografických prameňov a Fotopriľaha).

V tejto súvislosti sú v monografii veľmi podnetné a cenné časti, v ktorých sa autorka detailne venuje až donedávna prehliadaným okolnostiam Ondrejovovej arizačnej činnosti v období 2. svetovej vojny. Autorka ozrejmuje udalosti, ktoré v negatívnom zmysle spájajú spisovateľa s arizáciou židovského kníhkupectva Steiner v Bratislave v roku 1942 a tragickej osudem tejto rodiny. Vrácia sa k verejnej diskusii, ktorú vytvorilo v roku 2000 vyhlásenie anonymnej súťaže Národnej banky Slovenska v Bratislave na výtvarný návrh striebornej pamätnej mince pre spisovateľa k 100. výročiu jeho nedožitých narodenín a následný protest vtedajšej majiteľky antikvariátu Selmy Steinerovej proti oceneniu Ľ. Ondrejova. Súčasťou multimediálneho CD je aj audionahrávka svedectva Sigmunda Steinera o spomínaných udalostiach.

Už len zo krátkeho exkurzu je evidentné, že B. Hlebová sa vo svojej práci snaží o komplexný, objektívny, novodobý pohľad na dieľo a osobnosť' spisovateľa. Monografia je cenným príspevkom k identifikácii portrétu Ľ. Ondrejova.

Adela Mitrová

Pár slov o zaujímavej

Prednedávnom som mala v rukách zaujímavý rukopis a v súčasnosti je už na svete rozmerovo útlá publikácia (je rozpracované aj jej pokračovanie). Kniha, Remeselné činnosti v mimoškolských formách práce (Prešov: PF PU 2007), a jej autorkou je dr. Iveta Šebeňová, PhD., ktorá pôsobí na Pedagogickej fakulte PU, prináša čitateľom a študentom, budúcim pedagógom, pre primárne vzdelávanie sugestívne a citlivu užitočné podnety a rady, ako sa pokúsiť najst' cesty k širokým, praktickým a teoretickým poznatkom a skúsenostiam v týchto činnostiaciach. Autorka pracuje s rozličnými materiálmi a technikami, pričom má na pamäti pridelenú prepojenosť' v odvetviach techniky a ľudového umenia. Predovšetkým jej však ide o inovačné formy vzdelávania v odbore technická výchova, a popri tom sa zameriava na kultivovanú integráciu technického spracovania materiálov s vysokou estetickou a umeleckou hodnotou.

Prioritou jej odborného textu je podať terajším študentom čo najširšie základy v technických postupoch a v narábaní s vybranými materiálmi, s ich využitím aj v mimoškolských či ľudský často nevyhnutných činnostiaciach. Tým máme na mysli najmä skutočnosť', že jej kniha vo veľkej miere ponúka možnosť' sebanaplnenia študentov, detí a ľudí pre edukáciu v špeciálnom prostredí – špeciálne školstvo, praktické školy či reeduкаčné zariadenia. Vychovávateľ a pedagóg sa majú možnosť' opierať o vizuálnu podobu námetov a pracovno-technické postupy, ktoré autorka uvádza a cituje v knihe. Zároveň každý námet je vhodný a určený

knižke

práve pre mimoškolskú činnosť'. Kniha je v tomto poňatií cenná vo svojom príname súborov, a zároveň umeleckou a kreatívnu motiváciou pre deti, pedagógov a neprofesionálnych umelcov, pretože s umelecko-ľudovými remeselnými činnosťami sa čoraz menej stretávame v histórii o slovenskej ľudovej kultúre, o trochu častejšie v čase tradičných jarmočných dní, venovaných tejto oblasti v rámci Slovenska, pri priležtościach, ktoré sa venujú poznávaniu etnografie detí, no k odborným postupom a skúsenostiam, napríklad z medovníkárstva alebo drotnárstva, sa dosteneme už len prostredníctvom drobných, lektoranových workshopov, ktoré realizujú osvetové strediská v slovenských mestách, alebo v Bratislave sa o to stará predovšetkým Národné osvetové centrum (má kontakt so všetkými regiónmi). Nič však nezaprie skutočnosť', že už len vďaka ľudovým umelcom sa toto kultúrne dedičstvo praktizuje a uchováva najmä ich neprestajnou, no tvrdou prácou v zdokonalovaní ich remeselné náročné zručnosti (šúpolie, medovníky ako umelecká tvorba alebo drôtované umelecké diela).

Knihu rada odporúčam študentom pedagogických fakúlt pre primárnu edukáciu, učiteľom – špeciálnym pedagógom, prípadne arteterapeutom, ktorí sa zaoberajú liečením detí v staršom školskom veku pomocnými výtvarno-remeselné terapeuticky orientovanými metódami.

*Mgr. Alena Sedláčková, PhD.,
KUEPV PF*

Andragogika a dnešok v pluralitnej interpretácii

Úloha andragogiky v spoločnosti založenej na vedomostiach: zborník štúdií zo slovensko-českej vedeckej konferencie. PIROHOVÁ, Ivana. (ed.) 2007. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 249 s. ISBN 978-80-8068-634-5.

Aj keď sme sa oneskorene dostali k tomuto zborníku, ktorý obsahuje príspevky zo slovensko-českej konferencie za účasti andragogov pôsobiacich na filozofických fakultách (FF) Univerzity Komenského v Bratislave, Karlovej univerzity v Prahe, Univerzity Palackého v Olomouci a PU, považujeme túto glosu za viac ako potrebnú predovšetkým pre nevyhnutnosť témy, otázok, ale aj diskusných okruhov andragogiky ako vedy a jej ovplyvňovanie praxe.

Vždy, keď pracujeme na recenzii, dám sa inšpirovať svojou knižnicou, obsahujúcou najmä psychologickú, sociologickú, andragogickú, filozofickú, pedagogickú a resocializačno-pedagogickú literatúru. Tituly a v nich analyzované témy, ktoré obsahuje zborník, zasahujú do všetkých vyššie spomenutých vedných disciplín. Aj preto evokuje v nás predstavy, čo všetko môže, smie a musí „zvládnut“ andragogika.

Každý z autorov tejto publi-

kácie má možnosť vypovedať nielen o človeku, ale aj o sebe. V tom sú jednotlivé príspevky a ich autori čitateľní nielen temou, ale aj metodou a formou jej spracovania. Nazveme to druhou dimenziou autora, ktorú sme našli v spôsoboch chápania súvislostí človeka, prostredia, podnetov v ňom, možnosťou učenia sa, a to všetko v súzvuku s budúcou kvalitou života.

Je sympatické, že si autori, ale tiež zostavovateľka PhDr. Ivana Pirohová, PhD., uvedomili, že rešpektovanie plurality interpretačných príspevkov k tejto významnej teme je výsostne potrebné. Každý z autorov predstavuje iný pohľad na stále sa vyvíjajúcu andragogickú vedu v ére učiacej sa spoločnosti a či spoločnosti založenej na vedomostiach. Každý z príspevkov je iný a práve tato jeho členitosť je príznakom obrovských, ale dosiahnutel'ných horizontov andragogiky. Na rozdiel od iných zborníkov, v ktorých čitateľ nájde aj odťažité state,

v tomto sme také nenašli.

Pri sústrednom a opakovanej čítaní hodnoteného zborníka sme si uvedomili aj jeho filozofický prínos. Ukazuje, že žitie iba v prítomnosti, zo dňa na deň je možnou poruchou našich čias. Ono totiž v ľudskom živote nejestvuje nijaký automatizmus, a teda nejestvuje ani automatický pokrok bez ľudského (nášho) pričinenia. A toto argumentačné a faktografické memento si tu publikujúci andragogovia plne uvedomili.

V autorskom registri zborníka nachádzame už známe mená odborníkov, ako sú napr. Milan Beneš (KU Praha), Rozália Černaničová a Július Matulčík (UK Bratislava), Viera Prusáková (UMB B. Bystrica), Anna Tokárová, Vladimír Frk, Ivana Pirohová (PU). Svojimi príspevkami zaujali aj mladší autori, ako napr. Martina Šoltisová-Semšiová, Branislav Frk, Marek a Silvia Lukáčovci, všetci z PU. Všetci, aj tu nemenovaní autori, odovzdali svoj vklad do zanie-

tených debát o rozvoji individuálneho a sociálneho potenciálu s rešpektovaním procesu práce, v ktorom sa zvyšujú nároky na konanie a výkon človeka.

Tento zborník odporúčam všetkým, ktorí sa zaobrájú, alebo v krátkej budúcnosti budú sa venovať rozvoju vedomostného potenciálu organizácie či kariérovému poradenstvu v organizácii.

Osobitne oceňujeme editorský čin Katedry andragogiky Inštitútu edukológie a sociálnej práce FF PU, že uverejnili súčasnú správu o vedeckej disciplíne, ktorá je pre spoločnosť založenú na vedomostiach conditio sine qua non. Ak sa niekomu zdá, že táto recenzná glosa považuje zborník za mimoriadny čin, zodpovedajúci v hlavných črty súčasného stavu poznania, tak sa nemýli.

doc. PhDr. Jozef Kredáts, PhD.,
FF PU

Slovensko očami mladých historikov

Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovami. Zost. Pekár, M. - Paulovič, R. Prešov : Filozofická univerzita PU, Universum, 2007. 472 s. ISBN 978-80-8068-669-7.

Ak sa podarí úspešne uskutočniť celkovo šest stretnutí skupiny historikov zameraných na jedno pomerne krátke obdobie, možno už hovoríť o istej tradícii. Je potešiteľné, že zatiaľ posledné z nich sa uskutočnilo v Prešove, pod záštitou Filozofickej fakulty (FF) a jej Inštitútu histórie. Na konferencii sa s príspevkami aktívne zúčastnilo niekoľko desiatok referujúcich zo štyroch krajin Európy, pričom väčšina prednesených príspevkov sa stala súčasťou osobitného zborníka. Ten sa, aj vďaka podpore vedenia FF PU a ministerstva školstva, podarilo v krátkom čase vydať v rámci edície Acta facultatis PhUP.

Publikácia obsahuje viac ako tri desiatky materiálov rôzneho rozsahu a zamerania. Ich základným jednotiacim prvkom je skutočnosť, že sa týkajú pomerne krátkeho, no o to komplikovannejšieho obdobia - histórie slovenského štátu. Úvodný príspevok M. Pekára Slovensko medzi 14. marcom a salzburskými rokovami (s. 11 - 20) vytvára nielen akýsi úvod celého zborníka, ale súčasne prezentuje

celkové zahraničnopolitické postavenie slovenského štátu, situáciu na domácej politickej scéne, i vytváranie, resp. prenikanie novej štátnej ideológie do jednotlivých oblastí duchovnej kultúry, školstva a vedy.

Nasledujúce texty zostavovalia pre väčšiu prehľadnosť rozdelili do štyroch blokov, ktoré zahŕňajú formovanie politického systému, armádu, Hlinkovu gardu, ale aj zahraničnopolitické aspekty vzniku a existencie slovenského štátu či jeho hospodárske dejiny. V pomerne rozsiahlej publikácii si každý záujemca o toto obdobie slovenských dejín iste nájde niečo osobitne zaujímavé, a hoci osobitnú pozornosť by si zaslúžila väčšina príspevkov, radi by sme spomenuli aspoň niektoré.

M. Gniazdowski z Varšavskej univerzity sa venoval účasti Slovenska na agresii proti Poľsku v roku 1939 a jej odrazu v poľskej historiografii. I ked' z nášho pohľadu ide o zaujímavú tému, z hľadiska poľských bádatel'ov predstavuje okrajovú problematiku, ktorej nebo-

la doteraz venovaná systematická pozornosť. O to cennejší je preto prehľad doteraz publikovaných materiálov poľských historikov, ktorý poskytuje dobrý základ pre ďalšiu prácu v tejto oblasti. Nové informácie o postojoch obyvateľstva na teritóriu nábožensky i národnostne veľmi pestrom prináša v príspevku Otázka slovensko-rusínskych etnických hraníc v čase formovania slovenského štátu (s. 112 - 126) P. Koval'. Popri aktivitách predstaviteľov Rusínov mapuje aj postoj štátnych orgánov k tejto problematike. D. Kuzmová zasa v materiáli Pravda a Čas o výpovediach Jozefa Tisu pred Národným súdom (s. 195 - 203) hodnotila informácie zaznamenané dobovou tlačou o, i v súčasnosti veľmi aktuálnej, problematike procesu či samotnej osobnosti tohto popredného predstaviteľa slovenského štátu.

Ako veľmi prínosné možno hodnotiť zaradenie aj menej častých témy, venovaných hospodárskym dejinám. Napríklad L. Hallon tak v príspevku Zásahy štátu do kommerčného bankov-

nictva Slovenska v rokoch 1939 - 1940 (s. 447 - 458) analyzoval jednotlivé opatrenia štátu nasmerované do tejto veľmi citlivej oblasti i s dôsledkami, ktoré prinášali. P. Mičko zasa v texte Transfer miezd slovenských robotníkov z Nemecka na Slovensko v rokoch 1939 - 1940 (s. 459 - 468) predstavuje podmienky, ale i ďalškosť spojené so zamestnaním sa slovenských robotníkov v Nemecku. Popri sociálnych otázkach sa predovšetkým sústredil na ďalškosť spojené s oneskoreným vyplácaním ich miezd rodinám na Slovensku.

Zborník prác mladých historikov je nesporne zaujímavou a hodnotnou publikáciou. Pri tomto konštatovaní sa je možné oprieť aj o hodnotenie z recenzného posudku jedného z najlepších slovenských historikov venujúcich sa tomuto obdobiu I. Kamenca. Ten zborník hodnotí ako „kvalitnú a originálnu kolektívnu monografiu, ktorá rozširuje naše poznanie o citlivej a kontroverznej etape dejín Slovenska v 20. storočí“.

Patrik Derfiňák

Dobrá pomôcka aj pre ostrieľaného praktika

Michal Oláh - Milan Schavel: Sociálne poradenstvo a komunikácia, Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešov 2006, 192 s.

Autori publikácie sa snažia o ucelený teoretický výklad a syntézu viačierich definícií sociálneho poradenstva a ponúkajú sprievodcovstvo sociálnym poradenstvom na Slovensku. V ich podaní je poradenstvo „specifická odborná činnosť“ charakterizovaná ako proces pomoci s využitím existujúcich zdrojov a možností osobnosti vysporiadat sa s aktuálnymi problémami v živote. Identifikáciou problémov je určovaný aj obsah a zameranie poradenstva, ktoré môže byť právneho, ekonomickeho, psychologického, zdravotného, alebo sociálneho charakteru. Kniha je výstupním teoretických poznatkov s príťažlivým jazykom a je zakotvená v skúsenostiach sociálneho poradcu. Okrem teoretického vymedzenia sociálneho poradenstva ponúka kniha i niekoľko fragmentov z rozhovorov a prípadov klientov.

Svedectvom snahy o ucelený prístup k problematike je samotná štruktúra publikácie. Prvá kapitola predstavuje poradenstvo, jeho základné vymedzenie a charakterizuje vybrané poradenské systémy v zdravotníctve, školstve, sociálnom systéme a v cirkvi. Čitatelovi sú rekonštruované cesty, genéza a charakter sociálneho poradenstva. Druhá kapitola po teoretickom vymedzení pojmu, kde sa pristavili autori pri pôvodnom, i neskôr nadobudnutom význame slova poradenstvo, pokračujú analýzou vývoja sociálneho poradenstva u nás a vo svete.

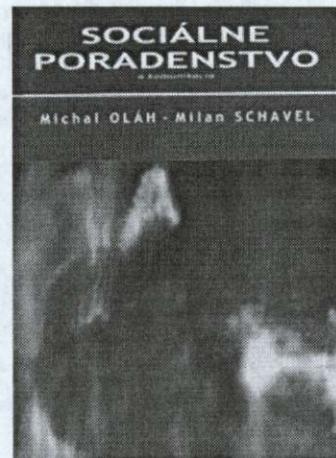
Autori sa zamerali na vymedzenie špecifík a s tým súvisiacich odborných a kvalifikačných požiadaviek na výkon jednotlivých stupňov sociálneho poradenstva. Podľa nich by sociálne poradenstvo malo v systéme sociálnej pomoci plniť dve základné úlohy. Po prvej, zabezpečovať na jednotlivých úrovniach štátnej správy, samosprávy a neštátnych subjektov prostredníctvom príslušných pracovníkov plnú informovanosť o nárokoch občanov vyplývajúcich z právnych noriem, poskytovať informácie a konkrétnu pomoc. Po druhé, pomáhať potrebným prostredníctvom odborných a poradenských akтивit vrátane sociálnej terapie.

Týmto základným úlohám zodpovedajú úroveň sociálneho poradenstva. Autori navrhujú členiť poradenstvo na základné, odborné a špecializované. Medzi odbornou verejnoscou už prebehla diskusia so (predbežným) záverom, rozlišovať základné a špecifické (špecializované) poradenstvo. Problémom sociálnych poradcov je často jednotne túto činnosť vyzkovať. Z tohto hľadiska sa dvojstupňové členenie v praxi zatial skôr ujíma.

Autori ako pedagógovia sa stretávajú s otázkou, ktorú si

potrebuje vyjasňovať snáď každý študent pripravujúci sa na profesiu sociálneho poradca a v tomto kontexte ponúkajú analýzu rozdielov a spoločných východísk sociálneho a psychologického poradenstva. Vychádzajúc aj z týchto súvislostí sa autori vyjadrujú k odborným a kvalifikačným požiadavkám a predpokladom pre výkon sociálneho poradenstva. Spomínaná kapitola systémovo vymedzuje obsah sociálneho poradenstva a vyúsťuje v definovanie požiadaviek pre kvalifikovaný výkon sociálneho poradenstva. V tejto súvislosti je významné zaradenie samostatnej kapitoly, ktorá definuje predpoklady pre kvalifikovaný výkon sociálneho poradenstva.

Na predstavenie inštitúcií, ktoré poskytujú sociálne poradenstvo, slúži tretia, graficky prehľadná a o legislatívu sa opierajúca kapitola. Podnetnou je časť zameraná na obsah sociálneho poradenstva vo vybraných cielových skupinách. Ak do tejto chvíle čitatel bežne sa orientujúci v literatúre k sociálnej práci nachádza v recenzovanej publikácii veci, ktoré sú mu dobre známe, k jej praktickým časťam sa bude určite vraciať. Kapitola je obdarená konkrétnymi rozhovormi klienta a poradcu, v ktorých si čitatel môže konfrontovať aj svoje vlastné vedenie rozhovoru, môže sa sporíť a premýšľať, ako by za iných okolností, inokedy, s inými subjektmi zúčastnenými v poradenskom procese viedol rozhovor, kde základným motívom celého poradenského procesu je kvalita vzťahu. Táto kapitola sa zameriava na cielové skupiny a sociálnu prácu s nimi. Autori sa pristavili pri rodinnom poradenstve, sociálnom poradenstve, poradenstve s občanmi ľačko zdravotne postihnutými, sociálnom poradenstve pre príslušníkov marginálnych skupín a pre nezamestnaných.

Problémy a procesy sú ilustrované konkrétnymi výňatkami rozhovorov. Kapitola obsahuje nácvik sociálneho poradenstva v praxi, predložený je čitatelovi praktický nácvik poradenského rozhovoru podľa M. Šlepeckého. Vzhľadom na skutočnosť, že len malá časť sociálnych poradcov sa môže zúčastniť na tréningu kognitívno-behaviorálnej terapie, tento počin autorov bude určite oceňovaný. Súčasne si čitatel uvedomí multidimenziu vztahu medzi sociálnym poradcom a jeho klientom.

Táto zložitosť je uvedená do kontextu v piatej kapitole, ktorá pojednáva o predpokladoch kvalifikovaného výkonu sociálneho poradenstva. Autori nás tu sprevádzajú osobnostou, kvalifikačnou a odbornou výbavou sociálneho poradcu, typmi sociálnych klientov, metódami sociálno-poradenskej intervencie aj vonkajšími podmienkami

na výkon sociálneho poradenstva, do ktorých zahŕňajú prostredie, médiá, pomôcky a čas.

Autori vychádzajú zo skutočnosti, že pomáhajúca profesia sa nemusí vyhnúť syndrómu vyhorenia, a tak sa logicky venujú rozpoznávaniu tohto syndrómu a jeho prejavu, otázke prevenie a následkov. Pri problematike predpokladov kvalifikovaného výkonu sociálneho poradenstva nedalo autorom nespomenúť supervíziu ako metódu (sústavného) zvyšovania profesionálnej kompetencie sociálneho poradcu. Možno súhlasiť s autormi, že „supervízia by mala sociálne poradenstvo sprevádzať na každom kroku“.

Významnú časť publikácie tvorí príloha Dôležitosť komunikačných spôsobilostí v poradenskej praxi autorov MUDr. Jána Prašku, CSc., a PhDr. Miloša Šlepeckého CSc. Kniha ďalej obsahuje Slovník vybraných pojmov, Register osobností sociálnej práce, Zoznam vybraných organizácií poskytujúcich akreditované vzdelávanie pre pracovníkov v pomáhajúcich profesiách a aj tým napĺňa svoje určenie - pre študentov sociálnej práce, sociálnej pedagogiky, psychológie, ošetrovateľstva a príbuzných odborov, pracovníkov vo verejnej správe, sociálnych pracovníkov a iných pomáhajúcich profesii v praxi.

Kniha môže byť inšpiráciou aj pre ostrieľaného praktika a prehľadným sprievodcom pre začínajúceho sociálneho poradcu.

PhDr. Júlia Čechová

Otázky zo života každého človeka

Ján Roháč - Jozef Bujňák. Breviár rodinného práva, Prešov, 2008, 153 s.

Právnici Ján Roháč a Jozef Bujňák prišli na knižný trh so zaujímavým dielom z rodinného práva. Breviár formou na 153 stranach spracovali aktuálne otázky, ktoré bez akýchkoľvek pochybností sú spojené so životom každého človeka. Osobitné miesto rodinnému právu patrí v dimenziach sociálnej práce a charitatívnej služby v rámci realizácie príslušných študijných programov na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte (PBF) PU. Študenti si okrem iného osvojujú otázky vzniku manželstva, problematiku vzťahov medzi manželmi, rodičmi, detmi a ostatnými príbuznými, otázky náhradnej stastrostlivosti, poručníctva, opatrovníctva, výživného, určenia rodicovstva a osvojenia, ktorými táto publikácia rodinného práva vhod-

ne disponuje.

Breviár teda bude aj pre študentov sociálnej práce dobrú pomocou pri získavaní si poznatkov z rodinnoprávnej problematiky. Súčasťou publikácie sú tiež prílohy (vzory), ktoré možno využiť nielen pri cvičeniaci na hodinách rodinného práva, ale aj pri uplatňovaní ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu zo strany dotknutých subjektov.

Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že autori publikácie pôsobili, respektívne pôsobia ako vysokoškolskí učitelia. Preto nie náhodou recenzentmi knihy popri recenzentovi z justície sú aj vysokoškolskí učitelia z PU.

PhDr. Jozef Vorobel,
Katedra kresťanskej antropológie
a sociálnej práce PBF PU

Krásnych dvadsať rokov orchestra Camerata academica

Výročie založenia Camerata academica, komorného sláčikového orchestra, súboru PU, je vhodnou príležitost'ou, aby sme hodnotili jeho prácu, jeho podiel na výchove mladej generácie i jeho príspevok k obohateniu kulturného života.

Camerata academica vznikol v roku 1987 z iniciatívy PaedDr. Antona Stracenského, pedagóga Katedry hudobnej výchovy vtedajšej „veľkej“ Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Po vzniku PU od roku 1997 je orchester v odbornej gescii Katedry hudby Fakulty humanitných a prírodných vied PU. Pôsobia v ňom nielen študenti tejto fakulty, ale aj študenti prešovských stredných škôl. Od roku 1992 je umeleckým vedúcim a dirigentom Cameraty academica Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.

V rámci orchestra pôsobili a pôsobia aj menšie komorné zoskupenia, ako boli dychové trio (1996 - 2000), klavírne trio (1997 - 2000), od roku 2000 gitarové trio. V septembri 2002 začalo činnosť sláčikové kvarteto. Prvé stránky „kroniky“ začalo písť od roku 2004 v rámci Cameraty academica, a to veľmi úspešne, Collegium musicum, súbor variabilnej nástrojovej zostavy a mimoriadnych umeleckých ambícii.

Počas dvadsaťročnej činnosti sa v orchestri vystriedalo mnoho študentov a veľa z nich pôsobí aj nadálej v poloprofesionálnych telesách. Predo-

všetkým však našli uplatnenie ako učitelia základných umeleckých škôl. Sú iniciátormi aj nešťažných prehliadok komornej hudby východoslovenského regiónu (Gelnický klúč).

V repertoári komorného orchestra je zastúpená predom všetkým komorná hudba obdobia renesancie a baroka. Výrazné zastúpenie v repertoári orchestra má hudba 20. storočia, pričom jeho podstatnú časť tvoria skladby venované tomuto orchesteru, hlavne z pera slovenských skladateľov.

Za posledné roky získal orchester a jeho komorné zoskupenia rad významných ocenení. V rokoch 1994 a 1996 sa úspešne zúčastnil na celoslovenských festivaloch Divertimento musicale, kde ocenili jeho kultivovaný umelecký prejav. V roku 1997 dychové trio získalo na tomto festivale diplom za umelecký výkon. V apríli 1997 sa orchester predstavil v rámci projektu Most k spolupráci s tvorbou slovenských skladateľov Milana Nováka a Jozefa Podprockého na koncerte v Prahe a v stredných Čechách. Rok 1998 priniesol úspech orchesteru na významnom podujatí celoslovenskej prehliadky Týždeň novej slovenskej tvorby, na

ktoréj premiéroval Uspávanku Zdenka Mikulu a uviedol Retrospektívny pre flautu, štvorručný klavír a sláčikový orchester od M. Nováka. V roku 2000 v d'alej etape projektu Most k spolupráci premiéroval v starobylom Karolíne, veľkej aule Karlovej univerzity v Prahe skladbu Ladislava Burlasa In memoriam, ktorá vznikla z podnetu umeleckého vedúceho orchestra.

Významnú úlohu v živote orchestra zohrali vystúpenia v rámci III. ročníka festivalu komorných gymnaziálnych súborov Mladí temperované hrdobu 2001 v Mladej Boleslave. Členovia orchestra mali možnosť na tomto festivale pracovať aj s poprednými lektormi, napr. prof. Jiřím Tomáškom z Akadémie múzických umení Hudobnej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe.

Okrem festivalov, projektov orchester úspešne vystupuje na domácej scéne (vianočné univerzitné koncerty, jarné koncerty). Od roku 2003 sú to pravidelné adventné koncerty v rámci akademických komorných koncertov grantového projektu Ministerstva školstva SR.

Za všetkými úspechmi, ktoré orchester a jeho ďalšie komorné zoskupenia v posledných rokoch dosiahli, je neúnavná, obetavá, systematická a cielavedomá práca (v mnohých prípadoch

neocenená) umeleckého vedúceho, dirigenta súboru K. Medňanského aj hodiny svedomitého nácviku poctivej práce každého člena orchestra. Orchester a jeho zoskupenia pod vedením K. Medňanského výrazne presiahli svojimi úspechmi a hľadaním nového spôsobu interpretácie diel minulosti aj súčasnosti rámec PU, čoho dôkazom sú spomínané ocenenia. Cielavedomá koncepcia je poznačená zodpovednosťou a umelecky odôvodnenou realizáciou, muzikantskou zanietenosťou v interpretácii renesančných, barokových, ale aj súčasných skladieb.

Orchester je neodmysliteľnou súčasťou umeleckých súborov PU a od jej vzniku dostal sa do povedomia hudobnej verejnosti ako významné umelecké teleso vo východoslovenskom regióne.

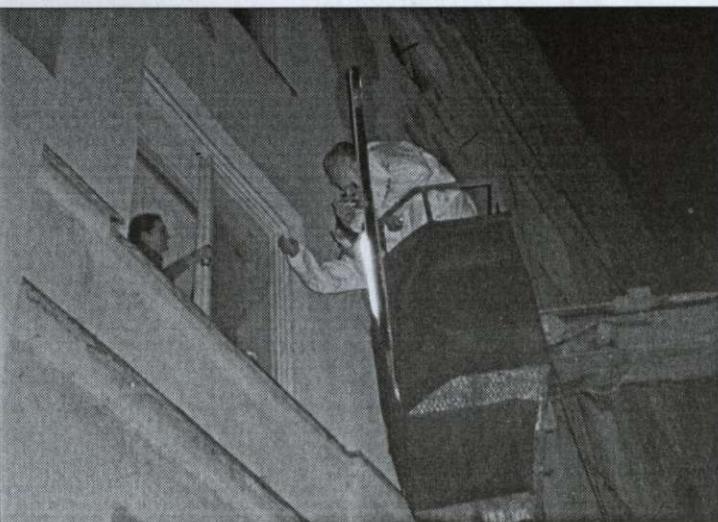
K 20. výročiu založenia Cameraty academica, k úspechom dosiahnutým počas umeleckej činnosti súboru blahoželáme všetkým bývalým i terajším členom súboru a ich umeleckému vedúcomu a dirigentovi K. Medňanskému. Želáme veľa ďalších tvorivých nápadov, harmónie, súladu, muzikálne nadaných študentov a umeleckých úspechov. Živio!

PhDr. Viliam Tarjányi,
tajomník RUC PU

Učiacim sa pomáhali s dobíjaním energie

Pod nezvyčajným názvom Elevator sampling sa v Prešove 16. januára uskutočnila akcia prvá svojho druhu. Začala sa o 18. hodine na starom internáte PU. Plošinu s krídlami sme pristavili najprv zo zadu budovy, kde bolo oslovených okolo 15 okien. Bolo naozaj úžasné vidieť prekvapených ľudí, keď odrazu im niekto zaklopal na okno a podával im Red Bull na posilnenie organizmu energiou počas učenia sa. Určite bolo spojené príjemné s užitočným a pre študentov to znamenalo aj super odreagova-

nie sa pri „drvení sa“ na skúšku. Naozaj 99 percent ľudí, ktorým bolo zaklopávané na okno a boli pred skúškou, tak Red Bull privítalo s radosťou. Vidieť to aj z foto. Akcia pokračovala oslovením študentov na prednej strane budovy. Zaklopávanie na okná tu bolo minimálne 20. Určite to bola vydarená akcia s veľa vtipnými príhodami, na ktoré študenti „prichytení“ pri učení určite nezabudnú.

Tomáš Takáč, študent, brand manager Red Bull

Koncert českého dua priniesol výborný umělecký zážitok

Akademické komorné koncerty vstúpili v závere roka 2007 už do svojho 4. ročníka. Dramaturgia, pod taktovkou Mgr. art. Karola Medňanského, PhD., ponúkla zaujímavý, kvalitný program, interpretov v domácej aj zahraničnej scéne. Pri pozývaní umelcov dáva sa priestor preukázať svoj talent na koncertných pôdiach študentom PU, ktorí dosiahli v uplynulom období pozoruhodné umělecké výsledky.

Po prvý raz na akademickom komornom koncerte sme pri-vítali umelkyňu pôsobiacu v zahraničí, pochádzajúcu z východného Slovenska, Zuzanu Berešovú. Vo Vysokoškolskom klube a Univerzitnom pastoračnom centre dr. Š. Héseka svoje majstrovstvo ponúkla divákom spolu s českým huslistom Pavlom Burdychom. Z. Berešová, od roku 2006 vyučujúca na Konzervatóriu Evanjelickej akadémie v Kromeríži, ktorá je citlivou, technicky veľmi dobre pripravenou komornou partnerkou, vytvorila s Pavlom Burdychom harmonicky zohraté komorné duo. Koncertuje spoločne od roku 2003. Český huslista, ktorý ukončil magisterské štúdium husľovej hry na Janáčkovej akadémii muzických umení v Brne, je členom Komornej filharmónie v Pardubiciach. Recitál, ktorý bol dramaturgicky postavený predovšetkým k 100. výročiu úmrtia skladateľa E. H. Griega, k 70. výročiu úmrtia skladateľov M. Ravela a G. Gershwina, dal sólistovi priestor pre brillantnú techniku, muzikálnosť a bezprostrednosť prejavu.

Sólista preukázal veľké znalosti a bohaté skúsenosti so štylovými požiadavkami tvorby E. H. Griega, precízne naštudovanou Sonátou č. 1 F dur op. 8. Sondou do slovenskej hudby 20. storočia bola ukážka Poema macabre op. 17 od E. Suchoňa, zakladajúcej osobnosti slovenskej národnej hudby.

Skupina z Trieru sa predstavila na AP

Akademický Prešov (AP) pre rok 2007 už doznel. V rámci tohto podujatia navštívila Prešov divadelná skupina Kreuz und Quer, ktorú tvorili predovšetkým mladí študenti z Univerzity v Trieri. Prišli na pozvanie organizátorov AP a dekana Filozofickej fakulty (FF) PU. Pod vedením Marca-Bernharda Gleißnera sa predstavili inscenáciu Ostaneme ako ostatní, ktorá sa skladala zo štyroch jednoaktoviek klasika Augusta Strindberga. Na prelome 19. a 20. storočia vyvolávala jeho tvorba škandály, označovali ho za pomátenca či psychopata. Na príčine bolo poznanie, ku ktorému došiel: „Človek by mohol mať' nebo na zemi, len keby chcel – ibaže nechce. Radšej nenávidí a mlčí.“ A mlčí dodnes, dodáva v bullette režisér i herec M.-B. Gleißner. Mladí herci ukázali svoje umenie počas pobytu dvakrát - predstavili sa pedagógom, študentom, ale aj širokej verejnosti v Divadle A. Duchnoviča a o dva dni neskôr videlo inscenáciu košické publikum. Okrem nemeckých študentov sa na tomto uměleckom zážitku podieľala aj študentka FF Silvia Ivanecová. Veríme, že aj v budúcnosti sa nám naskytne možnosť pozrieť si divadelné predstavenie v nemčine.

M. Maximová, M. Kovalčíková

Akademické komorné koncerty už po štvrtýkrát

Festival komornej hudby Akademické komorné koncerty sa konal v dňoch 21. novembra až 13. decembra 2007 už po štvrtýkrát. Usporiadateľa Prešovský hudobný spolok Súzvuk, Vysokoškolský klub a Univerzitné pastoračné centrum dr. Štefana Héseka v Prešove a Univerzitná knižnica (UK) PU, za finančnej podpory Ministerstva kultúry SR, časovo nadizvali na 42. ročník Prešovskej hudobnej jesene, ktorá sa skončila týždeň predtým - 14. novembra. Usporiadateľom sa tak podarilo kontinuálne predĺžiť koncertnú sezónu v Prešove až do predvianočného obdobia.

Z obdobia romantizmu zaradil do svojho repertoáru skladbu Mazurek op. 49 českého (svetového) velikána, prúdu tzv. klasiccko-romantickej syntézy A. Dvořáka. Koncert gradoval temperamentnou a jednou z najznámejších rapsódíí - Uhorskou rapsódiou č. 2 F. Lista.

Pôsobivý tón jeho nástroja vynikol v kantilénach, technicky náročných pasážach, celková koncepcia lahodila a charakterizovala výkon, ktorý plne zaujal. Aj so zvukovou stránkou v nepriľahl akusticky dobrej miestnosti sa dokonale vyrovnal.

Koncert komorného dua P. Burdycha a Z. Berešovej bol rozhovorom hudobnými tónmi s publikom, melódiami emócií, virtuozity interpretov. Večerom neopakovateľných chvíľ, uměleckých zážitkov, radosťou a balzamom pre dušu a srdcia milovníkov komornej hudby.

Akademické koncerty každý rok prinášajú zvláštnu atmosféru. Budujú pozíciu a tradíciu organizovania komorných koncertov v Prešove. Veríme, že budú pokračovať a postupne sa organizátorom (Prešovskému hudobnému spolku Súzvuk) podarí dotiahnuť na pódiu aj ďalších skvelých zahraničných interpretov tohto krásneho, povznášajúceho, ale náročného hudobného žánru, akým je komorná hudba.

PhDr. Vilim Tarjányi,
tajomník RUČ PU

me zostavenom z diel obdobia renesancie a baroka súbor starej hudby Tomko-quartet z Levoče. Jubilejný 5. adventný koncert Komorného orchestra PU Camerata academica - umělecký vedúci a dirigent K. Medňanský - 27. novembra o 15.30 h na pôde univerzity sa niesol v duchu 20. výročia založenia tohto orchestra a pripomenutia si 80. výročia narodenia hudobného skladateľa Milana Nováka. Prvýkrát sme na Akademických komorných koncertoch privítali hostí zo zahraničia, čím získal tento festival medzinárodný charakter. Na konci 29. novembra o 19.30 h v pastoračnom centre vystúpilo Komorné duo z Českej republiky v zložení Pavel Burdych, husle a Zuzana Berešová, klavír, absolventka Konzervatória v Košiciach, VŠMU v Bratislave a JAMU v Brne, pôsobiaca v Českej republike. Na záverečnom adventnom koncerte v pastoračnom centre 13. decembra o 19.30 h navodil svojím programom predvianočnú atmosféru súbor starej hudby Musica historica Prešov - Dana Leščenková, sopran, Klára Ganzerová, spinet, Karol Medňanský, viola da gamba.

Festival Akademické komorné koncerty svoju uměleckou kvalitou a odozvou u publiku potvrdil svoju opodstatnenosť. Organizátori by si želali, aby festival našiel väčšiu pozornosť u prešovských vysokoškolákov. doc. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Vystupuje súbor Musica historica Prešov.

Foto: Archív autorky

Ocenili prácu učiteľov Fakulty športu PU

Vo štvrtok 20. decembra 2007 oslávili Slovenský olympijský výbor (SOV) 15. výročie svojho vzniku slávnostným zhromaždením v bratislavskom Primaciálnom paláci. Prominentnými hostami boli viceprezident Medzinárodného olympijského výboru (MOV) Thomas Bach z Nemecka, eurokomisár Ján Figel' a člen exekutív MOV, prvý viceprezident Medzinárodnej asociácie atletických federácií (IAAF) a prezentor Ukrajinského olympijského výboru Sergej Bubka.

Na tomto slávnostnom zhromaždení boli odovzdané i výročné ocenenia za rok 2007.

Cena Matyldy Pálfyovej, ktorá je ocenením ženy za športové výsledky, aktivitu v športe a v olympijskom hnutí, bola udelená Viere Bebečákové, prodekanke Fakulty športu (FŠ) PU.

Doc. PaedDr. Viera Bebečáková, PhD., bola dlhoročnou basketbalovou hráčkou na našej univerzite, trénerkou i funkcionárkou. V súčasnosti je podpredsedníčkou Slovenskej olympijskej akadémie, kde s nadšením šíri myšlienky olympizmu medzi študentmi a školskou mládežou.

Od 17. do 27. januára sa v Nórsku konali 6. majstrovstvá Európy v hádzanej mužov, na ktoré sa prebojovalo i družstvo Slovenska. Výsledky nášho reprezentačného družstva nás veľmi nepotešili, v D skupine v Trondheime prehralo tri zápasy a skončilo na nepostupovom štvrtom mieste. Radosť môžeme mať' z toho, že v družstve Slovenska bolo päť prešovských hráčov a vedúcim výpravy bol prodekan FŠ PU PaedDr. Vincent Lafko, PhD., ktorý po skončení aktívnej hráčskej činnosti ostal hádzanej verný ako učiteľ a funkcionár. V súčasnosti je členom správnej rady a predsedom reprezentačnej komisie pri Slovenskom zväze hádzanej.

PaedDr. Iveta Boržíková, Katedra športovej edukológie FŠ PU

Na fotografii z ME v Nórsku (zľava) stojia PaedDr. V. Lafko, PhD., V. Fuňák, R. Kozlov, v drepe M. Mikéci, P. Dudáš a R. Pekár.

Aerobičky sa chcú prebojovať na majstrovstvá sveta

Gymnastické aerobičky Klubu gymnastických športov (KGŠ) TJ Slávia PU boli nominované do reprezentačných výberov Slovenska. Prinášajú sa o to ich vynikajúce výsledky v minulom roku.

V závere januára absolvovali reprezentačné sústredenie v Nových Zámkoch Petra Tomková a Alžbeta Segedyová. V polovici februára sa v Bratislave na sústredení junioriek - členiek celoslovenského centra talentovaných mládeži - zúčastnili Petra Tomková, Ivana Famřová, Alexandra Kováčová, Zuzana Lukáčová, Dominika Sedlačková. Ich trénerkou je doc. PhDr. Kvetoslava Perečinská, PhD.

Na prelome februára a marca budú prešovské aerobičky štartovať na medzinárodných pretekoch Czech Open v Zlíne. Predstavia sa na nich pretekári a pretekárky z 11 štátov a dokonca aj z Austrálie. V dňoch 14. až 16. marca budú Nové Zámky dejiskom medzinárodných majstrovstiev Slovenska v gymnastickom aerobiku. Tieto podujatia budú nominačnými na aprílové majstrovstvá sveta,

Športové všeličo sa vydarilo

Vo štvrtok 6. decembra 2007 sa už po 15. krát uskutočnilo športovo-rekreacné podujatie známe pod názvom Športové všeličo. Na jeho realizácii sa podielali študenti 4. ročníka Fakulty športu (FŠ) PU v rámci predmetu Didaktika rekreácie telesnej výchovy. Dejiskom Športového všeliča boli bazén, vysokoškolský internát a športová hala.

Program odštartovali netradičné súťaže v bazéne, v ktorých bojovali (súťažili) zástupcovia jednotlivých ročníkov FŠ. Bojovalo sa v 6 netradičných súťažných disciplínach. Húževnatosť, sila a chut' zabojuovať o čo najlepšie umiestnenie nechýbala žiadnemu z družstiev. Na 1. mieste sa umiestnilo družstvo 4. ročníka, 2. miesto obsadilo družstvo 2. ročníka, 3. miesto obsadil 1. ročník a na poslednom 4. mieste skončilo družstvo 3. ročníka. Vyvrcholením v bazéne bola štafeta 4 x 50 metrov (50 m prsia, 50 m kraul, 50 m prsia, 50 m kraul) hodnotená osobitne. Okrem už spomínaných družstiev ročníkov sa na štafete zúčastnilo aj družstvo reprezentujúce učiteľský zbor a obsadilo pekné 2. miesto. Na 1. mieste sa umiestnilo družstvo 2. ročníka, 3. miesto si vybojovalo družstvo 3. ročníka, 4. miesto obsadil 4. ročník a 5. miesto patrilo 1. ročníku.

Vo vysokoškolskom internáte prebiehal tzv. salámový beh. Mohol sa na ňom zúčastiť každý, kto si trúfol zdolať jedenásť poschodí v čo najkratšom čase. Z piatich zúčastnených sa víťazom stal študent 1. ročníka Michal Petruňa časom 1:43,3

ktoré sa v tomto príťažlivom športe uskutočnia v Nemecku. V kategórii senioriek sa o účasť na šampionáte budú usilovať P. Tomková a A. Segedyová, medzi juniorkami I. Famřová, A. Kováčová, Z. Lukáčová.

„Cizelujeme zostavy, choreografie, zlepšujeme techniku cvičebných tvarov,“ podčiarkla trénerka prešovských aerobičiek doc. K. Perečinská. „Tiež sa venujeme jednotlivým prvkom a ko-

s a mohol si odnieť krásnu cenu v podobe chutnej salámy.

O 13. hodine sa v športovej hale PU začalo hlavné podujatie dňa. Toto podujatie tvorili netradičné športové súťaže početkávané vystúpeniami mladých gymnastiek. Tak ako v bazéne aj tu potvrdilo družstvo 4. ročníka svoje prvenstvo, 2. miesto si vybojovali študenti 3. ročníka, 3. miesto obsadil 2. ročník, 4. miesto dvojpredmetoví študenti 1. ročníka a 5. miesto jednopredmetoví študenti 1. ročníka. Súčasťou programu bolo aj slávnostné odovzdávanie imatrikulačných listov študentom 1. ročníka FŠ prodekanmi PaedDr. Pavlom Ružbarským, PhD., a PaedDr. Vincentom Lafkom, PhD.

Výbornú atmosféru a zábavu podujatia vytvorili nielen súťažiaci svojimi výkonomi, ale v neposlednom rade snahou, bojovnosťou a odhadlaním. Ako správni športovci sa riadili heslom Nie je dôležité zvíťažiť, ale zúčastniť sa - a hlavne zabaviť nielen seba a svojich spolužiakov, ale aj skandujúcich divákov.

Veľká vďaka patrí všetkým tým, ktorí toto podujatie pripravili, zorganizovali a zabezpečili.

Ján Stunda

ordinačnokondičnej príprave.“

Ako nám povedala predsedníčka a trénerka KGŠ TJ Slávia PU K. Perečinská, prvé kolo oblúbeného Pohára federácie v gymnastickom aerobiku (spoločný projekt Českej gymnastickej federácie a Slovenskej gymnastickej federácie) sa uskutoční v apríli v Brne, druhé kolo usporiadala v závere júna KGŠ Slávia PU.

(jac)

Juniorské rekordy ozdobili 16. ročník Memoriálu Š. Stanislava

Atletický klub TJ Slávia PU v Prešove usporiadal v hale PU 31. januára už 16. ročník Memoriálu Štefana Stanislava v skoku do výšky. Na podujatí sa zrodili dva vynikajúce výkony mladých nádejnych skokanov do výšky v kategórii juniorov, keď Lukáš Beer výkonom 203 cm prekonal minuloročný rekord Martina Buffu (195 cm) a tento pretekár ho v tomto ročníku tiež vyroval výkonom 203 cm.

Na pretekoch od kategórie mladších žiakov a žiačok až po kategóriu vysokoškoláčok sa zúčastnilo 39 súťažiacich.

Po slávnostnom otvorení predsedom Atletického klubu TJ Slávia PU dr. J. Malcovským, PhD., sa k zúčastneným pretekárom a ich trénerom prihovoril syn Š. Stanislava, ktorý vyzdvihol myšlienku svojho otca zapájania sa čo najväčšieho množstva mládeže do pohybovej aktivity.

Spríjemnením podujatia bolo vystúpenie nádejnych aerobičiek klubu GŠ Slávie PU pod vedením doc. K. Perečinskej, PhD.

Pretekári na prvých troch miestach boli odmenení diplo-

mom a vecnými cenami. Podujatie po športovej a spoločenskej stránke bolo dobrým nástupom do atletickej sezóny 2008.

V jednotlivých kategóriách zvíťazili: ml. žiaci - Ondrej Grega (JUNPO), 135 cm, ml. žiačky - Simona Kočová (Olympia Košice) 130 cm, st. žiaci - Michal Grega 160 cm, st. žiačky - Zuzana Petreková 150 cm, dorastenci - Mikuláš Brincko (všetci JUNPO) 160 cm, juniori - Lukáš Beer (ATU Košice) 203 cm, vysokoškoláci - Jaroslav Stach 180 cm, vysokoškoláčky - Miroslava Kažimirová (oba Fakulta športu PU) 160 cm.

PhDr. Juraj Malcovský, PhD.

Momentky, zachycujúce atmosféru počas 16. ročníka Memoriálu Š. Stanislava. Na hornej snímke organizátor podujatia PhDr. Juraj Malcovský odovzdáva ceny víťazom.
Foto: PhDr. Marcel Nemeč

Medzi laureátmi ankety pod názvom Najúspešnejší športovci a športové kolektívy Prešovského samosprávneho kraja za rok 2007 boli aj zástupcovia PU. Najlepšie obstála Lenka Palaščáková, ktorá v hodnotenom roku štartovala za ŠK Taekwon-Do GE-BAEK TJ Slávia PU. K umiestneniu v ankete jej zablahožela kvestorka PU Ing. Mária Nováková, ktorá na slávnosti zastupovala PU.

Lenka Palaščáková v top desiatke

Laureátkou ankety o najúspešnejších športovcov Prešovského samosprávneho kraja v roku 2007 sa stala členka športového klubu Taekwon-do Ge-baek TJ Slávia PU Lenka Palaščáková.

V roku 2007 na juniorských majstrovstvách sveta v Québecu získala striebornú medailu v disciplíne špeciálne techniky a bronz dosiahla v disciplíne matsogi (športový boj) do 60 kg. Na juniorskom európskom šampionáte v Poprade získala dve bronzové medaily - v súborných cvičeniach a špeciálnych technikách. Stala sa trojnásobnou majsterkou Slovenska.

„V tejto ankete som prvýkrát a určite si to vážim. Ocenenie ma motivuje nad ďalej dosahovať dobré výsledky,“ zvýraznila Lenka.

Vo štvrtok 21. februára sa v historickej sále Čierneho orla uskutočnilo oceňovanie najúspešnejších športovcov a športových družstiev Prešovského okresu v roku 2007. Laureátkami ankety sa stali aj športovci reprezentujúci farby PU. Medzi ocenjenými boli taekwondisti L. Palaščáková a Tomáš Gajdoš a volejbalista VK PU Prešov Martin Sopko. T. Gajdoš si na seniorských majstrovstvách Európy vybojoval bronzovú medailu. M. Sopko reprezentoval Slovensko na európskom šampionáte volejbalistov a príčinil sa o jeho dvanásťte miesto. Je výraznou oporou extraligového tímu prešovských vysokoškolákov. Cenu si prevzalo družstvo kadetov VK PU Prešov, majstri Slovenska a gymnastické aerobičky Klubu gymnastických športov TJ Slávia PU, víťazky Pohára federácií. (jac)

Basketbalistky do extraligy?

Hráčky Basketbalového klubu PU štartujú v súčasnosti v druhej najvyššej súťaži - 1. lige. V priebežnej tabuľke sú na 2. mieste, ktoré im zaručuje hrať o postup do najvyššej súťaže - extraligy. Pre dosiahnutie tohto cieľa v súčasnosti spájame sily, pomáha vedenie PU aj mesta.

Realizačný team a hráčky vyvíjajú maximálne úsilie, aby po skončení finálových bojov sa želanie stalo skutočnosťou. Skválitňuje sa tréningový proces vrátane jeho podmienok, dopĺňa sa hráčsky káder, hľadajú sa finančné zdroje.

Zenský basketbal má na našej univerzite dlhú a slávnu história. V tomto roku oslavíme 55. výročie vzniku ženského basketbalu na vysokoškolskej pôde v Prešove. Boli to roky systematickej práce, úspechov v rámci Československa a Slovenska, získania titulu majstra Slovenska, účasti hráčok v rôznych reprezentačných družstvách, ktoré nosili medaily z európskych a svetových šampionátov. Bolo by pekné a symbolické, ak by súčasťou osláv d'álšieho jubilea bol aj návrat medzi basketbalovú elitu, ku ktorej sme roky patrili.

doc. dr. Marián Vojčík, PhD., riaditeľ klubu

Programy SAIA bodovali v roku 2007 a núkajú sa v roku 2008

Na základe bilaterálnych zmlúv a ponúk zahraničných vlád sa v roku 2007 uskutočnili výberové konania do 28 krajín. Výberové komisie, pre každú krajinu samostatne, rozhodovali o 653 uchádzačoch, z ktorých bolo odporúčaných na štipendijné pobytu 427 osôb a 44 náhradníkov. Pre zaujímavosť, v roku 2006 to bolo 408 osôb.

Najviac uchádzačov žiadalo o štipendiá na školský rok 2007/2008 do Nemecka (štipendiá DAAD pre 133 osôb), Francúzska (125 osôb) a do Ruska (103 osôb).

Najväčší počet pridelených štipendií na školský rok 2007/2008 podľa inštitúcií:

1	UK Bratislava	164
2	Univerzita MB Banská Bystrica	80
3	Ekonomická univerzita Bratislava	77
4	Prešovská univerzita Prešov	65
5	Univerzita KF Nitra	54
6	STU Bratislava	26
7	SAV	24
8	SPU Nitra	21
9-11	UPJŠ Košice	16
9-11	VŠMU Bratislava	16
9-11	TU Bratislava	16
	Ine inštitúcie/univerzity	106
Celk.		668

V roku 2007 zabezpečovala SAIA, n. o., prijatie 95 zahraničných štipendistov Ministerstva školstva SR z 13 krajín: Bieloruska, Bulharska, Českej republiky, Číny, Chorvátska, Francúzska, Maďarska, Poľska, Rumunska, Ruskej federácie, Srbska, Taliánska a Ukrajiny.

V rámci programu CEEPUS realizovalo pobyt na slovenských verejných vysokých školách 301 zahraničných štipendistov a 405 slovenských štipendistov (726 štipendijných mesiacov) realizovalo štipendijný pobyt v roku 2007 na zahraničnej vyskej škole.

Spolupráca vo vede a vzdelávaní prostredníctvom Akcie Rakúsko - Slovensko bola tiež zaujímavá. Spomedzi 86 žiadateľov štipendium získalo 36 slovenských a 10 rakúskych občanov. Z 18 predložených projektov bolo schválených a finančne podporených 13 projektov.

Dalším produkтом SAIA je Národný štipendijný program, v rámci ktorého v roku 2007 sa uchádzalo 413 slovenských občanov. Štipendium a cestovné granty získalo 215 občanov do 34 krajín. Zo zahraničia štipendium získalo 200 z celkového

počtu 288 uchádzačov, ktorí boli z 39 krajín.

Národný štipendijný program SR na podporu mobilít študentov a doktorandov sa realizuje aj pre rok 2008/2009 s uzávierkou prijímania žiadostí 30. apríla 2008. Pozor!!! Je to zmena oproti minulému roku.

Typy štipendií pre slovenských občanov

a) Štipendiá pre študentov slovenských vysokých škôl na študijný pobyt počas magisterského štúdia (2. stupeň vysokoškolského vzdelávania) v rozsahu jeden až dva semestre na zahraničných vysokých školách.

b) Štipendiá pre doktorandov slovenských vysokých škôl a pracovísk SAV počas doktorandského štúdia v rozsahu 1 až 12 mesiacov na zahraničných vysokých školách, resp. výskumných pracoviskách.

Podmienky udelenia štipendia pre študentov

Študenti vysokých škôl musia mať v čase nástupu na štipendijný pobyt ukončené bakalárské štúdium, resp. 6 semestrov štúdia. Počas štipendijného pobytu na zahraničnej vyskej škole musí byť uchádzač riadnym študentom magisterského štúdia (2. stupeň vysokoškolského vzdelávania) na slovenskej vyskej škole a po ukončení pobytu sa musí vrátiť a ukončiť magisterské štúdium na slovenskej vyskej škole. Študenti, ktorí sú v čase podávania žiadosti v poslednom ročníku bakalárskeho štúdia, musia pred nástupom na štipendijný pobyt predložiť doklad o prijati na magisterské štúdium na slovenskej vyskej škole v príslušnom akademickom roku.

Štipendiá NIE sú určené:

- študentom a doktorandom prijatým na celé magisterské alebo doktorandské štúdium v zahraničí,

- občanom SR študujúcim na zahraničných vysokých školách,

- študentom a doktorandom prijatým na pobyt v rámci iných štipendijných programov (napr. Erasmus, Visegrádsky fond, CEEPUS, bilaterálne medzivlád-

ne dohody a pod.), vrátane študentov, ktorí v rámci programu Erasmus absolvujú pobyt s novovým grantom,

- študentom a doktorandom, ktorí už absolvovali trojmesačný a dlhší štipendijný pobyt v rámci Národného štipendijného programu SR.

Cestovné granty

O cestovný grant sa môžu uchádzať študenti slovenských vysokých škôl v súvislosti s ich plánovaným študijným pobytom počas magisterského štúdia v zahraničí v trvaní minimálne 1 semester.

Interní doktorandi, vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci slovenských vysokých škôl a pracovísk SAV sa môžu uchádzať o cestovný grant v súvislosti s ich plánovaným výskumným pobytom v zahraničí v trvaní minimálne 1 mesiac. Externí doktorandi sa môžu uchádzať o cestovný grant iba v prípade, ak sú zamestnancami vyskej školy, resp. SAV.

Cestovný grant nie je určený na úhradu nákladov spojených s účastou na konferenciach.

Podávanie žiadostí o štipendium a cestovný grant

Žiadosti o štipendiá a cestovné granty sa podávajú on-line na www.stipendia.sk (vytvoriť on-line prihlášku je možné v časti Registrácia nových uchádzačov zo SR). Vyplnený on-line formulár žiadosti uchádzač vytlačí, podpíše, nalepí fotku a doručí/zašle na adresu SAIA, n. o. (formulár sa zasiela bez príloh):

do 30. apríla 2008 do 16. h
- na pobuty v školskom roku 2008/2009

do 31. októbra 2008 do 16. h
- na pobuty v letnom semestri 2008/2009.

Miesto prijímania žiadostí:
SAIA, n. o., Námestie slobody
23, 812 20 Bratislava 1

Poradenstvo nájdete aj na
SAIA Prešov, n. o., Ul. 17. novembra (nový internát),

051/77 11 676 a
e-mail: saia-po@unipo.sk

Typy štipendií

pre zahraničných uchádzačov

- a) Štipendiá pre zahraničných vysokoškolských študentov na študijný pobyt počas magisterského štúdia v rozsahu jeden až dva semestre (5 až 10 mesiacov)

na slovenských vysokých školách.

b) Štipendiá pre zahraničných doktorandov na časť interného doktorandského štúdia v rozsahu jeden až dvanásť mesiacov na slovenských vysokých školách alebo výskumných pracoviskach.

c) Štipendiá pre zahraničných vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov v rozsahu jeden až dvanásť mesiacov na absolvovanie prednáškového, resp. výskumného pobytu na slovenských vysokých školách, výskumných pracoviskach a v mimovládnych organizáciach na základe pozvania.

O štipendiá sa môžu uchádzať občania nasledujúcich krajín

a) Členské krajiny Európskej únie – Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Taliánsko, Veľká Británia,

b) ďalšie krajiny, ktoré sa prihlásili k Bolonskému procesu (menované len tie krajiny, ktoré nie sú uvedené v bode a) – Albánsko, Andorra, Arménsko, Azerbajdzan, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Chorvátsko, Gruzínsko, Island, Lichtenštajnsko, Macedónsko, Moldavsko, Nórsko, Ruská federácia, Srbsko, Švajčiarsko, Turecko, Ukrajina,

c) Bielorusko,

d) Kanada, Mexiko, USA, krajiny Latinskej Ameriky a Strednej Ameriky,

e) Austrália, Čína, Egypt, India, Indonézia, Izrael, Japonsko, Juhoafrická republika, Kórejská republika, Nový Zéland, Taiwan, Thajsko, Vietnam.

Ked'že program podporuje mobilitu študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov, štipendium nemôže byť udelené zahraničným uchádzačom, ktorí v čase podávania prihlášky pôsobia na slovenských vysokých školách alebo výskumných pracoviskach.

*Juliana Hajduková,
riaditeľka SAIA Prešov, n. o.*

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA

ČASOPIS AKADEMICKEJ OBCE PU V PREŠOVE

ROČNÍK XII.

ČÍSLO 2/APRÍL 2008

Prevezmú doktoráty

Po schválení vo Vedeckej rade PU - na návrhy jednotlivých fakúlt - sa uskutočnia v máji slávnosti udelenia čestných titulov doctor honoris causa. Najprv 7. mája prevezmú ocenenia prof. dr. med. dent. Michal Čierny zo Švajčiarska (o 11. h) a ks. prof. dr. hab. Tadeusz Zasępa z Poľska (o 13.30 h). Potom 14. mája dostane doktorát PU prof. Teologickej fakulty Aristotelovej univerzity z Grécka Pantelejmon E. Rodopoulos (o 10.30 h). Slávnosti budú v historickej budove DJZ.

(nr)

Akademický senát PU prijal na svojom zasadnutí 31. marca návrh rozpisu rozpočtu PU na rok 2008. Za predsedníckym stolom (zľava) podpredsedníčky AS Jana Mačická (za študentskú časť), PaedDr. Helena Galdunová (za zamestnaneckú časť), predsedu AS doc. V. Kohlmayer, rektora PU prof. R. Matlovič a kvestorku PU Ing. M. Nováková, vpravo prvý sediaci tajomník AS Mgr. Ľuboslav Krajnák. Foto: (jn)

Akademický senát PU schválil rozpis rozpočtu na rok 2008

Akademický senát Prešovskej univerzity (AS PU) v Prešove na svojom zasadnutí 31. marca schválil rozpis rozpočtu PU na rok 2008. Z 25 prítomných členov AS súhlasilo s predloženým návrhom rozpisu v tajnom hlasovaní 21 senátorov, štýria boli proti. AS rokoval pod vedením svojho predsedu doc. Ing. arch. Václava Kohlmayera, PhD.

Návrh predložil rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., a na otázky členov AS v obsiahlej diskusii okrem neho odpovedala aj kvestorka PU Ing. Mária Nováková.

Rektor v úvode zdôraznil, že

rozhodujúcou bola snaha spracovať návrh transparentne, pričom je kompromisom dvoch princípov fungovania akademickej obce – zásluhovosti a solidarity. Návrh sa líši od predchádzajúcich podobných dokumentov predovšetkým inou metódou. „Ukázalo sa, že potrebujeme ju modifikovať, ale nebolo by prezieravé úplne sa odkloniť od tej, ktorá tu bola roky používaná,“ poznamenal. Zvýraznil, že „po prvýkrát sme odmieli historický princíp v spracovaní návrhu rozpočtu“. Jedným z príkladov zmien je zavedenie nového fondu nazванého fond konkurenčieschopnosti so sumou vyše 2,3 milióna Sk (viac na s. 5). „Zápasíme nielen na trhu práce, ale aj na trhu vedy a týmto fondom chceme stimulať profesorské miesta na PU,“ poznamenal R. Matlovič.

(dokončenie na s. 2)

Vicepremiér Dušan Čaplovic riešil možnosti sídla rektorátu

Aj sídlo rektorátu PU v Prešove bolo tému návštevy podpredsedu vlády SR Dušana Čaplovia 19. marca na PU. Hostia prijal rektor PU prof. René Matlovič (na obr.).

O výsledku rokovania informoval rektor členov Akademického senátu (AS) PU na ich marcovom zasadnutí.

Impulzom k stretnutiu bol list, ktorý rektor dostal od nového biskupa Východného dištriktu Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (VD ECAV) so sídlom v Prešove Mgr. Slavomíra Sabola. Jeho obsahom je žiadosť o hľadanie spôsobov ako vrátiť celú budovu

nového prešovského kolégia (postaveného v roku 1911) tejto cirkvi. Najlepším riešením, s ktorým sa stotožníl aj podpredseda vlády a prisľúbil pomoc pri jeho uskutočnení, je zámenná zmluva. Jednoduché riešenie, žeby PU vrátila budovu kolégia cirkvi nie je možné z právneho hľadiska vykonať, pretože podľa zákona, ktorým môžu cirkvi reštituovať svoj majetok nie je vysoká škola medzi oprávnenými subjektami. „Nikde tiež nie je stanovené, že my máme opustiť budovu kolégia, preto je zámenná zmluva elegantnejšie riešenie,“ povedal rektor senátorom. Konštatoval, že na jednej strane nie je lepší objekt pre rektorát v Prešove ako súčasné sídlo, no na druhej strane, „keď máme uvažovať ako ústretovo riešiť problém“, tak niet iného východiska. Podľa rektora nuka sa viacej možnosti nového sídla rektorátu, jedným z najlepších je súčasná budova metodicko-pedagogického centra na ul. Tarasa Ševčenka.

AS jednomyselne prijal uznesenie, ktorým odporúčal rektorovi pokračovať v rokovani s Ministerstvom školstva SR a s VD ECAV „vo veci vysporiadania“ vlastníckych vzťahov k budove kolégia. (jn)

Foto: Mgr. Luboslav Krajnák

V čísle okrem iného:

Udalosti - UK PU v novom - s. 3,

Udalosti - Školský pozemok PU - s. 10 a 11,

Recenzie - Excelentný DVD nosič - s. 13,

Kultúra - PU podporuje kandidáturu Prešova na EHMK - s. 18.

Z REKTOROVHO DIÁRA

29. februára - prijatie veľvyslance Bulharskej republiky v SR (viac na s. 4)

3. marca - účasť na rokovanií v Prešove o projekte zriadenia biotehnologického klastra BioTask na východnom Slovensku za účasti veľvyslanca Švajčiarska v SR Josefa Areggera

4. marca - prijatie charge d'affaires Rumunska na Slovensku M. Gheorghe Anghela

6. marca - prijatie delegácie Americkej obchodnej komory; - prijatie zahraničných študentov na PU v rámci programu Erasmus

10. marca - zasadnutie kolégia rektora PU

11. marca - účasť na zasadnutí Vedeckej rady (VR) Palackého univerzity v Olomouci

13. marca - tlačová beseda kvôzničku Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry PU

17. marca - zasadnutie VR PU; - prijatie rektora Podhalanskej vysokej školy v Nowom Targu prof. S. Hodorowicza a prof. S. Jackowskeho z Jagellonskej univerzity v Krakove

19. marca - účasť na zasadnutí VR Fakulty manažmentu PU; - otvorenie prístavby študovne UK PU (viac na s. 3)

20. marca - pracovné rokovanie s primátorom mesta Prešov JUDr. P. Hagyariem

27. marca - zasadnutie kolégia rektora PU; - prijatie T. Hyneka, člena Študentskej rady vysokých škôl SR

28. marca - účasť na zasadnutí VR UPJŠ v Košiciach; - účasť na ocenení pracovníkov - Rezortný deň pracovníkov školstva a vedy v Prešove

31. marca - zasadnutie Akademického senátu PU

2. apríla - účasť na inaugurácii rektora Trenčianskej univerzity v Trenčíne

3. apríla - pracovné rokovanie s riaditeľom pobočky Orange v Prešove; - prijatie rektora UPJŠ v Košiciach prof. MUDr. L. Mirossaya, DrSc.; - pracovné rokovanie s dekanom Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU a zástupcom biskupskej úradu pravoslávnej cirkvi v Prešove; - prijatie predsedu a členov výboru Slovenskej ekologickej spoločnosti

4. apríla - účasť na zasadnutí VR TU v Košiciach

Akademický senát PU schválil...

(dokončenie zo s. 1)

Podľa rektora návrh garantuje tarifné platy k počtu pracovníkov všetkých fakúlt podľa stavu k 1. januáru 2008. Mzdové prostriedky na rok 2008 sú rozpisane v celkovej sume vyše 229 mil. Sk.

Kvestorka spresnila, že predloženým návrhom je rozpísaných 97 percent objemu štátnej dotácie pre PU. Garantované minimum pre fakulty PU stanovili po konzultáciach s tajomníkmi fakúlt.

Tajné hlasovanie o návrhu rozpisu navrhoval predsedu AS s vysvetlením, že „uvolní u členov senátu nadfakultné rozmýšľanie“. Protitajnému hlasovaniu nebol nikto, ktorí sa zdržali, ostatní členovia AS boli za.

V diskusii predsedu ekonomickej komisie (EK) AS Ing. Juraj Rákoš konštatoval, že „návrh je

predložený relativne neskoro“, na druhej strane nie je ľahké rozdeliť 500 miliónov Sk pre PU (celkový objem dotácie zo štátneho rozpočtu pre PU je bezmála 505 mil. Sk). Členovia EK AS ocenili snahu o transparentnosť návrhu rozpisu, položky sú v nôm podľa nich zrozumiteľné, badateľná je aj snaha o odstránenie deformácií z minulých rokov. „Jedným návrhom sa však hned nedajú odstrániť,“ dodal J. Rákoš.

Väčšina otázok členov AS sa týkala existencie a finančného krycia súčasti PU, rôznych ústavov. Rektor reagoval slovami: „Návrh je prvýkrát urobený tak, aby bolo jasné, ako sme na tom z hľadiska výkonov jednotlivých fakúlt, pričom potrebujeme prechodné obdobie na zistenie skutočného stavu.“ (jn)

Zasadala Vedecká rada PU

Dňa 17. marca sa konalo riadne zasadnutie Vedeckej rady (VR) PU. Rektor PU a jej predseda prof. René Matlovič odovzdał menovacie dekréty jej dvom novým členom - prof. RNDr. M. Melníkovi, DrSc., a prof. ThDr. V. Boháčovi, PhD. Odovzdał tiež docentské dekréty Ing. Ladislavovi Sojkovi, CSc., a Ing. Rastislavovi Kotuličovi, PhD., v študijnom odbore 3.3.15 Manažment. Slávnostná časť zasadnutia pokračovala odovzdaním Zlatej medaily PU prof. MUDr. Karolovi Gurskému, CSc.

V druhej časti členovia VR prerokovali Dlhodobý zámer PU na roky 2008 - 2013 s výhľadom

do roku 2015 a odobrili ho bez pripomienok.

VR PU ďalej hodnotila Správu o vzdelávacej činnosti PU za rok 2007, prerokovala a schválila návrhy študijných programov Slovenský jazyk a literatúra, Etická výchova, Anglický jazyk a literatúra, Rusínsky jazyk a literatúra, Spoločenskovedný a pedagogicko-psychologický základ pre učiteľské programy v študijnom odbore 1.1.1 Učiteľstvo akademických predmetov 1. (Bc.) a 2. (Mgr.) stupňa vysokoškolského štúdia.

Mgr. Nicole Removčíková, útvar prorektora PU pre vedu a doktorandské štúdium

Z REKTOROVHO DIÁRA

7. apríla - prijatie provinciála J. Ďačoka zo Spoločnosti Ježišovej v Bratislave

8. apríla - pracovné rokovanie so zástupcami Gruppo, Taliansko

9. apríla - účasť na konferencii v Košiciach a pracovné rokovanie s rektorm UPJŠ v Košiciach

10. apríla - účasť na inaugúracii rektora Technickej univerzity vo Zvolene

11. apríla - účasť na otvorení celoslovenského kola Geografickej olympiády v Bardejove

14. apríla - zasadnutie Správnej rady PU

17. a 18. apríla - účasť na spoľočnom zasadnutí Českej konferencie rektorov a Slovenskej rektorskéj konferencie (SRK) v Uherskom Hradišti

24. a 25. mája - účasť na zasadnutí SRK na Čingove (zel)

Projekt ESF realizujú druhý rok

Gréckokatolícka teologická fakulta PU získala z Európskeho sociálneho fondu (ESF) v rámci sektorového operačného programu *Ludské zdroje v priorite č. 3. Zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb vstupujúcich na trh práce a v opatreň 3.1 Prispôsobenie odbornej prípravy a vzdelávania požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostach finančný príspevok na realizáciu projektu s názvom Klúčové kompetencie vysokoškolského učiteľa s akcentom na e-learning v dištančnom vzdelávaní (SOP LZ 2005/1-078, kód projektu: 11230100128).*

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou a prioritne je zameraný na cieľovú skupinu, ktorou sú vysokoškolskí učitelia PU v Prešove. Hlavným cieľom projektu je zvýšiť úroveň klúčových kompetencií vysokoškolských učiteľov v prostredí znalostnej spoločnosti. Implementácia projektu začala v máji 2006. V septembri 2006, v januári a septembri 2007 a janu-

ári 2008 boli realizované týždňové intenzívne kurzy zamerané na rozvoj jazykových, komunikačných a psychologicko-pedagogických kompetencií. Zúčastnilo sa na nich 50 učiteľov z rôznych fakúlt PU. V mesiacoch október, november a december prebiehal prvý polointenzívny jazykový kurz. V júni 2007 sa ukončil druhý polointenzívny jazykový kurz. Vo februári

a auguste 2007 sa realizoval kurz zameraný na informačno-komunikačné kompetencie, vo februári a marci kurz e-learning systému iTutor. V mesiaci apríl bol realizovaný kurz tvorby a manažovania projektov. Realizácia projektu prispeje k posilneniu kvality a dostupnosti ďalšieho vzdelávania, rozšíreniu jeho ponuky a zavedeniu nových foriem celoživotného vzdelávania na pôde PU.

prof. ThDr. Peter Štúrak, PhD., pracovník public relations projektu

Univerzitná knižnica PU má obnovené priestory

Rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., slávnostne otvoril 19. marca nové priestory centrálneho pracoviska Univerzitnej knižnice (UK) PU, ktoré pozostávajú z átriovej študovne a študovne publikácej činnosti.

Slávnostnému otvoreniu predchádzalo niekoľkoročné úsilie vedenia UK, ako aj doterajších troch vedení PU. Prvotná myšlienka rozšírenia priestorov UK PU vybudovaním tzv. átriovej knižnice vznikla koncom roku 2001 a bola podporovaná predovšetkým prof. Karolom Fečom, vtedajším rektorm PU a Ing. Igorom Gulom, vtedajším kvestorom. Hlavným motívom rozšírenia UK PU bol neustále vzrástajúci počet študentov PU a s tým súvisiaci nedostatočný počet študijných miest, ktorý bol v priemere na jedného študenta polovičný oproti ostatným slovenským univerzitám.

V novembri roku 2001 vznikla prvá projektová štúdia átriovej knižnice, ktorá mala tri alternatívy. V závislosti od zastavanej plochy a veľkosti átriovej knižnice sa predpokladané náklady pohybovali od 28 do 77 miliónov Sk. Bohužiaľ,

Ministerstvo školstva SR (MŠ SR) sa s takýmto veľkorysým rozšírením nestotožnilo, a tak v máji roku 2002 boli vypracované ďalšie tri alternatívy rozšírenia s nákladmi vo výške približne 10 až 15 miliónov Sk. MŠ SR prijalo tento návrh vtedajšieho vedenia PU a zaradilo rozšírenie priestorov UK PU do svojich investičných zámerov.

V roku 2006 MŠ SR prideli PU finančné prostriedky na vypracovanie architektonického projektu rozšírenia UK PU. Vo výberovom konaní, ktoré organizovala kvestorka PU PhDr. Mária Dančišinová, zvíťazil Ing. arch. Milan Rešovský. Na základe tohto projektu, ktorý odsúhlasilo vedenie PU na čele s rektorm prof. Františkom Mihinom, bolo po pridelení (prislúbení) finančných prostriedkov od MŠ SR v sume 15 mil. Skv máji roku 2007 vypísané výberové konanie na reálizáciu stavby. Vítazom výberového

konania sa stala firma Movyrob, s. r. o., Prešov, ktorá začala s realizáciou stavby koncom júna 2007. Stavba bola ukončená začiatkom februára 2008, najmä vďaka ústredovosti firmy Movyrob a angažovanosti terajšieho vedenia PU a Ing. Karola Gabányiho (vedúceho investičného oddelenia).

kedže na stavbe bolo potrebné riešiť nemálo zložitých technických a organizačných problémov, ktoré sa pri projektovaní stavby nedali predpokladať.

Stavebná činnosť v priestoroch UK PU sa však neskončí ani počas tohtoročného leta, keďže súčasťou projektu rozšírenia bola aj rekonštrukcia „starých“ priesotorov centrálnej študovne spojená s výmenou podlahovej krytiny a osvetlenia. Tieto úpravy nebolo možné z časových a technologických dôvodov realizovať počas dostavby átriovej študovne.

Toto aktivity UK PU rozšírila svoje priestory o vyše 300 metrov štvorcových. Okrem rozšírenia centrálnej študovne o 70 študijn-

ného poslania ambície stať sa kultúrnym a umeleckým centrom univerzity. UK získala európske parametre.

Realizáciou tejto stavby UK PU zavŕšila desaťročnú etapu modernizácie svojich priestorov, čo pripomenula aj výstava fotografií s názvom Premeny UK PU 1998 – 2008 v centrálnej požičovni UK PU. Netreba však zabúdať na to, že knižnicu netvoria len budovy, stoly, regály, ale knižnicu tvoria predo všetkým knihy, poskytované služby a tiež ľudia, ktorí v nej pracujú a aj ľudia, ktorí ju využívajú. Preto by som sa chcel podakovať všetkým, ktorí pomohli realizovať naše smelé plány a tiež pracovníkom UK PU, ktorí majú najväčšiu zásluhu na

*Na spomienku: Požičovňa z roku 1998...
a študovňa z roku 1998. Foto na strane: Mgr. Július Krajčík*

Ukazovateľ	1998	2007
Počet čitateľov v Centrálnej študovni UK PU	5 084	76 489
Celkový počet získaných knižničných jednotiek	815	5 558
Počet knižničných jednotiek získaných kúpou	373	2 959
Finančné prostriedky na nákup knižničných jednotiek	69 727	1 818 460
Počet výpožičiek	83 766	303 165
Počet všetkých počítačov	11	84
Počet počítačov vyhradených len pre čitateľov	1	44

ných miest bola vybudovaná aj študovňa publikej činnosti PU, ktorá v posledných rokoch nadobúda čoraz väčší význam. Novovybudované priestory centrálnej študovne teraz poskytujú nielen možnosť na štúdium pre našich čitateľov, ale aj na organizovanie rôznych podujatí, spojených s činnosťou UK PU, ako sú prezentácie literárnych diel, výstavy výtvarných diel, hudobné koncerty a rôzne odborné podujatia.

Ako v prejave pri otvorení vyzdvihol rektor PU prof. R. Matlovič, UK PU má okrem svojho základ-

tom, kam sa za posledných desať rokov knižnica dostala. (Údaje o tom sú v tabuľke.)

Súčasťou slávnostného otvorenia bola aj vernisáž výstavy Katedry výtvarnej výchovy a umenia FHPV PU ...a bolo umenie. Na tejto výstave sa prezentovalo všetkých jedenásť akademických pracovníkov katedry svojimi dielami – maľbou, kresbou, grafikou a sochami. O hudobný program na vernisáži sa postaral súbor Camerata academica – Collegium musicum.

Ing. Peter Hal'ko, riaditeľ UK PU

Bulharský veľvyslanec navštívil PU

V piatok 29. februára mala PU česť privítať na svojej akademickej pôde Jeho Excelenciu veľvyslance Bulharskej republiky na Slovensku dr. Ogniana Gărkova. Udialo sa tak predovšetkým na podnet Katedry slavistiky IRUas Filozofickej fakulty (FF) PU, ktorá už niekoľko rokov udržiava nadstandardné vzťahy s univerzitnými centrami v Bulharsku a aktívne participuje na bilaterálnych dohodách o výmene študentov

Úvodná časť veľvyslancovej návštevy sa niesla takpovediac v náučnom duchu. Dr. O. Gărkov študentom a pedagógom Katedry slavistiky FF PU a čiastočne aj iných pracovisk ponúkol odborné prednášky na témy Bulharsko rok po vstupe do EÚ a Záchraná bulharských Židov v období druhej svetovej vojny. V prvej z nich najprv rekapituloval úspechy bulharskej zahraničnej politiky po roku 1989 a vyzdvihol fakt, že od 1. januára 2007 sa jeho krajina spolu s Rumunskom stala plnoprávnym členom Európskej únie (EÚ). Bulharsko nadviazaľo diplomatické vzťahy s EÚ v roku 1988 a v roku 1993 podpísalo Európsku zmluvu o pridružení. V decembri 1995 podala Sofia žiadosť o členstvo v EÚ a o dva roky sa začali predbežné rozhovory. Prístupové rokovania medzi Bulharskom a EÚ Sofia uzavrela 15. júna 2004, teda šest mesiacov pred konečným termínom, pričom v aprili 2005 Európsky parlament veľkou väčšinou podporil žiadosť Bulharska o vstup. V hodnotiacej správe zo 16. mája 2006 Európska komisia potvrdila napĺňanie politických kritérií, stanovených na summite EÚ v Kodani a potvrdila, že krajina je fungujúcou trhovou ekonomikou s neprehliadnutelným hospodárskym potenciálom. O. Gărkov sa ďalej sústredil na

Na medzinárodnú nôtu

využíva štrukturálne fondy EÚ a je prostredníctvom eurokomisárky Megleny Kunevy zodpovedné za oblasť ochrany spotrebiteľa.

Nový horizont tém otvorila prednáška z oblasti dejín židovského etnika na Balkáne. Dr. Gărkov pripomienul 65. výročie masívnych protestov Bulharov, ktoré počas druhej svetovej vojny zachránili ich židovských spoluobčanov pred deportáciou do nacistických koncentračných táborov. V Bulharsku žilo totiž pred vojnou temer päťdesiatisíc sefardských Židov, pochádzajúcich zo Španielska. Fašistickému režimu naklonená sofijská vláda sa sice na základe tajnej dohody o deportácii z roku 1943 postarala o odsun Židov z Macedónska a gréckej Trácie (území, ktoré patrili pod bulharskú jurisdikciu), no keď malo dôjsť na bulharských Židov, verejnosť, predstavitelia ortodoxnej cirkvi, akademici, lekári a študenti začali organizovať pochody od-

Hosta z Bulharska dr. Ogniana Gărkova (vpravo) prijal rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD.
Foto: Mgr. Ľuboslav Krajanák

poru a pouličné demonštrácie. Aj vďaka vtedajšiemu podpredsedovi parlamentu Dimitărovi Peševovi (presvedčil svojich kolegov, aby prijali rezolúciu, že Židia v Bulharsku nepredstavujú nijaký problém a ich uväznenie uráža národnú česť Bulharov) a najmä „spamätaniu sa“ cára Borisa III., ktorý napokon oznámil nacistickému vedeniu, že Židov potrebuje ako stavebných robotníkov, sa všetkých 48 tisíc podarilo zachrániť. O. Gărkov na záver informoval, že izraelské múzeum holokaustu Jad vašem vymenovalo Peševa a sofijského plovdivského arcibiskupa za Spravodlivých medzi národmi. Dnešná bulharská židovská komunita má okolo šesťtisíc členov, z ktorých väčšina žije v Sofii.

Po pútavom rozprávaní v priesotoroch FF bulharského veľvyslance oficiálne prijal rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD. Spolu s niektorými akademickými funkcionármi – prorektorkou PU doc. PhDr. Ivetou Kovalčíkovou, PhD., predsedom Akademického senátu FF PU doc. PhDr. Jánom Mojdisom, CSc., vedúcou Katedry slavistiky FF PU prof. PhDr. Júliou Dudášovou, CSc., prodekanom FF PU prof. PhDr. Jozefom Sipkom, PhD., riaditeľkou Inštitútu ruskistiky, ukrajinistiky a slavistiky FF PU doc. PhDr. Lubicou Babotovou, CSc. a lektورom bulharského jazyka a literatúry na Katedre slavistiky FF PU dr. Nikolajom Nikolovom sa zamýšľali nad charakterom

slovensko-bulharských kontaktov v rámci vedy a kultúry všeobecne, respektíve doteraz dosiahnutými výsledkami na poli bilaterálnych vzťahov medzi špecificky blízkymi mikroregiónmi. Funkčným pilierom takejto spolupráce je z hľadiska vysokoškolského vzdelávania v Prešove dohoda medzi Univerzitou biskupa Konštantína Preslavského v Šumene a PU, ktorá je dôležitým činiteľom hlavne pri personálnom zabezpečovaní lektorátu bulharciny na Katedre slavistiky FF PU. Lektorát, ktorý minulý rok oslavil desiate výročie vzniku (aj na jeho počesť bola v októbri 2007 usporiadana na katedre slavistiky medzinárodná vedecká konferencia Slovensko-slovenské jazykové, literárne a kultúrne vzťahy a bol vydaný rovnomenný zborník štúdií, predstavujúci z veľkej časti osobitú poctu slovenskej a svetovej bulharistike), formuje aj kooperáciu medzi inými pracoviskami. Službami sú napríklad rozpracované projekty medzi Inštitútom historie FF PU, čiastočne i Fakultou športu PU a družobnou univerzitou v Šumene. Neoceniteľnými, ako zdôraznili aj rektor PU a jeho vzácný host, sú takisto možnosti, ktoré pre slovenských a bulharských poslucháčov vytvárajú z hľadiska študijného transferu Slovenská akademická informačná agentúra a program LLP (Lifelong Learning Programme) – Erasmus.

Mgr. Marek Mitka

Katedra slavistiky IRUas FF PU

Diplomat s vedúcou Katedry slavistiky FF PU prof. PhDr. Júliou Dudášovou, CSc.
Foto: Autor

Fond konkurencieschopnosti PU podporí prioritné aktivity

V roku 2008 sa rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., rozhadol vytvoriť Fond konkurencieschopnosti PU ako finančný nástroj na posilnenie pozície Prešovskej univerzity v Prešove na trhu vzdelávania a výskumu.

Návrh na jeho zriadenie a finančné zabezpečenie schválili v rámci schvaľovania rozpočtu PU na rok 2008 Akademický senát PU dňa 31. marca a Správna rada PU 14. apríla. Na rok 2008 disponuje fond objemom 2 334 000 Sk na mzdy a 826 000 Sk na bežné výdavky. Z fondu budú adresným a selektívny spôsobom podporené aktivity a pracovníci, ktorí významnou mierou pri-

spievajú k udržaniu, resp. zvýšeniu konkurencieschopnosti univerzity. Ide predovšetkým o profesorov – garantov študijných programov. Cieľom je stimulovať strednú generáciu garantov a dosiahnuť aspoň strednodobú udržateľnosť práv na uskutočnenie doktorandských a magisterských študijných programov. Ďalšou kategóriou sú úspešní vedúci riešitelia medzinárodných výskumných projektov

(6. rámcový program Európskej únie) a vedúci riešitelia výskumných projektov získaných z náročných kompetetívnych grantových schém (APVV, AV), ktorých nositeľom je PU. V neposlednom rade budú podporení autori príspevkov, ktoré boli v uplynulom roku uverejnené v karentovaných časopisoch a zároveň sú evidované Univerzitnou knižnicou PU. Táto podpora bude smerovaná pracovníkom, ktorí sú v pracovnom pomere na PU na ustanovený týždenný pracovný čas (plný úvazok). V roku 2008, ako v prvom roku existencie

prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.
prvý prorektor PU,
prorektor pre vedu
a doktoranské štúdium

Katedra ekológie FHPV realizovala projekt o Medzibodroží

Po takmer dvoch rokoch príprav získala Katedra ekológie Fakulta humanitných a prírodných vied (FHPV) PU zaujímavý zahraničný grant na projekt Prieskum manažmentu a kategorizácia prírodných a chránených území Medzibodrožia v rámci programu spolupráce Interreg III A HU-SK-UA. Kedže územie sa nachádza v pôsobnosti vyššieho územného celku Košice, hlavným žiadateľom pre slovenskú stranu bol práve on.

Po právnych a administratívnych peripetiách sme mali podpísanú zmluvu až koncom apríla 2007 a nastali nechutné problémy s riešiteľmi v rámci FHPV PU. K riešeniu projektu boli prizvani poprední odborníci zo Slovenska a riešenie projektu sa mohlo začať. Našim zahraničným spolupracovníkom bola Univerzita v Miškovci, podobne ako u nás spolupracovala s viacerými regionálnymi riešiteľmi. Vzhľadom na extrémne krátky čas na riešenie boli vytvorené organizačné opatrenia, hlavne vytvorením spoločných riešiteľských dvojíc. Tie mali metódicky koordinovať výskum jednej z dvanásťich spoločných tem a kooperovať pri vytvorení spoločnej monografie o predmetnom území. Plocha Medzibodrožia zaberá v SR asi 368 km², v 32 usadlostiach žije 35 tisíc obyvateľov, z toho 43 % zaberá chránená krajinná oblasť Latorica.

Jedným z hlavných cieľov bolo vytvoriť databázu o území zo stránky hydrologickej, geologickej, pedologickej, faunistickej, floristickej, socio-ekonomickej a etnografickej. Ďalším cieľom projektu bolo odhaliť špecifické vlastnosti prírodných, technických a spoločenských charakteristik, urobiť rozbor využívania krajiny, určiť jej potenciál a vypracovať alternatívne východiská pre jednotlivé rezorty. Čiastkové poznatky

z jednotlivých odborov bolo treba sústrediť a uložiť do priestorovej databázy a vypracovať základnú zonáciu.

V určitých fázach spolupráca škrípala už aj z dôvodov rozdielnej profesijnej orientácie (základ riešiteľského tímu maďarskej strany bola katedra geografie), ale aj jazykovej rozdielnosti. Celkovo sme sa zišli s maďarskými partnermi sedemkrát.

Vznikli odborné i osobné kontakty a hoci neboli plne rešpektované metodické požiadavky, tak sa podarilo tak, že sme po dlhých prekladateľských tahaniciach (t. j. zo slovenčiny do maďarčiny a naopak) vydali spoločnú monografiu Život medzi riekami v maďarskej a slovenskej jazykovej mutácii.

Je otázkou, či sa podaril zámer. Možno, že obidve strany to ináč hodnotia. Monografia - a to aj slovenská verzia - bola vydaná na náklady maďarskej strany, ako to bolo kalkulované v spoločnom projekte. Slovenská strana má určité výhrady voči rozsahu príspevkov i jednotičej línií publikácie. To sa nakoniec dá napraviť vydaním práv v pôvodnom rozsahu v zvláštnom vydanií Zborníka FHPV PU.

Na spoločnej konferencii, ktorá sa uskutočnila v Miškovci 28. - 29. februára, odzneli vystúpenia takmer všetkých riešiteľov a všetci máme dojem, že slovenská strana nezlyhala pri riešení spoločného

projektu, ba naopak. Na konci konferencie viackrát odznela ponuka ďalej spolupracovať pri konkrétnom riešení problémov Medzibodrožia, ale aj ďalších prihraničných území. Slovenská strana navrhuje na tomto území vytvoriť trilaterálnu biosférickú rezerváciu Latorica (rezervu biosféry), na ktorej by sa podielali susedné územia, t. j. Slovensko, Maďarsko a Ukrajina. Vytvorením takejto inštitúcie by sa vytvoril základ pre výskumno-vedecké i monitorovacie aktivity, ktorých výsledky by sa uplatňovali v praktickom živote. To považujem za najdôležitejšiu šancu pre vedeckého pracovníka. Robiť niečo užitočné tu a teraz, zúročovať poznatky. Slovenská strana na konferencii navrhla metodické východiská pre výskum i optimalizačné opatrenia na zlepšenie terajšieho stavu územia. V neposlednej miere by to pomohlo mladým adeptom ekológie zo stránky odbornej i výbudovaním základne pre výskum v zmenených klimatických a socio-ekonomických podmienkach.

Analýza ukázala, že v posledných dvoch - troch decéniah došlo k výrazným zmenám nielen socio-ekonomických, ale aj hydrologických pomerov a je potrebné na tieto skutočnosti reagovať, aby sa zachránil ráz krajiny pri zabezpečovaní produkčných a mimoprodukčných funkcií krajiny.

A ako sa cítim ja sám? Teraz už lepšie. Po rokoch sa vyskytla možnosť pracovať na území, ktoré z hľadiska fyziognomického nie je zvlášť zaujímavé, ale v skutočnosti tu možno priamo „in situ“ pochopiť viaceré veci, ktoré sú

pre neodborníka skryté. Napr. vo výške 5 metrov sa môžu vyskytnúť takmer všetky druhy rastlinných spoločenstiev, t. j. od xerofilných až po hydrofilné, podobne je to pri živočíchoch. Navyše takáto práca to nie je iba základný výskum, ale aj návrhy pre spoločenskú prax. t. j. pre jednotlivé odvetia hlavne polnohospodárstvo, lesníctvo, vodné hospodárstvo, turistický ruch a iné výrobné i nevýrobné odvetia, charakteristické pre región.

V grantoch tohto typu sa hľadajú nielen kauzálné súvislosti medzi neživot, život a socio-ekonomicou zložkou, ale je to aj ekonómia v krajinе, pričom praktický ekológ vychádza z pragmatickej premisy „čo je ekologické, to je ekonomicke“. Navrhované témy pre ďalšiu spoluprácu by mali prispieť k plneniu tohto ekologicko-environmentálneho cieľa. Slovenská strana do vedeckej časti programu navrhla: sledovanie energomateriálových reťazcov (živina – sinica, rastlina - vodný živočich - ryba), t. j. zlepšiť energomateriálové toky na zvýšenie ekonomickejho potenciálu krajiny a sledovanie kolobehu uhlíka v krajine, t. j. zvýšenia produkcie uhlíka v prospech živočíšnej výroby.

Navrhované aktivity smerujú k vypracovaniu koncepcie trvalo udržateľného rozvoja, kde sa budú dôsledne udržiavať vlastnosti krajiny, rešpektujúc nároky obyvatelov na krajinu. Tieto výskumné aktivity sú o to potrebnejšie, lebo neexistujú, resp. je veľmi málo prístupov, ktoré by riešili problémy v transformujúcim sa hospodárstve.

prof. RNDr. Jozef Terek, PhD., zodpovedný riešiteľ za SR

Škola sclerosis multiplex mala svoju premiéru

V dňoch 4. - 6. apríla privítal Grand Hotel Starý Smokovec účastníkov I. Školy sclerosis multiplex (SM). Podujatie usporiadala Sekcia SM pri Slovenskej neurologickej spoločnosti (SNeS) a jej hlavnými organizátormi boli Neurologická klinika Fakultnej nemocnice s poliklinikou (FNsP) J. A. Reimana a Fakulta zdravotníctva (FZ) PU.

V neurológii sa obdobné školy – napr. Parkinsonovej choroby alebo epilepsie, usporadúvajú už niekoľko rokov, ale takýto typ edukačnej akcie pre lekárov a sestry, dostupnej širokej odbornej verejnosti, na Slovensku doteraz chýbal. Keďže poznatkov o SM pribúda priam nekontrolovaným spôsobom, pre I. ročník Školy SM sme zvolili základný edukačný program, s prezentáciou najnovších poznatkov patogenézy, diagnostiky a manažmentu liečby ochorenia – pre lekárov a sestry, preto odborný program prebiehal v dvoch sekciách.

Diagnostika i liečba ochorenia je multidisciplinárna. Na tvorbe odborného programu sa okrem neurológov podielali aj imunológovia, rádiológ, urológ, oftalmológ i psychológ. Vznikla zaujímavá ponuka prednášok, o čom svedčí aj 173 prihlásených účastníkov, pričom bohatá diskusia sa predĺžila do neskorých večerných hodín aj po ukončení programu.

Odborný program I. ročníka Školy SM je súčasťou webovej stránky FNPs J. A. Reimana (viď. <http://www.skolasasm.sk>).

Ďakujem všetkým aktívnym účastníkom z rôznych pracovísk v SR, ktorí vysokou kvalitou prednášok významnou mierou prispeli k odbornej úrovni podujatia. Osobitne chcem vyjadriť svoje podakovanie kolegom a kolegyniam z FNPs J. A. Reimana a FZ PU: MUDr. Ivanovi Minčíkovi, PhD. – prednóstovi urologickej kliniky, MUDr. Regine Bujňákové – očné oddelenie, primárovi MUDr. Štefanovi Meluchovi, MUDr. Anne Cvengrošovej, MUDr. Gabriele Šimanskej – neurologická klinika, PhDr. Marte Jakubíkovej, PhDr. Andrei Lengyelovej, Mgr. Wiolete Mikuláškovej – FZ PU a PhDr. Gabriele Mikuláškovej, PhD. – Inštitút psychológie Filozofickej fakulty PU, ktorí výborne reprezentovali svoje pracoviská na celoslovenskej akcii.

Celý priebeh I. ročníka Školy SM

zhodnotil čestný predseda podujatia a nestor slovenskej neurológie prof. MUDr. Daniel Bartko, DrSc. Vysoko vyzdvihol jej multidisciplinárnosť, aktuálnosť, kvalitu prednášok, ale aj zaradenie sekcie sestier. Sú to pre organizátorov II. ročníka veľmi povzbudivé slová. Ulahodil aj nám, ženám, keď vyzdvihol nás dominantú podiel v počte prednášok či početné zastúpenie v organizačnom výbere. Okrem iného sa nám podakoval za prácu v zdravotníctve i vysokom školstve všeobecne. Naša vďaka patrí aj sponzorujúcim farmaceutickým spoločnostiam – Teva Pharmaceuticals, generálny sponzor, Bayer - Schering Pharma, Biogen - Idec, Merck - Serono a Richter - Gedeon, bez finančnej podpory ktorých by sa táto akcia nemohla uskutočniť. Všetci účastníci I. ročníka Školy SM dostanú CD s prednáškami z tohto podujatia.

doc. MUDr. Eleonóra Klímová, CSc., predsedníčka organizačného výboru, prednóstka Neurologickej kliniky FNPs J. A. Reimana v Prešove, podpredsedníčka Sekcie SM pri SNeS

Ďalšie ocenenie Spravodlivý medzi národmi v Prešove

V súvislosti s udelením izraelského ocenia Spravodlivý medzi národmi in memoriam blahoslavenému hierarchičkovi Pavlovi Petrovi Gojdíčovi, OSBM, v januári tohto roku odovzdal gréckokatolícky kňaz Jozef Mašlej vladkovi Jánovi Babjakovi, SJ, pre expozíciu histórie Prešovskej archieparchie vyznamenanie Spravodlivý medzi národmi, ktoré bolo v roku 1997 udelené in memoriam jeho strýkovi, gréckokatolíckemu kňazovi v Olšavici Michalovi Mašlejovi. Prevzal ho vtedy práve jeho synovec o. Jozef Mašlej.

Príbeh pomoci kňaza Michala Mašleja židovským spoluobčanom je veľmi zaujímavý. Je úzko zviazaný s blahoslaveným prešovským biskupom Gojdícom. Keď sa na o. M. Mašleja obrátili Židia, aby im pomožol, on sa obrátil na svojho biskupa P. P. Gojdíca s otázkou, čo má robiť. Otec biskup mu povedal, že nie je nič dôležitejšie ako záchrana ľudského života. Vďaka jeho odvahе a obetavosti sa len v Olšavici zachránilo niekoľko desiatok ľudí, odsúdených na smrť v koncentračných táborech. Dospeli, ale aj deti sa skrývali v horách. Hlad a zima ich prinutili zísť do dediny. Skrývali ich, kde sa dalo – v senníku, na povale, v drevarni alebo v komore. Všetci prezíli. V odpise matriky farnosti Olšavica z roku 1942 sa nachádza záznam o krstoch, ktorých v tom roku bolo 48, z čoho 28 sa týkalo Židov.

Falošnú identitu jednej židovskej rodiny, ktorá našla v Olšavici útočisko pod falošným menom a pred úradmi bola vedená ako evakuanti zo Stropkova, o. M. Mašlej potvrdil na notárskom úrade v Levoči, ako aj na miestnom veliteľstve gestapa, čo svedčí o jeho nevídanej odvahе. Židov ukryval na fare a keď tam už nebolo miesta, organizoval veriacich, aby im poskytli úkryt vo vlastných domoch. Dedina sa postupne naplnila židovskými utečencami a aj keď žandárstvo a neskôr aj nemecké jednotky často robili razie v dedine, nikoho nenašli. Po potlačení povstania sa v dedine ukryvalo vyše sto Židov a partizánov. Obetavý kňaz o. Michal Mašlej nadviazal kontakty s nemeckým veliteľom a navrhol im pomoc s ubytovaním. Nemeckých vojakov ubytoval v domoch, kde sa neukrývali Židia. Nemecká jednotka mala pritom hlavný stan na fare, v ktorej suteréne sa ukryvalo množstvo Židov.“

Aj na tomto príbehu vidieť veľký pozitívny vplyv, aký mal blahoslavený prešovský biskup na svojich kňazov a veriacich.

Lubomír Petrík

Studenti fyzioterapie na odbornej exkurzii v ŽNsP v Košiciach

Katedra fyzioterapie Fakulty zdravotníctva (FZ) PU v Prešove v spolupráci so Železničnou nemocnicou s poliklinikou (ŽNsP) v Košiciach usporiadala 29. februára exkurziu pre študentov 2. ročníka študijného odboru Fyzioterapia.

Po prvýkrát študenti počas hodín fyzioterapeutických metód a postupov (FYME) mali príležitosť nahliadnuť do jedného z najmodernejších FRO oddelení v Košiciach a v rámci toho získať väčší prehľad o jednotlivých druhoch a využití elektroterapeútnych procedúr, mechanoterapie, ale aj hydroterapie, ktorá bola pre nich hlavným lákadlom. Po kolegiálnom privítaní a úvod-

nom oboznámení sa s priestormi pracoviska študenti pod dohľadom vedúcej fyzioterapeutky Bc. Evy Kavčákové absolvovali aplikáciu prístrojovej trakcie a oboznámili sa s jej praktickým využitím.

Na úseku hydroterapie absolvovali cvičenie v bazéne (na obr.) pod vedením Bc. Emilie Valkovej, ktorá si pre nich pripravila 45-minútovú ukážkovú cvičebnú jednotku,

v ktorej bolo zahrnuté široké spektrum cvikov, na základe ktorých si uvedomovali mechanický vplyv vody na organizmus a v dôsledku toho zisťovali jej rozsiahle využitie v hydrokinezioterapii. Študenti si v rámci hydroterapie tiež skúsili škôtske streky, šliapací kúpeľ, vírivý kúpeľ horných a dolných končatín, perličkový kúpeľ a v nepôslednom rade pre poslucháčov najzaujímavejší a zriedkavý na iných pracoviskách FRO hydromasážny parný box. Oboznámili ich aj s inými alternatívmi používania hydromasážnych vaní, kde uvádzali ako alternatívu uhličité kúpele, hydrogalvanické vane, celotelové vírivé kúpele a podvodnú masáž.

Keďže cieľom exkurzie bolo oboznámiť študentov s mnohostranným využitím hydroterapie a hydrokinezioterapie v praxi, môžeme konštatovať, že táto exkurzia nadmieru splnila naše očakávania a veríme, že spolupráca so ŽNsP v Košiciach bude pokračovať aj v budúcom akademickom roku. Bc. Eva Labunová, Mgr. Petra Homzová

Cena dekana FF PU prof. PhDr. Imrichovi Sedlákovi, CSc., k jeho 75. narodeninám

K inštitúciám, ktoré si dôstojným spôsobom pripomenuli životné jubileum – sedemdesiate piaté narodeniny – významného slovenského literárneho a kultúrneho historika a matičného dejateľa prof. PhDr. Imricha Sedláka, CSc., sa zaraďala aj filozofická fakulta (FF) našej univerzity. Dôvod je prostý – ide o jej bývalého pracovníka a akademického funkcionára (navyše v rokoch normalizácie politicky prenasledovaného), ktorý pre jej rozvoj a širenie jej dobrého mena vykonal nemalý kus práce. Stalo sa tak 27. februára.

Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy ISVJaMŠ FF (v spolupráci s Jazykovým odborom Matice slovenskej) zorganizovala pre svojich študentov jeho prednášku na tému Dejiny slovenskej literatúry a východné Slovensko. Podujatie otvorila vedúca katedry doc. PhDr. Marta Součková, PhD. Osobnosť a doterajšie vedecké úsilia jubilanta predstavil podpredseda záujmového matičného odboru doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc. Prednáška, približujúca najdôležitejšie výsledky jubilantových mnohoročných výskumov o účasti východného Slovenska na celoslovenských literárnych pohyboch, vzbudila veľký ohlas a vyzvala živú diskusiu. Ukázala (ako na to po jej skončení poukázala aj doc. Součková), že študenti sa zaujímajú nielen o najmodernejšie metódy analýz literárnych diel súčasných autorov, ale chcú vedieť čo najviac aj o starších etapách vývinu našej národnej literatúry.

Hned po prednáške prof. I. Sedláčka prijal dekan FF PU v Prešove prof. PhDr. Rudolf Dupkala, CSc. Na znak uznania jeho zásluh mu odovzdal Cenu dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity. V pozdravnom liste, ktorý mu prečítať a spolu s cenou (predstavuje ju vecný dar – hodnotné plniace pero) odovzdal, uviedol dôvody, ktoré ho k rozhodnutiu udeliť mu toto významné fakultné vyznamenanie viedli. Pripomenal v ňom, že jubilanta s terajšou FF PU spája jednak to, že je jedným z prvých absolventov jej bezprostrednej predchodyne – Filologickej fakulty Vysokej školy pedagogickej (v roku 1957), ale najmä desaťročie jeho úspešného pôsobenia v radoch učiteľov a akademických funkcionárov fakulty v prvej fáze jej existencie (v rokoch 1961 – 1971). Dekan v liste zároveň zdôraznil, že prof. I. Sedlák sa v rokoch svojej činorodej práce na fakulte aktívne podieľal na prudkom rozvoji jej vtedajšej pedagogickej a vedecko-výskumnnej činnosti, a tak pomohol k jej skorému etablovaniu sa do siete úspešných vysokých škôl na

Slovensku. V mene bývalých kolegov, spolupracovníkov i študentov mu vyslovil za to úprimnú vdaku a do ďalších rokov života zaželal pevné zdravie, veľa vytrvalosti a elánu potrebného na dokončenie ďalších tvorivých zámerov. (lb)

V januári tohto roka si svoje významné životné jubileum – 75. narodeniny – pripomenal jeden z našich najvýznamnejších súčasných literárnych historikov, kultúrnych historikov, muzeológov a matičných dejateľov prof. PhDr. Imrich Sedlák, CSc. Výsledkami svojej vytrvalej mnohoročnej vedeckej a organizačnej činnosti sa tento rodený Šarišan výraznou mierou zaslúžil o prehĺbenie vedeckého poznania našej kultúrnej minulosti, osobitne kultúrnej minulosti rodného východného

Jubilujúcemu prof. I. Sedlákovi odovzdal dekan FF PU v Prešove prof. R. Dupkala na znak uznania jeho zásluh Cenu dekana FF PU.

jej katedry slovenského jazyka a literatúry a niekoľko rokov aj ako jej akademický funkcionár (prodekan) sa celé nasledujúce desaťročie (1961 – 1971) významným spôsobom podieľal na rozvoji jej vzdelávacej a vedeckovýskumnej činnosti. Tu ho zastihli aj udalosti v roku 1968. Otvorene vystúpil s kritikou tzv. bratskej pomoci vojsk Varšavskej zmluvy a najmä jeho pričinením sa mesto Prešov vtedy stalo jedným z najväčších a najvýznamnejších centier obno-

tiach v novembri 1989 bol prof. I. Sedlák plne rehabilitovaný (vrátane FF PU) a s novou vervou sa pustil do náročnej inštitucionálnej (dva roky správca MS), vedeckej (jej vedecký tajomník, riaditeľ pamätníka, potom ústavu) i organizačnej matičnej činnosti (sústavne člen výboru MS, člen jej umeleckého aj jazykového záujmového odboru a zároveň predseda jej martinského miestneho odboru). Vrátil sa aj k pedagogickej činnosti – na novozaloženej Filologickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici takmer desaťročok viedol jej katedru slovakistiky a dve funkčné obdobia jej pomáhal aj vo funkcií prodekaná.

Už od čias svojich štúdií sa prof. I. Sedlák sústavne venuje štúdiu komplexu otázok literárnych tradícií východného Slovenska, a to v širokých súvislostiach celkového dejinného vývinu východného Slovenska ako organickej súčasti dejín slovenského národa a Slovenska vôbec. Svedčí o tom celý rad publikáčnych a rôznych iných výsledkov tejto jeho činnosti, ktorími presvedčivo dokázal, že východné Slovensko bolo vždy – hoci s určitými znakmi špecifickosti – súčasťou celoslovenských literárnych a kultúrnych prúdov.

Azda najvýznamnejšou časťou týchto jeho výsledkov sú samostatné vedecké monografie, v ktorých spracúva problematiku dejín slovenskej literatúry na východnom Slovensku od prvej fázy národného obrodenia až do roku 1945: Z literárneho života východného Slovenska (1960), Ján Andraščík (1965), Strieborný vek I, II (1970), Bohuš Nosák-Nezabudov (1982), Pavol Horov – ponorný básnik

Zaslúžil sa o poznanie našej minulosti

Slovenska. Svoje čestné miesto má aj v dejinách Filozofickej fakulty (FF) PU, a to ako jej učiteľ a akademický funkcionár.

Prof. Imrich Sedlák je rodák z obce Červenica (21. januára 1933). V rodnej obci prežil detstvo aj roky mladosti a tam vychodil ľudovú školu. Od roku 1945 na viac ako tri desaťročia boli jeho životné osudy úzko späté s Prešovom. V rokoch 1945 – 1953 tu navštievoval I. štátne gymnázium a v rokoch 1953 – 1957 bol jedným z prvých študentov bezprostrednej predchodyne terajšej FF PU – Filologickej fakulty Vysokej školy pedagogickej. Po dvojročnom pôsobení na jednej z miestnych stredných škôl (1957 – 1959) a rovnako dlho trvajúcej práci v pozícii verejného činiteľa (1959 – 1961) sa miestom jeho ďalších, vtedy už naširoko rozvinutých vedecko-pedagogických a organizačných aktivít stala jeho alma mater. Ako pracovník

vujúceho sa matičného hnutia na Slovensku. Za túto – vcelku veľmi záslužnú, no v očiach normalizátorov v meste i na fakulte nebezpečnú – činnosť musel opustiť nielen vysokoškolskú katedru, ale nakoniec (po piatich rokoch práce v Múzeu SRR, kam bol nútene „odložený“) aj samotný Prešov. Pomocnú ruku mu podala inštitúcia, za ktorú sa predtým tak výrazne angažoval – Matica slovenská (MS) v Martine. A tak už viac ako tri desiatky rokov (od roku 1976) je prof. I. Sedlák Martinčanom. Literárnymúzejné oddelenie MS, do ktorého nastúpil ako zamestnanec v roku 1976, postupne pretvoril na reprezentatívne Slovenské národné literárne múzeum a výrazné stopy svojich tvorivých nápadov zanechal aj na mnohých ďalších matičných projektoch, ako sú napríklad Pamätník národnnej kultúry, Ústav slovenskej literatúry MS a iné.

Je len prirodzené, že po udalos-

(dokončenie na s. 8)

Zaslúžil sa ...

(dokončenie zo s. 7)

(1990), V letokruchoch národa (1997), V čierťažiach búrok (2001) a Svitanie na východe (v tlači). K nim možno zaradiť aj edičné výbery z diel východoslovenských autorov: Jozef Tomášik-Dumín: Spevy novej doby (1965), Bohuš Nosák-Nezabudov: Spevy tatranské (1984), Anton Príďavok: Vrásky času (2007).

Prof. I. Sedlák je autorom aj množstva samostatných sprievodcov po literárnych expozíciah múzeí, pri ktorých bol zároveň autorom libriet či scenárov týchto expozícii. S Prešovom a východným Slovenskom súvisia najmä expozície Literárne tradície východného Slovenska (1976), Bernolákovci v národnom obrodení (1985), Bohuš Nosák-Nezabudov (1977), Pavol Jozef Šafárik (1986), Pavol Horov (1987) a viaceré ďalšie. Pravdaže, autorsky a organizačne sa zaslúžil aj o prípravu mnohých iných expozícii. Môžeme ich vidieť napríklad v Múzeu L. Štúra v Modre, v Literárnom múzeu A. S. Puškina v Brodzanoch, v pamätných izbách J. M. Hurbana v Hlbokom, J. G. Tajovského v Tajoze, J. Záborského v Záborí a na mnohých iných miestach.

Na rozvoji vedeckovýskumnnej činnosti v Prešove a na východnom Slovensku sa prof. I. Sedlák, popri svojich vlastných vedeckých a publikáčnych aktivitách, výraznou mierou podieľal aj ako jej agilný organizátor. Napríklad z jeho iniciatívy a vďaka jeho redakčnej a zostavateľskej práci vyšlo prvých 15 čísel významného zborníka Nové obzory (1959 – 1973), dvojvázkové Dejiny Prešova (1965), zborníky z vedeckých konferencií Prešovské kolégium v slovenských dejinách (1967), K slovenskému národnému vývinu na východnom Slovensku (1970), Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodenie (1989) a mnoho ďalších publikácií.

Prof. I. Sedlák výrazným spôsobom prispel k prehľbeniu poznania našich kultúrnych, a tým aj národných dejín. Do ďalších rokov mu želáme ešte veľa dobrého zdravia a výtrvalosti, aby stihol dokončiť všetky tie projekty a plány, ktoré už má rozpracované, prípadne do ktorých sa ešte len chce pustiť.

doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc.

Ďalšia z medzinárodných vedeckých konferencií Medzi modernou a postmodernou opäť v Prešove

Po dvoch rokoch cyklus medzinárodných vedeckých konferencií pod názvom Medzi modernou a postmodernou pokračoval opäť podujatím na pôde PU. V poradí už štvrtá medzinárodná vedecká konferencia s podtitulom Súťaživosť ako kultúrotvorný fenomén – limity efektivity sa uskutočnila 13. – 14. februára.

Spoločným menovateľom týchto podujatí je spolupráca, ktorá zlaďuje výskumné projekty Katedry občianskej a etickej výchovy Fakulty humanitných a prírodných vied (KOEV FHPV) PU v Prešove, Katedry filozofie a dejín filozofie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach a Katedry spoločenských vied Vysoké školy bánskej (VŠB) TU Ostrava. Vzišla z praktickej potreby vytvoriť priestor pre diškúr odborníkov z rôznych akademických disciplín v špecifických podmienkach viacerých univerzít.

Prvý blok výstupov tejto spolupráce bol prezentovaný v novembri 2004 na pôde UPJŠ v Košiciach v rámci medzinárodnej vedeckej konferencie nesúcej názov spoločného projektu, ktorá bola venovaná otázkam humanizácie vzdelávania. Príspevky boli publikované v zborníku NEZNÍK, P. (ed.): Medzi modernou a postmodernou. (I. a II. diel). UPJŠ, Košice 2005. 632 s. ISBN 80-7097-612-8.

Jeho logickým pokračovaním bola medzinárodná vedecká konferencia s podtitulom Partikularita a univerzalita človeka a spoločnosti, determinácie a perspektívy ich vzťahu, ktorá sa konala na pôde FHPV PU v Prešove vo februári 2006. Výstupy z tohto podujatia boli publikované v zborníku DUDINSKÝ, V.; LAČNÝ, M. (eds.): Medzi modernou a postmodernou II. Partikularita a univerzalita človeka a spoločnosti. Privatpress, Prešov 2006. 312 s. ISBN 80-89215-05-X.

Tretím podujatím v rámci tohto cyklu bola konferencia Mezi modernou a postmodernou III., ktorá sa konala vo februári 2007 na pôde VŠB TU v Ostrave a výstupy z ktorej sú dostupné v publikácii HAUER, T. (ed.): Mezi modernou a postmodernou III., VŠB TU, Ostrava 2008. 466 s. ISBN 978-80-248-1730-9.

Zameranie aktuálneho, v poradí štvrtého pokračovania cyklu konferencií bolo vymedzené tematickým rámcem grantového projektu VEGA č. 1/3609/06 Súťaživosť ako kultúrotvorný fenomén – limity

efektivity, ktorý je už tretí rok riešený na pôde KOEV FHPV PU. Centrálnou myšlienkou je skutočnosť, že v súčasnosti tvorí hra nielen predmet, ale i prostriedok vedeckého skúmania, čo umožňuje vede hlbšie sa integrovať do kultúry a kultúru nielen vo väčšej šírke spoluformovať, ale byť i kultúrou spoluformovaná. Podujatie malo teda v súlade so zameraním tejto výskumnej úlohy za cieľ interdisciplinárnu reflexiu súdobých socio-kultúrnych procesov, poskytujúcemu skrz „optiku hry a herného správania“ nové spôsoby ich tematizácie (nielen) pre potreby výchovy k občianstvu. Jednotlivé čiastkové tematické okruhy boli zamerané na filozofickú reflexiu hry a herných princípov, herné správanie a súťaživosť v reflexii spoločenských vied, ako aj na pedagogickú aplikáciu hry. Tento rok k tomu tradičným organizátorom konferencie pridublo štvrté partnerské pracovisko - Katedra spoločenských vied Pedagogickej fakulty Ostravskej univerzity v Ostrave.

Vyše 60 účastníkov konferencie, prichádzajúcich z desiatich polských, štyroch českých, ôsmich slovenských univerzít a zo Slovenskej akadémie vied (SAV), tvorilo zaujímavú vzorku načrtávajúcu obraz, ako je v súčasnosti problematika hry v stredoeurópskom kontexte rozpracovaná. Tento obraz dokumentujú i abstrakty pozvaných a prihlásených referátov, ktoré sú dostupné v elektronickom zborníku abstraktov, uverejnenom na internetovej stránke konferencie: <http://www.fhpv.unipo.sk/koev/agonweb/index.htm>.

Konferenciu otvoril vedúci KOEV FHPV PU doc. PhDr. Vladislav Dudinský, PhD., vstupné príhovory predniesli prorektorka

PU doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., a prodekan FHPV PU doc. PaedDr. Peter Beisetzer, PhD.

Hlavné referáty boli venované antropologickému a kulturologickému výkladu hry v systéme ľudskej činnosti (Jaromír Feber, VŠB TU), reflexii hry v kontexte transmodernej (Marina Čarnogurská-Ferancová, Ústav orientalistiky SAV v Bratislave) a praktickým skúsenostiam s aplikáciou hier pri zájitzkovom vzdelávaní ekonomických predmetov (Martin Menšík, Nadácia F. A. Hayeka; Ján Solík, Ekonomická univerzita v Bratislave).

Prácu v sekciách rámcovo vymezili parciálne tematické okruhy konferencie: Hra a herné princípy vo filozofickej reflexii, Herné správanie a súťaživosť v reflexii spoločenských vied (sociálna psychológia, sociológia, ekonómia, právo, politológia) a Občianska a etická výchova hrou.

Plenárne zasadanie i rokovanie v sekciách sa okrem aktívne vystupujúcich účastníkov konferencie tešili účasti poslucháčov a diskutérov nielen z radov pedagógov a študentov PU. Atmosféru v pléne i v sekciách charakterizoval bezprostredný kontakt vystupujúcich s auditóriom, diskusie boli v mnohom podnetné a neformálnym pokračovaním v prestávkach potvrdzovali aktuálnosť diskutovaných témy. V palete reflektovaných témy zaujali výstúpenia kolegov z Poľska, napríklad príspevok prof. Tadeusza Miczku Gra ako podstava interdisciplinárnosti v epoce postmodernizmu alebo výstúpenie prof. Krzysztofa Wieczoreka Filozofia ako gra z riečkywistością. Między L. Wittgensteinem a M. Geierem (oba Uniwersytet Śląski, Katowice). Ľudskej hre ako kultúrnemu textu sa venovala doc. Olga Balegová (Katedra sociálnych vied Fakulty verejnej správy UPJŠ v Košiciach).

Z ďalších parciálnych obsahových okruhov na konferencii rezonovali najmä antropologické, kulturologické, religionistické, teologicke, politologické, sociologické a ekonomicke pohľady na herné správanie či problematika hry vo výchove a vzdelávaní v kontexte súčasnosti.

Ing. Martin Lačný, PhD.,
KOEV FHPV PU

Hostom mladých teológov bol prof. Frédéric Manns, OFM, z Jeruzalema

Dňa 7. apríla mala Gréckokatolícka teologická fakulta PU možnosť privítať na svojej pôde prof. Frédérica Mannsa, OFM, profesora Nového zákona a judaizmu na fakulte biblických vied a archeológie nazývanú aj Studium Biblicum Francisanum (SBF) Pápežskej univerzity Antonianum v Jeruzaleme.

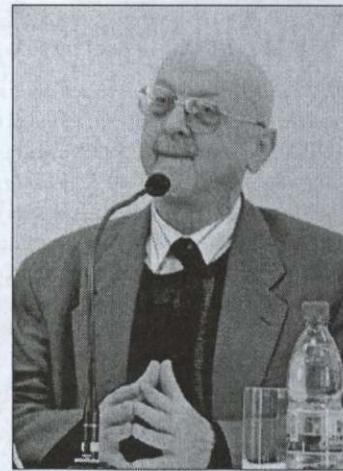
Milá návšteva spojená s prednáškou sa uskutočnila pod záštitou oddelenia biblických vied Katedry historických vied GTf PU, ktorá sa takto zapojila do celoslovenského projektu. Tieto aktivity zároveň patria k celonárodným aktivitám v roku Synody biskupov o Božom slorte a nadchádzajúcemu Roku svätého Pavla. Ide o sériu prednášok prof. F. Mannsa na teologickej fakultách na Slovensku. Sprievod tvoril prof. ThDr. ThBibl. Lic. A. Tyrol, PhD., (pedagóg Teologickej fakulty KU v Ružomberku a riaditeľ Katolíckeho biblického diela na Slovensku) a ThDr. SSLic. F. Trstenský, PhD., (pedagóg Teologickej fakulty KU).

Slovami o veľkom prínose a radosti z návštevy stretnutie

otvoril dekan GTf PU prof. ThDr. Peter Šurák, PhD. Prednáška prof. F. Mannsa bola na tému Teológia Svätého písma. Dotkol sa v nej témy výkladu a významu Svätého písma pre súčasnosť, rozoberal vzťah a náboženský dialóg medzi kresťanmi a Židmi a vyzdvihol tiež dôležitosť úlohu hermeneutiky pre interpretáciu a význam Biblie v súčasnom svete. Pri príležitosti 60. výročia založenia štátu Izrael povzbudil k návšteve Svätej zeme všetkých účastníkov, pričom podkonal, že pre toto výročie sa v Izraeli zvyšuje počet pútnikov a má byť vyšší ako v jubilejnom roku 2000. Záver stretnutia tvorila diskusia, pedagógovia a študenti položili niekoľko otázok k autentickosti výkladu Písma a vzťahu

medzi Židmi a kresťanmi.

Prof. F. Manns je kňazom, členom františkánskej rehole. Narodil sa 3. októbra 1942 vo Windhorste (Chorvátsko), ale jeho život je spojený s Francúzskom. Diplom z klasickej literatúry na univerzite v Lyone získal v roku 1964, doktorát teológie s biblickou špecializáciou na SBF v Jeruzaleme v roku 1973, v roku 1988 získal doktorát biblických vied na Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme a od roku 1996 až 2001 bol riaditeľom SBF v Jeruzaleme. Od roku 1984 pôsobí ako riadny profesor na SBF v Jeruzaleme v odbore Exegéza Nového zákona a starovekej židovskej literatúry. Je autorom množstva odborných článkov a desiatok kníh: *Essais sur le Judéo-Christianisme, Jerusalem 1977; Les symboles eau-Esprit dans le Judaïsme ancien, Jerusalem 1983; Jesus, fils de David, Paris 1994; Les enfants de Rébecca, Paris 2002;*

L'Évangile de Jean et la Sagesse, Jerusalem 2003; Heureuse foi qui as cru. Marie, une femme juive, Paris 2005.

Prednáška a diskusia prispeli k hlbšiemu porozumeniu biblických textov Písma. Záujemcom o štúdium v Jeruzaleme sa ponúka prvé číslo periodika *Theologos* 2008, v ktorom sa študenti dozvedia o štúdiu v biblických inštitútoch v Jeruzaleme.

ThDr. Daniel Slivka
a Mgr. Jana Koprivnáková

Mariánske pútnické miesta gréckokatolíkov

Oslavu Bohorodičku v podobe vedeckého seminára pripravila Katedra historických vied Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU pod názvom Mariánske pútnické miesta prešovskej gréckokatolíckej metropolie.

O adekvátny úvod do problematiky púti sa postarala PaedDr. Monika Slodičková prednáškou Teologickej rozmer mariánskych púti. Priblížila v nej všeobecné chápanie púte: „Etymologicky slovo púť sa spája s latinským slovom per agros, čo znamená cez polia, mimo miesta bývania, v cudzej krajine.“ Ďalej sa venovala púti v Biblia, kde spomenula, že svätyňou na púšti bol stan zmluvy. Púť v Biblia znamená spomienku na Jahveho prítomnosť uprostred ľudu. Mesto Jeruzalem sa tak stalo typickým miestom na putovanie. Púť v kresťanstve sa spomína vo 4. storočí, keď sa objavuje termín locus sacer ako miesto patriace Bohu. Púte sa rozvinuli zvlášť v stredoveku. Prednášateľka nevynechala ani pohľad Katechizmu katolíckej cirkevi na púte, ani pohľad velikánov, akými nepochybne boli sv. Gregor Nyský a sv. Hieroným a Egéria. Prednášku zakončila významom mariánskych pútnických miest vo všeobecnosti, a tak otvorila priestor ostatným kolegom na prednášky

o konkrétnych mariánskych pútnických miestach.

Protosynkel prešovskej archieparchie ThDr. Marcel Mojzes, PhD., sa venoval interpretácii ikony Bohorodičky z Krásneho Brodu, Rafajovce a Klokočova v teologickom kontexte mariánskych púti. Vysvetlil jednotlivé významy zobrazení na ikonách a okrajovo naznačil súvislosť s ich historiou. ThDr. Peter Borza, PhD., správca farnosti Lutina, prednášal na tému Mariánske pútnické miesto Lutina od roku 1851 dodnes. Priblížil jeho historiu a tradície, ktoré sa postupom času vytvorili. Autor knihy Ochránkyňa Zemplína ThDr. Michal Hospodár, PhD., popísal klokočovskú ikonu Božej Matky, jej históriu, jej samotné putovanie i púte priamo do Klokočova k už kópii originálnej ikony. Mariánskemu pútnickému miestu Šašová sa venoval PaedDr. František Dancák, autor monografie Gréckokatolícke mariánske pútnické miesta na Slovensku. Na záver autorka monografie Dejiny

Rafajovce Mgr. Jana Koprivnáková predstavila tradíciu mariánskeho pútnického miesta Rafajovce a zároveň uviedla svoju monografiu. V prvej časti zachytáva dejiny obce Rafajovce od prvej písomnej zmienky až po rok 2007. V prevažnej miere ide o dejiny farnosti Rafajovce, keďže zo zozbieraných prameňov sa ukázalo oddelenie vzniku obce a farnosti ako príliš umelé a formálne. Autorka poznámenala, že monografia by nemohla vzniknúť bez finančnej dotácie Prešovského samosprávneho kraja, presnejšie NEFO fondu. Vedecký garant projektu prof. Peter Šurák, PhD., spolu s Mgr. Jaroslavom Coraničom, PhD., monografiu aj recenzoval.

Bodkou za vedeckým seminárom bude dodatočne vydaný zborník prednášok, ktoré na ňom odzneli.

Andrea Čusová

Cirkev s vami počíta

V Kaplnke Najsvätejšej Trojice v Gréckokatolíckom kňazskom seminári blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove vlastky Ján Babjak, SJ, v stredu 2. apríla udelil nižšie svätenia piatim seminaristom štvrtého ročníka. Mirón Duda, Róbert Krolak, Pavel Sirotnák, Jozef Šašala a Martin Terkanič prijali službu čitateľa, kantora a svieconosiča a modlitbou vlastky, spojenou s postrihnutím vlasov, boli zároveň prijatí do duchovného stavu Prešovskej archieparchie. „Cirkev s vami počíta, počítajte aj vy s Cirkvou,“ povedal im arcibiskup a metropolita. Hovoril o väznosti duchovného povolenia, formáciu v seminári, ako aj o tom, aby bohoslovci prosili Boha o svetlo, o dar rozlišovania, aby sa správne a včas rozhodovali pre prijatie kňazského stavu buď v celibáte alebo v manželstve. Tiež zdôraznil, že pri ohlasovaní evanjelia, predovšetkým pri homilií, je potrebné Božie pravdy znázorniť nielen príkladom z knihy, ale aj svedectvom vlastného života. Na konci slávnosti svätencom zaintonoval Na mnoha a blahaja ľita. Za svätcov vlastky podával Mirón Duda. Lubomír Petrík

Využitie Školského pozemku PU v Prešove pre vzdelávaciú, vedecko-

Neoddeliteľnou súčasťou Katedry ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) PU je školský pozemok s príahlou budovou, skladom a skleníkmi. Pred viacerými rokmi vyzerali polička na tomto mieste pod prešovskou Kalváriou ako každá záhradka na dedine s pestovaním zeleniny a sadom starých ovocných stromov. Pre zatraktívnenie tohto účelového zariadenia univerzity jej pracovníkom a hlavne študentom sa urobili zmeny v pestovaní plodín s orientáciou na liečivé, aromatické a koreninové rastliny.

Súčasná koncepcia a ciele využívania Školského pozemku PU je s dôrazom na: rozšírenie druhovej biodiverzity pestovaných poľných plodín, poznanie genofondu domácich druhov rastlín z hľadiska obsahu účinných zložiek, šľachtenie nových kultivarov a odrôd s vysokým obsahom žiadanych liečebne aktívnych látok, vypracovanie agroekologických pestovateľských postupov pre širšie spektrum špeciálnych plodín a v neposlednom rade použitie bezodpadových postupov využitia odpadovej biomasy.

Vyučovanie na vysokých školách prechádza zmenami, študenti vyžadujú nielen nové a kvalitnejšie informácie, ale predovšetkým možnosť vedecky pracovať na problematikách úzko spojených s riešením praktických problémov vo výskumných projektoch. Cielenej problematike ekológie liečivých rastlín pestovaných v agroekologických podmienkach na východnom Slovensku sa venuje pozornosť na Školskom pozemku PU v Prešove hlavne v troch základných oblastiach.

Výchovno-vzdelávacia činnosť

Výberové prednášky a praktické cvičenia zamerané na liečivé rastliny sú na predmetoch, ktoré sa vyučujú na Katedre ekológie FHPV PU v Prešove, hlavne v rámci biodiverzity, ochrany genofondu a semenárstva.

Študenti majú možnosť riešiť doktorandské, diplomové a bakalárske práce zamerané na problematiku poľných ekosystémov s orientáciou na monokultúry liečivých rastlín s dôrazom na syntézy sekundárnych metabolítov, ich identifikáciu a stanovenie kvantity (použitie chemicko-analytických metod: GC, GC/MS a HPLC). Z množstva prác, ktoré tu už boli realizované od roku 2003 (môj príchod do Prešova) možno uviesť nasledujúce:

Doktoranské práce: Riadiace a kompenzačné mechanizmy v monodominantných porastoch nechtika lekárskeho (*Calendula officinalis* L.) pri ich rôznej denzite

a biosyntéza karotenoidov (RNDr. Andre Plačková) a Disturbancia vybraných druhov čeľade Asteraceae a ich metapopulačná štruktúrna, funkčná a faktorová podmienenosť (Mgr. Roman Oros).

Diplomové práce: Puškvorec obyčajný (*Acorus calamus* L.), jeho silica a extrakt a ich liečebný účinok (Júlia Zavacká), *Echinacea purpurea* – liečivá rastlina Severnej Ameriky a možnosti jej pestovania (Viera Kovalčíková), Populačná biológia porastov kotvičníka zemného (*Tribulus terrestris* L.) (Lenka Gabanyiová), Sekundárne metabolismy kotvičníka zemného (*Tribulus terrestris* L.) a jeho využitie vo farmáciu (Zuzana Šoltésová) a Vplyv rôznych typov hnojenia na kvalitatívno-kvantitatívne charakteristiky, rast a tvorbu úrody porastov maku siateho (*Papaver somniferum* L.) (Pavol Labun).

Bakalárske práce: Udržiavacie šľachtenie maku siateho (*Papaver somniferum* L.) a možnosti využitia molekulárnych metód (Miroslav Gaňa), Úrodotvorne parametre a kvalita máty piepornej (*Mentha x piperita* L.) (Branislav Hrabkovský), Kvalitatívno-kvantitatívne zloženie silice autochtoných populácií rumančeka kamilkového (*Matricaria recutita* L.) v Iráne (Ivana Sudimáková) a *Leuzea šuštičná* (*Raphonticum carthamoides* Ilja.), introdukcia do pestovania a obsah účinných látok (Antónia Repková).

Súčasťou vyučovania sú terénné cvičenia vo vzorkovnici vybraných druhov rastlín medovka lekárska, majorán záhradný, yzop lekársky, rebríček kopcový, rumanček kamilkový, šalvia lekárska, slez maurský, kocúrnik obyčajný aj iných. Odborné exkurzie nadvážajú na agroekologické postupy v produkcií liečivých rastlín a sú realizované v pestovateľských a spracovateľských podnikoch (Agrokarpaty, s. r. o., Plavnica a Calendula, a. s., Nová Lubovňa).

Vedecko-výskumná činnosť

Aktivity v tejto oblasti sú vzhľadom na malý počet pracovníkov

Pohľad na skleníky na Školskom pozemku PU pred vegetačnou sezónou.

v riešiteľských kolektívoch veľmi rozsiahle. Súvisia s riešeniami výskumných a vývojových projektov:

Štátnej výskumná úloha Eko-logizácia a ekonomická racionalizácia primárnej rastlinnej produkcie, termín riešenia: 2003 – 2005, koordinátorom bol VÚRV Piešťany, zabezpečenie riešenia: SE 02: Aspekty tvorby a kvality úrody pri pestovaní vybraných liečivých rastlín na východnom Slovensku,

Štátnej výskumná úloha Využitie domácich surovín a zdrojov, termín riešenia: 2004 – 2006, koordinátorom VÚP Bratislava, zabezpečenie riešenia: VE 9.2: Fytoprodukty pre ochranu plodín,

Aktuálne: projekt aplikovaného výskumu MŠ SR Pestovanie, zber a technologicke spracovanie liečivých rastlín s ich produkčnou, energetickou a ekonomickou parametrizáciou, termín riešenia: 2006 – 2008, a projekt podpory výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch APVV Výroba extraktov z vybraných liečivých rastlín s dôrazom na determináciu a štandardizáciu účinných látok a ich využitie pri výrobe finálnych výrobkov, koordinátorom je Calendula, a. s., Nová Lubovňa, termín riešenia: 2008 – 2010.

Výsledky vedecko-výskumnnej činnosti sú pravidelné prezentované na zahraničných a domácich podujatiach, publikované vo vedeckej i odbornej literatúre. Počet výstupov za posledných 5 rokov dosiahol vyše 100. Za zmienku stojí tiež vývoj a testovanie biologických prípravkov na ochranu rastlín (insekticídy na báze prasličky, pŕhľavy a cesnaku) a aditív na báze

pamajoránu a šalvie pre výrobu kŕmnych zmesí.

Rozsiahle sú odborné kontakty s viacerými domácimi (Šľachtiteľská stanica VÚRV v Piešťanoch Malý Šariš, VÚP Biocentrum Modra) a zahraničnými inštitúciami (N. L. Chrestensen Erfurter Samen- und Pflanzenzucht GmbH v Erfurte a Výskumný ustav liečivých rastlín Josifa Pančiča v Belehrade). Zmluvne podchýtená spolupráca s nemeckým partnerom umožňuje absolovanie stáží (až na 3 mesiace)

a výskumných pobytov pre študentov, výskumných pracovníkov a vysokoškolských učiteľov (od roku 2004 sa zúčastnili šiesti) s dôrazom na druhové rozdiely rastlín a formovanie semien vo vzťahu ku faktorom stanovišta pestovania, na vplyv podmienok na ich uskladnenie a životaschopnosť a na laboratórne skúšanie osiva.

Poradenská činnosť

Práca v tomto smere je zameraná na popularizáciu pestovania, zberu a využívania liečivých rastlín. Poradenstvo je orientované hlavne na pestovateľskú a spracovateľskú prax. Významný je podiel na organizáciách seminárov pre pestovateľov a spracovateľov týchto špeciálnych plodín, ktoré sa pravidelne konajú v Nitre (v roku 2007 sa uskutočnil už 13. ročník). Súčasťou aktuálnej poradenskej činnosti je lektorská činnosť na viacerých rekvalifikačných kurzoch organizovaných na Agroinštitúte v Nitre financovaných prostredníctvom MP SR (číslo projektu 11320400074) a akreditované MŠ SR: Pestovanie a spracovanie liečivých rastlín, ktoré sú realizované v rokoch 2006 – 2008.

výskumnú a poradenskú činnosť v oblasti ekológie liečivých rastlín

Financie

Z uvedenej veľmi diverzifikovanej výchovno-vzdelávacej, vedecko-výskumnej a poradenskej činnosti vyplýva, že financovanie chodu Školského pozemku PU v Prešove je náročné. Samozrejme, nemôže byť založené na sebestačnosti založenej na pestovaní plodín a na predaji produktov. Finančné krytie jeho celkového chodu (vodné a stočné), drobné opravy a mzdy pracovníkov je zabezpečované Rektorátom PU v Prešove. V posledných rokoch sa však využívajú na nákup osív, hnojív, pesticídov, náradia, ochranných odevov a pomôcok, ba dokonca bublovej kosačky pre rozšírenie strojového parku peniaze z uvedených získaných projektov výskumu a vývoja.

Perspektíva

Kardinálnou otázkou perspektívy v súčasných podmienkach po zmenách vo vedení univerzity (rektora, ale aj vedúceho katedry ekológie) je zachovanie existencie Školského pozemku PU v Prešove. Zo strany bývalého vedenia univerzity boli totiž dané dostatočné záruky jeho trvania. V súčasnosti sa otvorila napríklad diskusia o zriadení ZOO v Prešove (pod patronátom PU) a mohlo by sa stať skutočnosťou, že práve školský pozemok sa môže použiť na časť tohto objektu.

Na druhej strane, prioritou účelového zariadenia PU v Prešove je otvorenie sa pre prácu každého výskumno-pedagogického pracovníka nielen katedry ekológie, ale aj celej PU. Samozrejme, v rámci

**Pestovanie medovky lekárskej
(*Melissa officinalis* L.).**

koncepcie rozvoja s dôrazom na nové aspekty: striedanie a šľachtenie plodín s ich integrovanou ochranou, ale aj rozvoj pomolágie, vinohradníctva, atď., ktoré dostanú prednosť predovšetkým v riešeniach výskumných projektov, z ktorých sa dá finančovať časť nákladov. Zároveň ich charakter, aplikované výsledky a prínosy v podobe výstupov pre agroeko-

logiu, záhradníctvo a pôdohospodárstvo od úrovne pôvodných vedeckých prác až po medzinárodnú vedeckú spoluprácu budú argumentáciou pre jeho zachovanie a ďalšiu dlhoročnú existenciu.

Podákovanie

Na tomto mieste si dovolím úprimne podakovať prof. RNDr. Jozefovi Terekovi, PhD., bývalému vedúcemu katedry ekológie, hlavne za jeho budovateľské aktivity, ktoré priamo súviseli s úspešným fungovaním Školského pozemku PU za uplynulé roky. V neposlednom rade je potrebné vyzdvihnúť a zdôrazniť jeho každodenný boj na rôznych úrovniach za zachovanie jeho existencie.

doc. RNDr. Ivan Šalamon, CSc.,
Katedra ekológie FHPV PU

Životné jubileum docentky Niny Šcipanskej

Meno doc. PhDr. Niny Šcipanskej, CSc., je úzko späť s prešovskou rusistikou. Na katedre ruského jazyka a literatúry pôsobila plných tridsaťsest' rokov (1954 – 1990). Ani ako seniorka nezabúda na svoje bývalé pracovisko a aktívne sa zúčastňuje na vedeckých konferenciach, pracovných seminároch a stretnutiach. Rada sa vracia na svoju fakultu, katedru, do knižnice, medzi svojich bývalých spolupracovníkov a študentov, aby získala novú inšpiráciu na riešenie nových a nových slavistických tém. Naša vzácná kolegynia oslávila minulý rok významné životné jubileum a my jej pri tejto príležitosti trochu oneskorene, ale o to úprimnejšie, blahoželáme a do ďalších rokov jej želáme veľa zdravia, šťastia, tvorivého elánu a radosti z úspechov svojich detí a vnukov.

Doc. N. Šcipanská sa narodila 28. septembra 1932 v Moskve. Základné a stredoškolské štúdium absolvovala vo svojom rodisku na desaťročnej strednej škole (1940 – 1950). V rokoch 1950 – 1954 študovala na Filologickej fakulte Štátneho pedagogického inštitútu V. I. Lenina študijný odbor ruský jazyk a literatúra. Ako vysokoškoláčka sa zoznámila so slovenským študentom Andrejom Čumom, neskorším profesorom a dekanom Filozofickej fakulty (FF) UPJŠ v Prešove, ktorý bol vyslaný na štúdium pedagogiky do Moskvy. Svoj vztah spečali v roku 1954 svadbou a v tom istom roku nastúpili ako asistenti na Filologickú fakultu Vysokej školy pedagogickej v Prešove (v roku 1959 transformovanú na FF UPJŠ).

Hlavnú náplň jej pedagogickej práce na katedre tvorili prednášky a semináre zo syntaxe ruského jazyka, ale popri tom viedla aj lektorské cvičenia, výberové semináre a venovala sa metodike vyučovania ruštiny ako cudzieho

jazyka. Svoju pedagogickú prácu skĺbila s vedeckovýskumnou činnosťou a ruská syntax sa stala jej celoživotnou témom. Titul PhDr. získala v roku 1970 na FF Univerzite Komenského (UK) v Bratislave. Kandidátsku dízeratačnú prácu na tému Oceneno-izjasniteľnyje konstrukcií v súvremenном russkom jazyke obhájila v roku 1981 tiež na UK (I. zv. 279 s., II. zv. 257 s.). Jej školiteľom bol prof. S. I. Kriučkov, DrSc., (Moskva), oponentmi prof. PhDr. I. Kubík, CSc., (Praha), prof. PhDr. I. Svetlík, CSc., (Bratislava), prof. PhDr. J. Ružička, DrSc., (Bratislava) a doc. B. Fominych, DrSc., (Moskva). Po splnení podmienok na habilitačné konanie bola v roku 1982 menovaná za docentku v odbore ruský jazyk.

Svoje bohaté skúsenosti z vyučovania ruštiny zúročila vo vysokoškolských učebných textoch Sintaksis súvremenogo russkого языка в системе синтактического анализа I. (SPN v Bratislave 1966, 168 s.). V spoluautorstve s kole-

gyňou PhDr. V. Kovalčovou vydala o päť rokov neskôr druhý zväzok skript pod názvom Syntax ruského jazyka. II. (Složnoje sintaktičeskoje celoje v sisteme lingvo-didaktičeskogo analiza teksta) (UPJŠ v Košiciach 1987, 217 s.). Popri tom ju zaujímali aj otázky metodiky vyučovania ruštiny na základných a stredných školách, preto spolupracovala s Metodickým centrom v Prešove, s filiálkou moskovského Inštitútu A. S. Puškina v Bratislave a podieľala sa na organizovaní mnohých metodických podujati na Slovensku a v zahraničí. Na základe dlhoročných kontaktov so základnými školami vydala v spoluautorstve so svojou dcérou Táňou Žitňanskou, ktorá je výtvarníčkou, učebnú pomôcku pre počiatocnú výučbu ruštiny Karusel (2001).

Ako členka MAPRIAL-u, medzinárodnej asociácie milovníkov a priateľov ruštiny, sa zúčastnila na kongresoch rusistov (Varšava, Berlín, Praha, Budapešť, Bratislava, Sankt-Peterburg). Slovenskú rusistiku reprezentovala v roku 1968 na VI. medzinárodnom zjazde slavistov v Prahe a v roku 1993 na XI. slavistickom kongrese v Bratislave.

Zapájala sa tiež do činnosti prešovskej pobočky Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV, kde prednesla viaceré prednášky z oblasti konfrontačného výskumu ruskej a slovenskej syntaxe. Dlhodobá je jej spolupráca so

Slovenským rozhlasom, ruskou redakciou zahraničného vysielaania. Rovnako dlhodobá je jej spolupráca s ARS-om (Ars Poetica, predtým Puškinov pamätník) pri organizovaní súťaží recitátorov.

Na prednáškach a seminároch dokázala zaujať poslucháčov nielen veľmi dobrou orientáciou v odbornej problematike, ale najmä premyslenou metodikou výkladu. Naša jubilantka viedla mnohé diplomové práce, pripravovala študentov v rámci študentskej vedeckej a odbornej činnosti, podieľala sa na kontrole pedagogickej praxe, bola pedagogickou vedúcou ročníka, viedla kroniku katedry. V rámci vedeckovýskumnej činnosti bola zapojená do štátneho plánu vedeckého výskumu VIII – 8 – 9/01, kde riešila čiastkovú úlohu Syntaktický systém súčasnej ruštiny z hľadiska lingvoodidaktickej praxe so zvláštnym zreteľom na problém gramatického minima pri vyučovaní ruštiny ako cudzieho jazyka. Výsledky svojej vedeckovýskumnej práce publikovala v rusistických a slavistických časopisoch, vo vedeckých zborníkoch a odborných publikáciách. Celkovo uverejnila vyše 50 vedeckých štúdií a viac ako 30 vedecko-populárnych článkov, príspevkov a recenzíí.

Pani docentku Ninu Šcipanskú pri príležitosti životného jubilea úprimne pozdravujeme a želáme: Mnohaja blahaja leta!

prof. PhDr. Júlia Dudášová, CSc.

Adepti manažérstva hrali o pohár dekana

Do toho! Do toho! Takéto povzbudivé výkriky sa ozývali z haly PU v Prešove už od skorého rána v jeden, pre iných obyčajný, piatok. No pre mužstvá Hviezdy, FM Východňarov, FC Managers, FC No Fears, Team nádejnej Bc., FC Peoples, Piatakov FC, Druhákov, Manažment VS, VS-Team... to bolo všetko úplne inak. No podme pekne po poriadku.

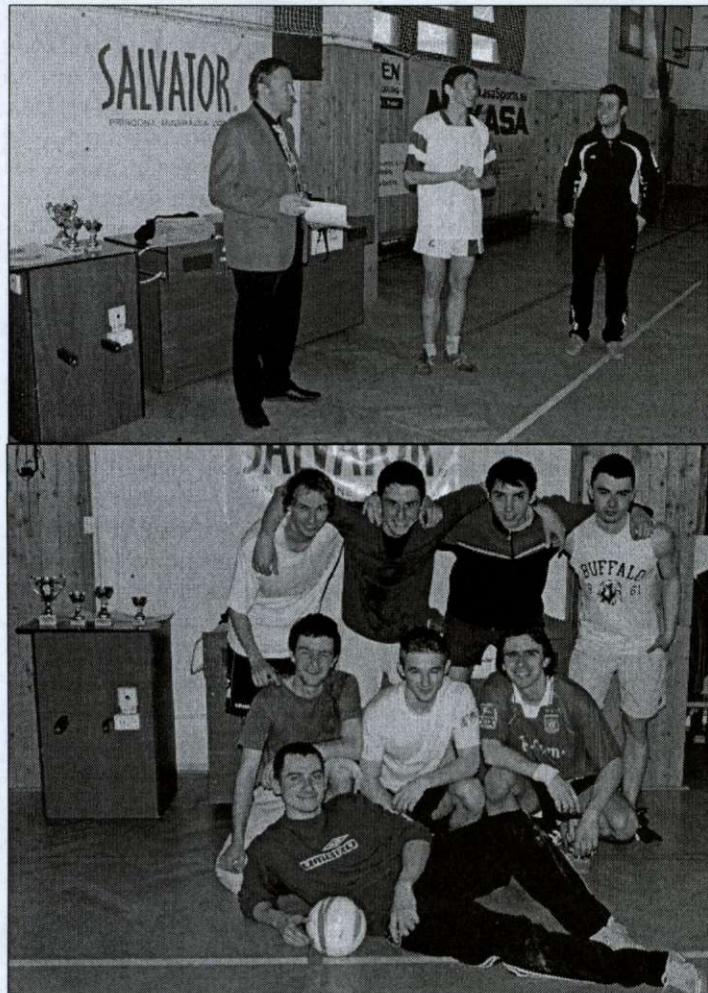
Všetko sa začalo v hlavách dvoch štvrtákov, Miloša Ortutu a Ondreja Pendráka, ktorí sa pod túto akciu podpísali ako organizátori. Práve týmto dvom mužom napadla myšlienka zorganizovať akciu, na ktorej sa študenti stretú mimo školských lavíc a zmerajú si sily v inom ako vo vedomostiach. A keďže mužskú časť populácie spája okrem iného aj futbal, bolo rozhodnuté. Aby sa pridalo na atraktívite pripravovanej akcie, bojovalo sa o pohár dekana Fakulty manažmentu (FM) PU, a to azda nemusíme nikomu pripomínať, že pokial sa pod niečo podpíše aj prof. Ing. dr. Róbert Štefko, PhD., úspech je zaručený. A tak bola koncom februára na stránkach fakulty prvýkrát uverejnená informácia o 1. ročníku halového turnaja vo futbale o pohár dekana FM PU. Nikoho neprekvapil záujem o podujatie. Organizátori boli milo prekvapení, keď sa im zaplnili všetky pozície na vytvorenie skupín A a B.

A tak 7. marca o 8. h sa začal prvý zápas. Hralo sa nepretržite do poobedňajších hodín. V hale vládla počas celého dňa športová nálada, odhadanie zvíťazí a patričná dávka napäťia. Tá sa udržala až do finálového zápasu, v ktorom sa stretli Druháci (2. ročník) a FC Peoples (4. ročník) a o víťazovi rozhodli až pokutové kopy. Napokon si pohár víťazov z rúk dekana FM prevzalo mužstvo Druháci (na obr.), na druhom mieste skončili hráči FC Peoples a na treťom mieste skončili FM Východnáre (1. ročník).

Ostáva nám len konštatovať, že to bola akcia vydarená a dúfame, že si nájdzie stabilné miesto v programe aktivít FM, o čo sa posnažia aj organizátori, ktorí už majú plány na druhý ročník. Už teraz sa tešíme na jej pokračovanie. Poháre pre medalistov sú spoľahlivo uložené vo vitríne dekana FM.

Miloš Ortuta

Foto: Jozef Kaňuk

Udialo sa v UK

Univerzitná knižnica (UK) PU sa zapojila do 9. ročníka Týždňa slovenských knižníc, ktorý na dni 10. - 16. marca vyhlásila Slovenská asociácia knižníc. O. i. pripravila skúšobný prístup do databáz BIOMED CENTRAL (od 10. marca), sprevádzkovala wi-fi pripojenia pre študentov v centrálnej študovni (od 13. marca), odpustila sankčné poplatky užívateľom služieb (od 10. do 19. marca).

11. marca

- vernisáž výstavy posterov Život zasvätený mieru, o prvej nositeľke Nobelovej ceny za mier Berthe von Suttnerovej

13. marca

- 4. medzinárodný vzdelávací projekt pre študentov stredných a vysokých škôl Masterclasses – Hands on Practice Physics

14. marca

- premietanie filmu pozoruhodnej českej filmovej dokumentárky, pedagogičky a feministky Olgy Sommerovej O čem sní ženy, v spolupráci s Českým centrom v Košiciach

2. - 4. apríla

- predajná výstava zahraničných odborných kníh Nursing & Health Science a Sports & Human Kinetics renomovaných vydavatelstiev Anshan, Bailliere Tindall, Blackwell Science, Elsevier, F.A. Davis, Haworth Press, Human Kinetics, Churchill Livingstone, IOS Press, John Wiley, Lippincott Williams & Wilkins, McGraw-Hill, Mosby, Open UP, Oxford UP, Palgrave, Prentice Hall, Routledge, Saunders, v spolupráci s akademickým kníhkupectvom Malé centrum, v študovni UK2, Partizánska 1, na vystavené knihy, kúpené, resp. záväzne objednané v priebehu výstavy bola poskytnutá zľava 10 %

10. apríla

- prezentácia publikácie Na slepačích krídlach od slovensko-švajčiarskej psychologičky, spisovateľky a publicistky Ireny Brežnej v spolupráci s Inštitútom slovakistiky, všeobecnej jazykovedy a masmediálnych štúdií FF PU, autorka v roku 1968 emigrovala do Švajčiarska, kde odvtedy žije, študovala slavistiku, filozofiu

a psychológiu na Univerzite v Bázileji, aktívne sa podieľa na práci Amnesty International, realizovala a podporovala rôzne humanitné projekty, napríklad v Guinei a v Čečensku, na Slovensku spolupracuje s feministickým vzdelávacím a publikáčnym projektom Aspekt

15. apríla

- školenie na využívanie databázy SCOPUS, do ktorej má UK PU zabezpečený prístup aj v tomto roku (http://www.pulib.sk/svk/int_scopus.html), v spolupráci so spoločnosťou Elsevier

- seminár na tému Štipendiá na zahraničné pobedy pre študentov a doktorandov, v spolupráci so SAIA, n. o., v programe o. i. informácie o štipendiách na základe bilaterálnych medzinárodných dohôd, o CEEPUS – stredo-európskom výmennom programe pre univerzitné študiá, o Akcii Rakúsko – Slovensko, podpora vo vede a vzdelávaní

15. a 16. apríla

- festival krátkych poľských filmov v rámci akcie Poľské dni v Prešove, v spolupráci s Poľským inštitútom v Bratislave, Katedrou slavistiky IRUaS FF PU a Univerzitným pastoračným centrom, v Centrálnej študovni UK PU a v čaviarni UPC, v programe Krzysztof Kieslowski: Polska Szkoła Dokumentu I. a II. (1969-1976 a 1976-1980) a Antologia Polskiej Animacji I. a II. (1958-1970 a 1971-2005)

15. až 18. apríla

- výstavka zahraničnej literatúry v spolupráci so Slovartom G. T. G. Bratislava z produkcie vydavateľstiev Elsevier, Pearson, Sage, Yale University, Thomson, K. G. Saur a i. z oblasti ekonomiky, filozofie, histórie, pedagogiky, psychológie, životného prostredia, pri predaji zľava 10 %

16. apríla

- prezentácia Katedry gréckeho jazyka a kultúry Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU spojená s predstavením publikácie Ján Zozuľák - Dana Zozuľáková: Učíme sa novogrécky jazyk a s vernisážou výstavy Ján Bartko & Manos Anastasiadis 2x60 alebo Stretnutie. (red)

Projekt audiovizuálneho DVD nosiča ocenili ako excelentný

Dvojročné úsilie členov riešiteľského kolektívu projektu KEGA - Nový audiovizuálny DVD nosič pre hudobnú výchovu v 3. a 4. ročníku ZŠ - pod vedením doc. PaedDr. Daniela Šimčíka, PhD., bolo zavŕšené 24. januára jeho úspešnou obhajobou pred odbornou komisiou.

Spoluriešitelia, PaedDr. Lubomír Šimčík, Mgr. Martin Dzurilla, Mgr. Alena Davidová a Mgr. Zuzana Horská-Mariančíková spolu s hlavným riešiteľom s potešením prijali správu, že tento projekt v rámci vyhodnotenia všetkých projektov KEGA Ministerstvo školstva SR zaradilo medzi 20 excelentných projektov. Samozrejme, najväčšiu radosť autorom projektu prinesie úspešné uvedenie tohto DVD nosiča do pedagogickej praxe.

Nácvik piesní s využitím hudobných predstáv žiakov a uvedomeneho prístupu k hudobnému materiálu je na základe konkrétnych poznatkov z pedagogickej praxe v podmienkach hudobnej edukácie na prvom stupni základnej školy (ZŠ) na veľmi nízkej úrovni. Prevažuje imitačný nácvik piesní, aj to často bez využitia sprievodného hudobného nástroja učiteľom či sprievodu na detských hudobných nástrojoch zo strany žiakov.

Táto situácia nás podnetila, aby sme sa pokúsili pomôcť učiteľovi hudobnej výchovy a žiakom na prvom stupni ZŠ. Vychádzajúc zo súčasnej situácie a reálnych podmienok hudobnej edukácie v ZŠ sme sa rozhodli pripraviť pre učiteľov a žiakov 3. a 4. ročníka audiovizuálny DVD nosič, v súčasnosti jeden z technických audiovizuálnych prostriedkov, ktorý umožňuje efektívnejšie rozvíjať spevácke hudobné schopnosti detí mladšieho školského veku.

V rámci súčasných trendov a najmodernejších technológií výchovy a vzdelávania je takýto prostriedok nazývaný Hypermedíum. Ide v podstate o systémy rôznych médií riadené počítačom, ktoré poskytujú interaktívny prístup k naštemu problému. Sú založené na dokumentoch, ktoré obsahujú okrem odkazov na iné texty aj prepojenia na iné formy prenosu informácií a práve v našom prípade sú to zvuky, notové zápis, obrazy či animácie.

Zjednodušene by sme to mohli charakterizovať ako zjedno-

nie multimédií a hypertextu. Predpokladáme pritom, že z roka na rok sa ďalej bude zlepšovať situácia vo vybavenosti ZŠ počítačovou technikou, a preto stratégii nášho hudobno-výchovného projektu stavíme na možnostiach využitia počítačovej techniky a modernej hypermediálnej techniky v hudobnej edukácii.

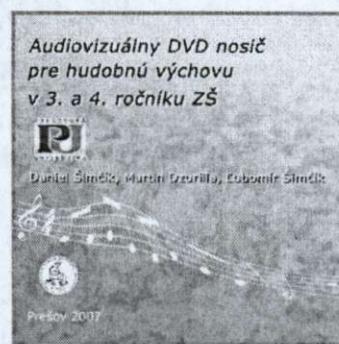
Východiskovým predpokladaným prínosom je rozvoj hudobných schopností, zručnosti, spôsobilostí a návykov, zvlášť vokálno-rytmických, vokálno-intonačných, spevácko-interpretačných a prednesových. Na dosiahnutie týchto zámerov sme zvolili konkrétny algoritmus jednotlivých krokov, ktorý sa pokúsime bližšie specificovať v metodických poznámkach k využitiu hudobného DVD nosiča.

Základným predpokladom naplnenia našich zámerov je umožniť prostredníctvom didaktického audiovizuálneho programu účinný zrakový a sluchový názor pri nácviku piesní.

V našom programe to bude celkovo tridsať piesní, z nich dvadsať z učebních hudobnej výchovy pre 3. a 4. ročník ZŠ (umelé a ľudové piesne) a desať piesní z mimoučebnicových zdrojov (piesne iných národov a autorské piesne).

Všetky piesne sú počítačovo spracované z vizuálnej a auditívnej stránky tak, aby bolo učiteľovi a žiakovi umožnené v ktorekoľvek fáze procesu uvedomenej (predstavovej) rytmizácie či vokálnej intonácie konkrétnej piesne využiť zakomponované rytmické a solmizačné slabiky ako oporné prostriedky pre navodenie konkrétnych hudobných predstáv. Zvolené spracovanie hudobného materiálu DVD nosiča umožní využitie nielen v školskej hudobnej výchove, ale aj v domáčich podmienkach s prípadným zapojením rodičov, príbuzných a známych tam, kde je v domácnosti využívaný počítač so štandardným programovým vybavením.

To fixačnej fáze nácviku spra-

covaných piesní budú mať učiteľ a žiaci k dispozícii ukážkový prednes piesne v interpretácii žiaka mladšieho školského veku, prípadne učiteľa.

Audioukážka prednesu piesne umožní prirodzene a plynulo prejsť od fázy objaviteľského prístupu k fáze interpretačno-prednesovej, v ktorej vhodná názorná audiovizuálna ukážka (žiakovi je stále k dispozícii notový zápis piesne) môže výrazne pomôcť k celkovému čo najkvalitnejšiemu zvládnutiu speváckej interpretácie a prednesu piesne žiakmi.

Na umocnenie charakteru a náladu konkrétnej piesne, ako aj na stimuláciu žiaduceho speváckeho výrazu a prednesu, slúži editačná úprava inštrumentálnych sprievodov k piesňam.

Aranžmány a efektová architektúra inštrumentálnych sprievodov sú súčasťou DVD nosiča.

Tieto hudobné podklady tvorí harmonická stránka inštrumentálneho sprievodu podporená melodickou líniou piesne s možnosťou jej vypnutia, resp. zapnutia kedykoľvek počas prehrávania.

Okrem toho sú otvorené ďalšie možnosti, napríklad na receptívne rozlišovanie rytmických zmien, zmien tempa, dynamiky či zmien tonálneho centra.

V neposlednom rade sa aranžmánmi inštrumentálnych sprievodov sleduje aj hudobný zážitok žiakov z interpretácie a prednesu piesní. Treba tiež doplniť, že výber piesní zohľadňuje predovšetkým zásadu vekovej primarnosti (týka sa to hlavne piesní mimo učebních hudobnej výchovy) a postupnosti v oblasti technickej a prednesovej náročnosti.

Odkrývanie tajomstiev

Peter Karpinský vstúpil do literatúry v roku 1997 zbierkou poviedok Oznamujeme všetkým majiteľom hrobov. O štyri roky neskôr mu vyšla kniha Rozprávok pre deti Ako sme s Čukčukom čukčukovali, ktorou si získal sympatie nielen mnohých detských čitateľov, ale aj literárnej kritiky. Nateraz poslednou knihou pre deti z dielne tohto autora sú Rozprávky z Múzea záhad a tajomstiev (Mladé letá, Bratislava 2007).

„Srdečne vás všetkých vitam. Neostýchajte sa a podte ďalej. Len podte. Volám sa Šalamún. Radoslav Šalamún.“ (s. 7) Takto sa detským čitateľom a návštěvníkom svojho Múzea záhad a tajomstiev prihováva rozprávča a zároveň aj hlavný aktér všetkých netradičných príbehov. Prostredníctvom Radoslava Šalamúna nadviazal autor s čitateľom priamy dialóg. P. Karpinský predvída reakcie mladých čitateľov a so Šalamúnovou pomocou ich vťahuje priamo do centra diania. „Prečo sa usmievate? Vy neveríte, že čosi také ako Múzeum záhad a tajomstiev existuje? Tak vás teda pozývam na jeho prehliadku.“

Citatelia v Šalamúnovej spoľnosti prechádzajú z jednej miestnosti do druhej (z jedného príbehu sa plynule presúvajú do druhého), obzerajú si vystavené nevšedné exponáty, ku ktorým sa viaže tajomný príbeh s prvkami nonsensu. Z obyčajných vecí (dáždnik, stolička, perina, dúha, rýchlik) vytvoril P. Karpinský dynamickej príbehy, ktoré držia čitateľov v náptí od začiatku do konca. Detská zvedavosť, nachádzajúca svoj odraz v pochybnostiach (čo už môže byť záhadné a tajomné na zmeškanom rýchliku, miznúcej dúhe, stratenej soche?) nútia čitateľov ísť v knihe stále ďalej, až k neodvratnému záveru.

P. Karpinský sa ešte (stále) nezabudol hrať ani zabávať. Autor nie je len zabávačom, on sám sa na svojich príbehoch zabáva. Rozumie deťom, ich potrebám a túžbam. Vie, čo detski čitatelia chcú a očakávajú od knihy. Dokázal to v pätnásťich príbehoch ukrytých v knihe Rozprávok z Múzea záhad a tajomstiev. Punc kvality dodáva knihe aj jej vizuálny vzhľad. Nielen farebné ilustrácie Ľuba Gumanu, ale v neposlednom rade aj celková grafická úprava knihy.

Martina Kasaničová

PaedDr. Lubomír Šimčík

Mikuláš Štec sa zamýšľa nad cirkevnou slovančinou v 21. storočí

V nadväznosti na vysokoškolskú učebnicu Cirkevná slovančina (Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove 2005, 465 s.) vyšla ďalšia kniha Mikuláša Šteca Cirkevná slovančina v 21. storočí (Prešov: PU 2006. 290 s.).

Už v predhovore autor konštatuje nedostatok odbornej publikácie tohto druhu pre kňazov, teológov a učiteľov náboženstva, ktorá by poskytvala vyčerpávajúce informácie o mieste cirkevnej slovančiny v súčasnosti. Organicky je kniha rozdelená na dve časti. Každá je prehľadne rozdelená na podkapitoly, čo uľahčuje orientáciu v danej problematike.

Prvá časť „Úloha a miesto cirkevnej slovančiny v liturgickom živote duchovných“ (s. 15 – 75) sa zameriava na vymedzenie pojmu cirkevnoslovanský jazyk, približuje vývinové etapy cirkevnej slovančiny a jej súčasné postavenie ako liturgického jazyka, objasňuje vzťahy cirkevnoslovanského jazyka k cyrilo-metodskej tradícii a opisuje karpatský variant cirkevnej slovančiny. Cirkevnoslovanským jazykom rozumie autor súčasný liturgický jazyk pravoslávnych veriacich a gréckokatolíkov. Polemizuje súčasne s Encyklopédiou jazykovedy (1993, s. 287), ktorá tvrdí, že cirkevná slovančina patrí k mŕtvym jazykom. V tejto súvislosti uvádzá M. Štec „zvláštny fenomén“, ktorý osciluje medzi živým a mŕtvym jazykom, pretože hoci cirkevná slovančina neplní (a ani neplnila) funkciu materinského či rodného jazyka, pravoslávni veriaci a gréckokatolíci jej rozumejú a denne sa prostredníctvom nej obracajú so svojimi prosbami k Hospodinovi.

V podkapitole Základné vývinové etapy cirkevnej slovančiny (s. 19 – 34) autor vysvetluje vzťah medzi pojмami staroslovenčina a cirkevná slovančina. Uvádzá, že cirkevná slovančina je vývinovým stupňom staroslovenčiny; ako náboženský a spisovný jazyk zanikla pomerne skoro, koncom 11. storočia. Tento zánik bol podmienený nielen vznikom jednotlivých slovanských jazykov, ale aj vnútornými fonetickými a gramatickými zmenami. Upozorňuje však na fakt, že cirkevná slovančina nezanikla úplne, pretože ostala v používaní cirkevno-náboženej literatúry. Autor v tejto podkapitole tiež uvádzá jednotlivé stupne vo vývine cirkevnej slovančiny. Opisuje reformu pravopisu, ktorá viedla k unifikácii cirkevnoslovanských

textov na jednotlivých etnických územiac a uvádzá gramatické príručky vo vývine krajín, kde sa používala cirkevná slovančina.

V podkapitole Súčasné postavenie cirkevnej slovančiny (s. 34 – 47) hodnotí miesto cirkevnej slovančiny z rôznych aspektov. Uvádzá predovšetkým politický režim v jednotlivých krajinách. Jednoznačný postoj k cirkevnej slovančine ako jedinému liturgickému jazyku zaujala pravoslávna cirkev Moskovského patriarchátu v Rusku i na Ukrajine. Podobne ako v týchto krajinách, aj u nás sa pre laickú verejnosť pre lepšiu zrozumiteľnosť prepisujú cirkevnoslovanské texty (či už do azbuky na Ukrajine alebo latinky u nás), pričom sa využíva buď bežný alebo odborný prepis. Podkapitola je doplnená príslušnými ukázkami.

O vytvorení podkarpatskej redakcie v časti východného Slovenska hovorí autor v podkapitole Karpatský variant cirkevnej slovančiny (s. 47 – 65). Táto časť je doplnená konkrétnymi realizáciami cirkevnoslovanských samohlások i spoluľások; spomína sa i modifikácia hlások a prízvuk.

Záujem verejnosti o cyrilo-metodskú tradíciu interpretuje autor v podkapitole Cirkevnoslovanský jazyk a cyrilo-metodská tradícia (s. 65 – 67). Hovorí o vzniku priaznivejších podmienok na rozvoj a pôsobenie pravoslávnej a gréckokatolíckej cirkvi v dôsledku zmeny politického režimu v štátach bývalého sovietskeho bloku.

V podkapitole Spoločenská prestíž a perspektívy cirkevnej slovančiny (s. 67 – 71) ponúka čitateľovi viaceré tendencie vo vzťahu hodnostárov východných cirkví k cirkevnej slovančine. Dôraz kladie na vytváranie podmienok na rozvoj cirkevnej slovančiny, ktorý vidí v možnosti dostať cirkevnú slovančinu pod záštitu medzinárodnej organizácie UNESCO. Na Slovensku navrhuje zaradiť cyrilské písmo do učebných osnov základných a stredných škôl. V osvojení si čítania cyrilského písma v školskom veku vidí M. Štec v dospelom veku odbúranie požiadavky na prepis cyrilských textov. Hoci konštatuje nedostatok materiálneho vybavenia na realizáciu

tejto myšlienky, ponúka zároveň riešenie v podobe vypracovania základných vedomostí z cirkevnoslovanského jazyka. Vyhotovenie podkladov tohto druhu by podľa M. Šteca slúžilo nielen v školskom vyučovaní, ale aj širokej verejnosti, ktorá sa zaujíma o cirkevnú slovančinu. V tejto súvislosti uvádzá aj popredné miesto Pravoslávnej bohosloveckej fakulty a Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU, kde sa značná pozornosť venuje aj štúdiu cirkevnej slovančiny.

Posledná podkapitola prvej časti nazvaná Jazyk homilií duchovných východného obradu (s. 71 – 75) opisuje podobu liturgického jazyka nielen u nás, ale napr. na Ukrajine či v Bulharsku. Autor uvádzá problematiku v súvislosti s nárečiami a spisovným jazykom. Celkovo kladie dôraz na zrozumiteľnosť kázne; v nárečových oblastiach zdôrazňuje význam koloritu, nie však na úkor obsahovej stránky.

Druhú časť publikácie (s. 79 – 285) tvorí skrátená verzia vysokoškolskej učebnice Cirkevná slovančina.

V časti Krátká gramatika cirkevnej časti (s. 79 – 95) uvádzá autor charakteristiku staroslovenčiny, jej zániku a vzniku cirkevnoslovenského jazyka. Kapitola je doplnená tabuľkou cyrilského písma, súčasťou ktorej je zvuková realizácia cyrilských znakov i prepis do latinky; v tejto časti je uvedené aj používanie a výslovnosť niektorých písmen cyriliky. Osobitné časti venoval autor aj prízvuku (ostrý, tupý, cirkumflex), príduchu, ktorý sa podľa gréckeho vzoru používa na prvej samohláske slova, spomína aj diakriticke znamienka – titly i číselnú hodnotu písmen cyriliky.

Každý tematický okruh druhej časti je doplnený cvičením.

Tretím tematickým celkom publikácie je Fonetika (hláskoslovie) (s. 101 – 113). V nej autor ponúka charakteristiku samohlások, spoluľások, ako aj prvé a druhé palatalizáciu.

Ďalšiu obsiahlejšiu časť venoval autor Morfológii (s. 113 – 261). Túto časť rozdelil na viacero podkapitol, v ktorých sa postupne venuje morfológickej analýze podstatných mien (s. 116 – 141), zámen (s. 141 – 156), prídavných mien (s. 156 – 175), čísloviek (s. 175 – 185), slovies (s. 185 – 242), prísloviek (s. 242 – 247), predložiek (s. 247 – 252), spojok (s. 252 – 255), častíc (s. 255

– 258) a citoslovie (s. 258 – 261). Podkapitoly dopĺňajú tabuľky, ako aj náležité cvičenia.

V poslednej časti publikácie je obsiahnutá Skladba (s. 261 – 278). Aj tú autor rozdelil na menšie celky, v ktorých prechádza od charakteristiky vety až po súveta (priradovacie a podradovacie). Časť uzatvárajú osobitné syntaktické konštrukcie (absolútne datív, datív s infinitívom, akuzatív s infinitívom, zdvojený akuzatív, akuzatív s prícastím, pleonastické výrazy).

Svojou publikáciou Cirkevná slovančina v 21. storočí otvoril M. Štec priestor hodnotným informáciám nielen pre kňazov, teológov a učiteľov náboženstva, ale aj širokej verejnosti, ktorá má záujem o bližšie poznanie cirkevnej slovančiny. Aktuálne spája teoretické poznatky s praktickými a poskytuje hodnotnú jazykovú charakteristiku cirkevnej slovančiny v potrebnom rozsahu pre vyučovanie cirkevnoslovanského jazyka v základných a stredných školách. Analyzuje doteraz málo prebádanú oblasť, čím sa zvyšuje význam tejto publikácie. Osobitne treba vyzdvihnuť snahu o zachovanie cirkevnej slovančiny a zároveň aj návrhy na dosiahnutie tohto cieľa. Recenzovaná kniha dôstojne nadväzuje na predchádzajúci titul Cirkevná slovančina a súčasne ponúka plnohodnotný podklad pre ďalšie práce z tejto oblasti.

Zuzana Vodičková,
interná doktorandka FF PU

Študenti prejavujú

Je známe, že na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte (PBF) PU sa v internej a externej forme štúdia realizujú študijné programy v odboroch Sociálna práca a Charitatívna sociálna služba. Začiatok prebiehajúceho letného semestra možno označiť za výnimočný o. i. preto, že vedenie fakulty do rozvrhu pre 3. ročník bakalárskeho štúdia zaradilo samostatný predmet Právo EÚ, čo študenti spontánne akceptovali.

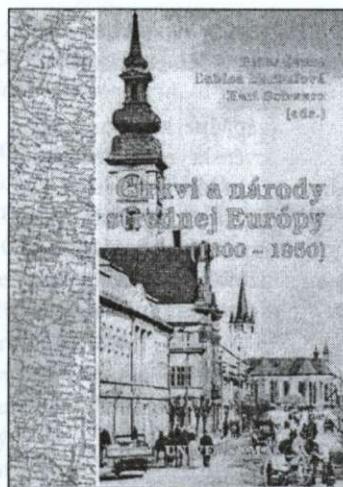
Špecifíkum tohto predmetu je v tom, že prevažná časť aktivít sa odvíja od študentov, ktorí si jednotlivé otázky z práva EÚ vyberajú slobodne, pravda, vo vzťahu k aplikáčnej praxi. Inými slovami, prednášky v danom predmete nie

Výrazný príspevok k poznaniu dejín strednej Európy

P. Švorc, L. Harbušová, K. Schwarz (eds.): *Cirkvi a národy strednej Európy (1800 – 1950)*. Universum, Prešov 2008, 357 strán. ISBN 978-80-89-89046-47-8.

Organizovanie konferencií, venovaných tématom, týkajúcich sa strednej Európy, má na dnešnom Inštitúte historie Filozofickej fakulty (IH FF) PU takmer desaťročnú tradíciu. Od roku 1998 mali historici, ale aj slavisti, germanisti, ukrainiasti, rusisti či geografi a politológovia možnosť štyrikrát sa stretnúť na prešovskej pôde a vymenit si poznatky z vybraných aspektov stredoeurópskej problematiky. Z každej konferencie vyšiel zborník, ktorého editorom sú prof. PhDr. P. Švorc, CSc., a doc. Ľubica Harbušová, CSc., z IH FF PU a univ. prof. dr. Karl Schwarz z Evanjelickej teologickej fakulty Viedenskej univerzity vo Viedni. Zborník obsahuje 26 štúdií autorov zo Slovenska, Česka, Rakúska, Maďarska, Poľska, Ruska a Ukrajiny.

Príspevky majú rozličný tematický, chronologický i priestorový záber. Sú zařízené na strednú Európu ako celok (príspevok P. Švorca o vzťahu cirkví a národného vedomia v tomto priestore v 19. storočí a v prvej polovici 20. storočia), Uhorsko (príspevok B. Ábraháma zameraný na národné náboženstvá na jeho území v 19. storočí), ako aj na problematiku slovenskej spoločnosti (príspevok M. Podrimavského na tému jej konfessionálnej a politickej diferenciácie na prelome 19. a 20. storočia, príspevok R. Holeca o vzťahoch cirkev

– národ – štát v dlhom 19. storočí v kontexte s rokom 1918 a príspevok M. Pekára o vplyve národných a náboženských princípov na charakter slovenskej štátnosti v rokoch 1939 – 1945). Špecifické zameranie má príspevok A. de Lazariho, zameraný na analýzu základných kategórií ruskej kultúry.

Pomerne veľká časť príspevkov je venovaná cirkevnnej problematike v kontexte gréckokatolíckeho, rím-

skokatolíckeho a pravoslávneho prostredia (práce J. Adama, M. Daniláka, I. Šnicera, I. Lichteja, P. Kovala, J. Kuzického, R. Vlčka, Z. J. Nenaševy, M. Dronova, P. Mareka, V. Rajspa, U. Burza, P. A. Illésa, W. Werzbienieca a M. Stolarszyka). Širší rámec má práca V. Gončeka, venovaná téme podielu cirkví, cirkevných mysliteľov a konfesionálnych strán na úsilí o európsku jednotu v 40. rokoch 20. storočia. Viaceré práce majú užší záber, zameraný na problematiku vývoja v školách v sledovanom období (viedenská evanjelicko-teologická fakulta v príspevku K. Schwarza, prešovské evanjelické kolégium v príspevkoch L. Frankovej a D. Vasiliovej).

Zborník možno považovať za výrazný príspevok k dejinám strednej Európy v 19. storočí a v prvej polovici 20. storočia. Možno ho odporúčať nielen historikom a študentom histórie, ale aj všetkým záujemcom o vývoj v priestore strednej Európy.

doc. RNDr. Robert Istok, PhD.

Vyšlo nové číslo časopisu NIPSIS

Pravoslávna bohoslovecká fakulta (PBF) PU vydáva časopis zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod č. 3600/2006. Zaobrába aktuálnymi otázkami z oblasti teológie, filozofie, etiky a duchovenstva v spoločenskom kontexte. Napľňa aj medzinárodný charakter – je zasielaný do viacerých inštitúcií v Európe a USA.

V minulých dňoch sa k čitateľom dostalo vydanie časopisu (NIPSIS, Prešov, PBF PU, roč. II/2007, č. 2, 58 s. ISSN 1337-0111), obsahom ktorého sú príspevky korešpondujúce s programom konferencie s medzinárodnou účasťou, uskutočnejnej PBF PU v minulom roku. Úvodné slovo napísal prof. ThDr. Ján Zozuľák, PhD., dekan PBF

PU, ktorý spomínanú konferenciu inicioval (v tom čase ešte ako prodekan).

Po oboznámení sa s obsahom časopisu možno konštatovať, že témy v ňom prezentované sú širokospektrálne. Napríklad Štefan Šak vo svojom príspevku (s. 30 a.n.) interpretuje otázky súvisiace s potrebou dialógu a výchovy v súčasnom svete. Vysvetluje okrem iného konzervativizmus a tradičionalizmus, zároveň upozorňuje na problémy vernosti tradícii. Eva Kušnírová (s. 42 a.n.), vychádzajúc z dostupných prameňov, približuje otázky týkajúce sa európskeho divadelného umenia s akcentom na grécke divadlo, vrátane ich významu pre súčasnosť.

Pavel Milko je autorom fažiskovo príspevku Vztah theologie a filosofie u Origena a úkoly súčasné dogmatiky (s. 3 a.n.). Ideou spravodlivosti a práva v gréckej filozofii sa zaobrá Ján Roháč v príspevku Grécky jazyk a právo (s. 37 a.n.). Vychádza z práce Bohuša Tomsa (1923), ktorá ho oslovila ešte počas štúdia práva. Nemenej zaujímavým pre čitateľa sa javí príspevok Eduarda Neupaueru Filosofie a theologie

vážny záujem aj o Lisabonskú zmluvu

sú predpísané a semináre prebiehajú formou komunikácie (verbálnej i písomnej) za koordinácie vyučujúceho. Z doterajších tém práva EÚ najviac rezonuje problematika súvisiaca s Lisabonskou zmluvou, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná na konferencii zástupcov vlád členských štátov v Bruseli 3. decembra 2007. Významné miesto študenti pripisujú tej časti textu Lisabonskej zmluvy, v ktorej sa uvádzá, že EÚ prispieva o. i. k odstráneniu chudoby a k ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa, ale aj pokiaľ ide o požiadavku prísnego dodržiavania a rozvoja medzinárodného práva, osobit-

ne dodržiavania zásad Charty Organizácie spojených národov. Na seminároch v ostatnom čase študenti signalizujú potrebu zaobrábať sa hlbšie problematikou práv, slobôd a zásad uvedených v Charte základných práv EÚ zo 7. decembra 2000 upravenej 12. decembra 2007 v Štrasburgu. Za pozitívum rozhodnutia vedenia fakulty treba považovať skutočnosť, že študenti v odbore sociálnej práce a charitatívnej a sociálnej službe môžu porovnávať výhody a nevýhody vnútrosťátného práva, práva medzinárodného a komunitárneho práva, ktoré sa týkajú občanov SR v priestore EÚ.

doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

naléhavost a aktuálnosť pravoslávnej apologetiky (s. 47 a.n.).

V časopise nechýba ani recenzia monografie Jána Zozuľáka Filozofia, teológia, jazyk vydanéj v Prešove v roku 2005, ktorá je výsledkom riešenia vedeckovýskumného projektu Charitatívna a sociálna služba v spoločnosti a Cirkvi (VEGA č. 1/2497/05). Autorom recenzie je Maroš Černý (s. 56 a.n.).

Možno vysloviť názor, že časopis sa dobre číta. Jeho obsah, vrátane uvádzaných prameňov, môže motivovať predovšetkým tých študentov (čitateľov), ktorí k danej problematike pocitili blízky vzťah, aby nastolené otázky ďalej rozvíjali, napr. aj v rámci študentských záverečných prác.

Kontakt na redakciu: PBF PU, Filokalia, Masarykova 15, 080 01 Prešov, filokalia@post.sk.

PhDr. Jozef Vorobel
Katedra kresťanskej antropológie
a sociálnej práce PBF PU

Živá syntéza ruskej literatúry

Olga Kovačičová a kol.: Slovník ruskej literatúry 11. – 20. storočia, Bratislava, Veda, Ústav svetovej literatúry SAV, Filozofická fakulta Univerzity Komenského 2007

Obsiahly Slovník ruskej literatúry 11. – 20. storočia, dielo autorického kolektív pod vedením Olgy Kovačičovej, ktorému predchádzal Krátky slovník ruských spisovateľov (2003), prevýšil očakávania. A to nielen relatívne širokým zastúpením autorov, o ktorých je v nôme reč (pravda, znalcovi vždy nejaké meno môže chýbať), ale aj rozsahom a profesionálnou úrovňou spracovania hesiel. Slovník vhodne dopĺňajú výberové vecné heslá a úvodný náčrt dejín ruskej literatúry. Podľa naslovovzatého znalca Iva Pospíšila sa dielo vyznačuje „šírkou materiálu, ktorý presahuje rad podobne koncipovaných slovníkov vzniknutých v európskom priestore“.

Pozornosť čitateľa prirodzene vzbudzuje najmä literatúra 20. storočia a súčasný literárny proces, hoci v mnohých prípadoch sa mení aj pohľad na starších autorov a na ich výtvory. Popri spisovateľoch, ktorých tvorba bola súčasťou domáceho verejného literárneho obehu, si slovník všíma emigrantskú a samizdatovú literatúru a diela, ktoré mohli vyjsť až v obdobiach politického uvoľnenia, najmä v čase perestrojky a v nasledujúcich rokoch. Registruje osudy literárnych diel a v rámci toho niekedy aj ich rozličné verzie. Miera, v akej slovník predstavuje a integruje donedávna tabuizované, je obdivuhodná. Pri práciach netabuizovaných autorov ide v mnohých prípadoch o ich reinterpretáciu.

Dobré je, že autorské heslá sa nevyčerpávajú biobibliografickými údajmi, ale prinášajú aj zvyčajne relevantnú obsažnú interpretáciu tvorby, ktorej nechýbajú poetologické rozmery. A nie sú to iba vetičky či polvety. Heslá o najvýznamnejších spisovateľoch majú charakter kratších portrétových štúdií. Hoci tvorba slovníka vychádzala z jestvujúcej domácej ruskej, slovenskej, českej a západnej rusistickej literatúry, nesporne je aj výsledkom nového skúmania a reflexie. Každé autorské heslo v závere prináša bibliografiu s údajmi o najdôležitejších vydanach, slovenských i českých prekladoch, vrátane významných časopiseckých a o domácej ruskej, slovenskej,

českej a západnej kritickej reflexii. Zreteľ slovenskej recepcie sa neraz objavuje aj v hlavnej časti hesla.

Slovník v nových predstaveniach približuje viacerých predstaviteľov modernizmu a avantgardy. V hōnej miere predstavuje reprezentantov alternatívnej postmodernej umelcovskej scény 80. a 90. rokov, s ktorých tvorbou sa spája škandalóznosť a protichodné prijímanie (Igora Jarkeviča napríklad v roku 1994 časopis Ogoňok vyhlásil za spisovateľa roka a o dva roky na to mu Literaturnoje obozrenie prisúdilo titul najhorší spisovateľ roka, s. 214).

Vďaka abecednému radeniu hesiel sa vedľa seba ocitajú autori, ktorí na sovietsku realitu reagujú rozličným spôsobom, napr. Alexander Solženycin a Vladimír Sorokin: kym pre protagonistu Solženycinovej prózy Jeden deň Ivana Denisoviča je charakteristické, že si „v krutých podmienkach lágra... dokáže v boji o každodenné prežitie zachovať ľudskú dôstojnosť“ (s. 412). Sorokin, zaradený k umelcovskej societe „odmietajúcej nevyhnutnosť mravného imperatívu v literatúre“, svoj prístup zakladá na škandalóznej dekonštrukcii „štýlových postupov sovietskej epochy“ (s. 413). Po týchto autoroch nasleduje Viktor Sosnora, ktorého postoj vzdialený a kejkoľvek okázalosti možno výčítať z týchto riadkov: „Podporil otvorený list A. Solženycina adresovaný 4. zjazdu spisovateľov ZSSR a odsudzujúci cenzúru (1967). Ked' upadol do nemilosti, lit. kruhy sa usilovali pomáhať mu, ale jeho tvorba bola prijímaná protikladne. S. nikdy nezáležalo na lacnej popularite, veľkú časť textov publikoval až v posl. rokoch“ (s. 415).

Slovník nevynecháva ani reprezentatívnych predstaviteľov socialistického realizmu, napr. S. Babajevského či F. Gladkova, ktorých kedysi oficiálne forsovaná produkcia sa medzičasom stala literárnohistorickým dokumentom.

Vzťah spisovateľov k vládnucnej moci bol rozličný. Nejeden sa na nej na rozličnom stupni podieľal. Medzi autormi figurujú aj niektorí panovníci (Vladimír Monomach, Ivan IV. Hrozný, Katarína II.).

Osudy mnohých spisovateľov boli za cárizmu a osobitne v sovietskom období poznamenané politickou perzekúciou, neraz s tragickej výuštením. Strašná sovietska realita sa premietla nielen v tvorbe, ale aj v živote spisovateľov a ich rodin, niektorí autori boli dokonca popravení (N. Gumiľov, N. Ključev, B. Pilňák, B. Livšic, I. Babel'), viacerí zahynuli v stalinských väzeniach a táboroch, alebo zomreli za nevyjasnených okolností.

V slovníku sa zaznamenávajú protestné postoje ruských spisovateľov k okupácii Československa v auguste 1968: J. Jevtušenko, A. Voznesenskij, A. Tvardovskij, L. Leonov, K. Simonov. Poslední traja, jediní zo 40-členného vedenia Zväzu spisovateľov RSFSR, odmietli podpísť „súdružský“ list československých spisovateľom, uverejnený po auguste 1968“ (s. 266). K literárne protestujúcim by bolo možné pridať G. Ajgiho. Podľa slovníka v Románe o románe z roku 1988 reflekтуje okupáciu Československa A. Bek (s. 85).

Autori slovníka na jeho ploche sústredili množstvo interpretačných postrehov, ktoré nám umožňujú pochopiť aj javy v širšie chápanom súčasnom literárnom procese. Ako príklad možno uviesť bachtinovskú pasáž o polyfónnosti Dostojevského románov: „Základom D. slova, dej, konfliktu, postav nie je stretnutie dvoch „hlasov“ (dobra a zla, lásky a nenávisti, starého a nového), z kt. jeden musí z vôle autora zvíťaziť, ale viacerých „hlasov“, kt. existujú ako nezávislé a nevyvrátilne pravdy. Spisovateľ nemyslí v pozíciách áno – nie, ale predpokladá aj inú možnosť“ (s. 139). Jedným z podnetov by mohla byť napr. aj poznámka o „cynizme“ v prózach

Vasilija Rozanova: „Vonkajškovo cynický, rafinovaný štýl, sujetové i kompozičné paradoxy zahaľujú pravú tvár autorovho „cynizmu z utrpenia“, „bolesti života“ (s. 382). Pri hesle čisté umenie a zmienkach o ňom v ruskej poézii si uvedomíme, že koncept čistej lyriky známy z európskej poézie 20. storočia sa v Rusku objavil i presadil už dávno predtým. Pri hesle o futuristovi Vasilijovi Kamenskom zistíme, že vo vytváraní viacslovných neologizmov založenom na rušení predelov medzi slovami mal neoavangardný Gennadij Ajgi v Rusku predchodcu v poézii tohto autora, atď.

Taký typ slovníka má väčšiu výpovednú hodnotu ako dejiny literatúry, ktoré sú nevyhnutne konštruktom. Literatúra sa zakladá na individuálnych úsiliach a slovník je vhodnou (i spravodliviejsou) formou jej prezentácie. Nakoniec, zaradenie autorovej tvorby do literárnohistorického kontextu v autorských heslach nechýba a úvod knihy prináša náčrt dejín ruskej literatúry a jej záver tvoria vecné heslá.

Slovník možno čítať aj ako osobitý encyklopédický román prezentujúci množstvo jedinečných ľudských príbehov ruských spisovateľov, ich život a tvorivé úsilia a zakladajúci sa na využití voľného priradovacieho skladobného princípu s rámcovaním textami inej povahy a na uplatnení biografického, literárnovedného a bibliografického diškurzu.

Autormi slovníka popri O. Kovačičovej sú I. Branská, A. Červeňák, I. Drugová, A. Eliáš, O. Guzyová, V. Kupko, M. Kusá, E. Maliti, L. Matejko, N. Muránska a S. Pašteková.

Ján Zambor

Testovanie ECDL (zatial) zadarmo

V rámci projektu Zriadenie Ústavu digitálnych kompetencií na PU (s podporou ESF) možno získať certifikát ECDL (European Computer Driving Licence - Európsky vodičský preukaz na počítač) do 31. augusta. Jedinou podmienkou je zakúpenie indexu ECDL Slovenskej informatickej spoločnosti v cene 900 Sk a samotného certifikátu v cene 100 Sk. Samotné testovanie z jednotlivých modulov je do uvedeného dátumu zadarmo. Potom bude testovanie jednotlivých modulov spoplatnené podľa schváleného cenníka. Pokyn na zakúpenie indexov dostanete od manažéra testovania Ing. Miroslava Gombára, PhD., (mirek@unipo.sk) spolu s ďalšími informáciami o testovaní po prihlásení sa na termín testovania. Termíny nájdete na stránke: <http://www.unipo.sk/udk/terminy-testovania-endl.php>.

(vp)

Na Moyzesiane 2008 bolo viac súťažiacich i viac kvality

Na pôde Pedagogickej fakulty (PF) PU v Prešove sa 3. apríla uskutočnil už 7. ročník medzinárodnej speváckej súťaže Moyzesiana 2008 pod záštitou rektora PU prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD. Pravidelne sa na nej stretávajú študenti i absolventi fakúlt pedagogického zamerania, aby konfrontovali svoje spevácke umenie.

Najnovší ročník signalizoval zaujímavý priebeh už samotným počtom súťažiacich, ktorých bolo 18 z piatich slovenských fakúlt. V porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi sme zaznamenali okrem počtu i kvalitatívny nárast vo výkonoch súťažiacich. Moyzesiana ako profesijne vyhraná spevácka súťaž vysokoškolákov, budúcich učiteľov v základných školách,

ale aj učiteľov z pedagogickej praxe v týchto školách, je typom súťaže s jasne určeným hudobno-pedagogickým, umeleckým a hudobno-výchovným poslaniem, nasmerovaným na skvalitnenie profesijnej prípravy tých, ktorí budú mať a majú za úlohu rozvíjať hudobnosť mládeže v základných školách. Súťaž nie je určená študentom vysokých umeleckých škôl, budúcim profesionálnym spevákom.

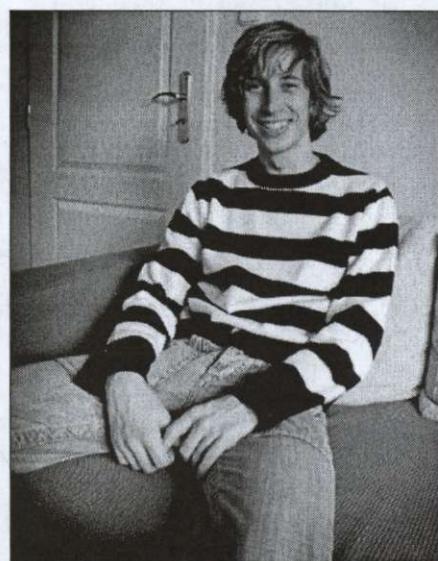
Tohoročné výkony hodnotila odborná porota v zložení: Mgr. Art. Igor Kucer, absolvent Národnej akadémie múzických umení v Kyjave, sólista opier v Kyjave, Brne a v Košiciach, Mgr. Jana Maľová a Elena Horváthová, obe sólistky spevohry Divadla Jonáša Záborského v Prešove.

Laureáti súťaže:

Peter Paleček (Filozofická fakulta PU) - Cena Mikuláša Moyzea, Stanislava Berezňáková (PF PU)

- Cena rektora PU, Lucia Komárová - Cena dekana PF PU, Komorné trio - Cena poroty, Andrea Lelóczka (všetci PF UKF Nitra) - Cena za interpretáciu starej hudby, Tatiana Hicová (Fakulta humanitných a prírodných vied PU) - Cena za interpretáciu populárnej piesne, Katarína Kubicová (FPV ŽU Žilina) - Cena za interpretáciu detskej piesne.

Po skončení súťaže sa uskutočnil s účastníkmi súťaže seminár, na ktorom členovia poroty zhodnotili priebeh celej akcie a poukázali na klady i nedostatky vo výknoch jednotlivých súťažiacich. Celkovo konštatovali spokojnosť s výkonom a všetci porotcovia potvrdili vzostupný kvalitatívny trend v porovnaní s predchádzajúcimi

Peter Paleček (Filozofická fakulta PU) získal Cenu Mikuláša Moyzea.

Foto: Archív

ročníkmi. Seminár bol i vhodnou príležitosťou na výmenu skúseností a rád v ďalšej speváckej príprave. Pedagógovia ocenili prípravu a priebeh súťaže a tlmočili podakovanie celému prípravnému výboru Moyzesiany.

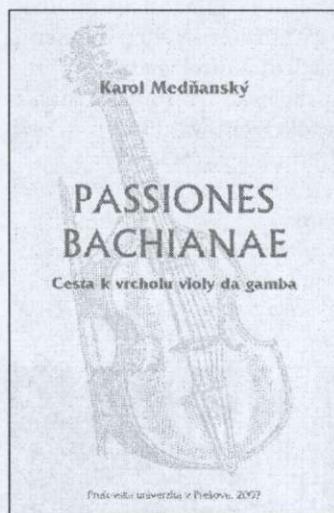
PaedDr. Lubomír Šimčík, predsedajúci organizačného výboru

Variácie na pašiový príbeh

Koncom minulého roku vyšla už druhá zo série publikácií Karola Medňanského venovaných postaveniu violy da gamba vo vokálno-instrumentálnych dielach Johanna Sebastiana Bacha. Monografia *Passiones Bachianae – Cesta k vrcholu violy da gamba* (vydala PU v Prešove v roku 2007) nabáda už názvom k úvahie, prečo autor označil obsadenie a funkciu violy da gamba v dvoch Bachových majstrovských zhudobneniach pašiového príbehu za „cestu k vrcholu violy da gamba“.

Odpoveď si pozorný čitateľ dokáže nájsť sám. K. Medňanský predstavuje „nástroj vznešenosť a smútku“ s osobným zaujatím a dôverou znalosťou vychádzajúcou nielen z vlastnej interpretačnej praxe, ale aj z dôkladnej znalosti problematiky dejín tohto nástroja, estetiky a štýlu v kontexte európskych hudobných tradícii 16. - 18. storočia. V publikácii možno nájsť detailné informácie o histórii violy da gamba a o tradícii hry na tomto nástroji v Nemecku, kde autor konkretizuje vplyvy anglickej, talianskej a francúzskej školy na nemeckých skladateľov a interpretov 17. a 18. storočia.

Centrálna myšlienka knihy osciluje okolo pozoruhodnej syntézy, akú predstavuje pašiová tvorba Johanna Sebastiana Bacha v kontexte vývoja hudobnej dramatiky neskorého baroka

rétoriky a číselnej symboliky. Využitie konkrétnego obsadenia jednotlivých hudobných čísel je vždy v súlade s intenciou libreta a analytický nachádza v tejto hudbe množstvo zaujímavých súvislostí i skrytých výpovedí.

K. Medňanský venoval analytickú časť svojej knihy šiestim hudobným číslam – štyrom z Matúšových a dvom z Jánových pašií. Ide o recitativy a árie, v ktorých J. S. Bach obsadił violu da

gambu. Detailný pohľad na tieto hudobné čísla odkryva krehkú krásu barokovej hudobnej poetiky, s ktorou sa skladateľ, povedané slovami K. Medňanského „stotožnil už ako osamelá, v podstate malo pochopená, aj keď v mnohých oblastiach uznaná výnimcočná osobnosť“. Naďaj, v tomto pohľade sa nám aj viola da gamba, ktorá Bachovi poslúžila na symbolické vyjadrenie niektorých kľúčových myšlienok pašiového príbehu, javí ako nástroj z tohto už doznievajúceho sveta subtilných zvukových i výrazových odtieňov, ktorý neskôršia doba odsunula na okraj svojou záľubou v masívnej alebo jednoznačnej zvukovosti a „prirodzenom“ výraze citovej estetiky. V Bachových pašiach zasvetil tento svet ešte raz naplno svojimi pestrými farbami, medzi ktorými má viola da gamba ako nástroj symbolujúci vznešenosť a smútok svoju viac než symbolickú úlohu.

Peter Ruščin

PU podporuje Prešov v úsilí o titul Európske hlavné mesto kultúry 2013

Projekt Európske hlavné mesto kultúry (EHMK) 2013 je pre Prešov okrem iného šancou vyzdvihnuť bohatosť a diverzitu európskej kultúry a jej prvkov v regióne.

PU sa podieľa na kandidatúre Prešova na titul EHMK finančovaním v oblasti neinvestičných nákladov 2 %, t. j. 16 mil. Sk (celková suma 800 mil. Sk). V rámci projektu Zabudnutý drahokam v časti Šanca pre drahokam Európy zameranej na profesionálne a amatérské umenie sa svojimi aktivitami zapojila aj Rada pre umeleckú činnosť (RUČ) PU, resp. umelecké súbory pôsobiaci v prostredí PU.

Na rok 2008 sú naplánované tieto kultúrno-spoločenské podujatia umeleckých súborov priamo v meste Prešov:

Apríl:
Moysesiana – medzinárodná spevácka súťaž študentov vysokých škôl

Garant: Pedagogická fakulta PU, Katedra umeleckej, estetickej a pohybovej výchovy, prešovský hudobný spolok Súzvuk

Umelecké teleso: Piano vocal, Pedagogická fakulta, miešaný spevácky zbor Nostro canto, Fakulta humanitných a prírodných vied

Termín: 3. apríl, aula PF PU v Prešove

Jarný koncert Cameraty academic a jej hostí – koncert venovaný životnému jubileu Mgr. art. Karola Medňanského, PhD., umeleckému vedúcemu a dirigentovi Camerata academica

Garant: PU – Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby, Univerzitná knižnica

Umelecké teleso: Camerata academic

Termín: 29. apríl, centrálna študovňa UK PU v Prešove

Máj:
Fotografická súťaž o cenu rektora Prešovskej univerzity v Prešove

Garant: PU v Prešove – Študentské servisné centrum

Termín: 30. máj – vyhlásenie výsledkov

Odpustová slávnosť

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta

Termín: 12. máj, Gréckokatolícky kniažský seminár blahoslaveného P. P. Gojdiča v Prešove

Vystúpenie pre domov sociál-

ných služieb

Umelecké teleso: vysokoškolský folklórny súbor Torysa, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby

Termín: máj, Ul. Veselá
DOREMI FA - okresná prehliadka speváckych zborov

Umelecké teleso: ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica a miešaný spevácky zbor Nostro canto, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby. Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: máj, PKO Prešov
Kultúrny program pri udeľovaní čestného doktorátu dr. h. c., ks. prof. dr. hab. Tadeuszowi Zasepovi

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: 6. máj, historická budova DJZ v Prešove

Akademický Prešov – súťaž umeleckej tvorivosti vysokoškolákov

Garant: MŠ SR, MK SR, PU v Prešove - Filozofická fakulta, Inštitút estetiky vied o umení, Katedra kulturologie

Umelecké teleso: Študentské divadlo FF PU v Prešove

Termín: máj (október)

Jún:

Kultúrne leto Prešov 2008

Umelecké teleso: vysokoškolský folklórny súbor Torysa, FHPV,

Katedra hudby

Termín: jún, pešia zóna Prešov
Diakonské vysviacky

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: 1. jún, Katedrálny chrám sv. Jána Krstiteľa v Prešove
Kňazské vysviacky

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: 15. jún, Katedrálny chrám sv. Jána Krstiteľa v Prešove

September:

Prešovské výstavné trhy

Umelecké teleso: vysokoškolský folklórny súbor Torysa, FHPV, Katedra hudby

Termín: september

190. výročie Prešovského biskupstva – duchovný a kultúrny program

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: september, Katedrálny chrám sv. Jána Krstiteľa v Prešove

November:

Akademické komorné koncerty

Garant: Ministerstvo kultúry SR
Organizátori: PU v Prešove, Vysokoškolský klub a univerzitné pastoračné centrum dr. Š. Heseka, Univerzitná knižnica PU v Prešove

Umelecké teleso: Camerata academic, študenti PU v Prešove

Termín: november

Večerný koncert pri príležitosti prezentovania CD-nosičov

Umelecké teleso: ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica a miešaný spevácky zbor Nostro canto, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby.

Termín: november

Výchovný koncert pre stredoškolskú mládež

Umelecké teleso: ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica a miešaný spevácky zbor Nostro canto, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby.

Termín: november

XVII. ročník medzinárodného festivalu duchovných piesní byzantského obradu

Umelecké teleso: Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: 28. – 30. november, Katedrálny chrám sv. Jána Krstiteľa v Prešove

December:

Adventný koncert Camerata academic a jej hostí

Organizátori: PU v Prešove, FHPV, Katedra hudby, Univerzitná knižnica PU v Prešove

Umelecké teleso: Camerata academic

Termín: december, centrálna študovňa UK

IX. vianočný koncert Prešovskej univerzity v Prešove

Garant: PU v Prešove

Termín: december, PKO

Vianočné vystúpenie pre mesto Prešov

Umelecké teleso: ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica a miešaný spevácky zbor Nostro canto, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra hudby. Zbor sv. Romana Sladkopevca, Gréckokatolícka teologická fakulta.

Termín: december, pešia zóna Prešov

V tomto kalendári sú plánované kultúrno-spoločenské podujatia s vystúpeniami umeleckých súborov PU. Je pravdepodobné, že niektoré umelecké súbory vystúpia v rámci mesta Prešov aj na neplánovaných, mimoriadnych podujatiach, resp. na základe ponúk mesta.

PhDr. Viliam Tarjányi,
tajomník RUČ

K častým reprezentantom PU na verejnosti patrí zbor Nostro canto pod vedením Mgr. Tatiany Kanišákovej, PhD.

Autogram od Hrbatého

V piatok 22. februára 2008 bola na Fakulte športu (FŠ) PU v Prešove milá slávnosť. Fakultu navštívil slovenský daviscupový reprezentant Dominik Hrbatý. Tento 30-ročný tenista s prívlastkom tímový hráč, lebo - podľa vlastných slov i slov súperov v Davisovom pohári - hrá viac ako na 100 percent, ukázal prítomným časť svojho tenisového umenia v exhibičnom stretnutí. V nôme mal za súperov hráčov z PU i ďal-

ších pozvaných hráčov z Prešova. Na exhibičné stretnutie sa prišli pozrieť aj rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., prorektorka doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., a kvestorka PU Ing. Mária Nováková. Škoda, že účasť študentov bola minimálna.

Hoci je Dominik na seba ako profesionál náročný a tenis ho pohlcuje, neľutuje čas na autogramiády, je ústretový k médiám a neodmieta ani fanúšikov, ktorí ho

zastavia, aby sa s ním odfotografovali. Je tenisovou osobnosťou bez hviezdnych manierov. Po stretnutí sa uskutočnila autogramiáda a spoločné fotografovanie.

Okrem tenisového stretnutia sa uskutočnilo aj krátke a o to srdiečnejšie prijatie Dominika Hrbatého na dekanáte FŠ.

*doc. PaedDr. Viera Bebčáková, PhD.
Foto pre časopis PU:
Viktor Zamborský*

Diplomový koncert „u Löfflera“ v Košiciach

O. Jeňová a jej pedagogička L. Kistyová pri štvorručnej klavírnej hre.

Bežci Prešovom

Najstaršie bežecké podujatie svojho druhu na Slovensku - 48. ročník Večerného behu Prešovom - sa uskutoční v stredu 7. mája od 17. h na Hlavnej ulici. Príťažlivé podujatie pre všetky vekové kategórie pripravujú mesto Prešov, TJ Slávia PU a Oblastný bežecký spolok v Prešove. Osobitne sa bude hodnoti kategória vysokoškolákov a vysokoškoláčok. Súčasťou večerného behu budú preteky na kolieskových korčuliach. Živú riavu v centre mesta umocní bohatý športový a kultúrny program. Organizátori pripravili niekoľko zmien. Najväčšou je tá, že muži, ženy a veteráni budú mať spoločný štart o 19.05 h. (jac)

Komu dākujeme?

Predsa Fakulty športu PU v Prešove a Mgr. Petrovi Bakalárovi, ktorý sa venuje seniorkám pri realizácii projektu Pro-senior. S veľkým nadšením sa seniorky zapojili do projektu a jeho veľká trpezlivosť a oddanosť, s akou sa nám venuje, sa nedá vyjadriť slovami. Obsah a forma projektu nás natoľko oslovili, že pravidelne navštievujeme hodiny cvičenia v utorok a vo štvrtok. Byť fit aj v seniorskom veku, to je tá najsilnejšia motivácia. Všetkým, ktorí sa pričinili o realizáciu projektu, patrí pomyselná športová medaila a naše - Ďakujeme.

Za seniorky:
Mgr. Mária Kočišková

Múzeum Vojtecha Löfflera v Košiciach už niekoľko rokov realizuje umelecké programy netradičného zámeru i obsahu. Dňa 5. februára k nim nesporne patril i diplomový koncert mladej klaviristky Olgy Jeňovej, študujúcej na Fakulte humanitných a prírodných vied PU odbor hudobná výchova - nemecký jazyk a literatúra. Hru na klavír študuje pod vedením Mgr. art. Lubice Kistyovej, PhD.

Nebýva bežné, aby študentka s takými širokými záujmami uviedla celovečerný koncert v náročnom hudobnom centre, akým dnes Košice nesporne sú. Vyžaduje to kvalitnú technickú i muzikálnu úroveň, istotu a odvahu. Tá sa prejavila už pri výbere repertoáru: dvaja romantickí géniovia – Franz Schubert a Johannes Brahms a dve veľké osobnosti hudby 20. storočia – Arnold Schönberg a Paul Hindemith. Osobitne je možné oceniť fakt, že v rámci programu zazneli i dve slávne romantické skladby, ktoré sa pomerne často a vo výborných interpretáciách objavujú na svetových koncertných pódiach: Schubertova Sonáta A dur

a Brahmsova Rapsódia g mol.

Napriek všetkým kritériám musíme úprimne priznať, že sa mladej umelkyni podarilo vytvoriť zaujímavý koncert. Taký, pri ktorom poslucháč zatvorí oči, dáva sa unášať hudbou a je mu dobre.

Vrcholom večera boli tri skladby pre štvorručný klavír. Dokázali, aké je pri vyučovaní hry na klavíri výhodné, keď pedagóg verejne dokazuje, že vie nielen učiť, ale aj na vysokej úrovni koncertne vystupovať.

Bol to pekný koncert a skvelý začiatok cesty mladej pianistky. Želám jej veľa úspechov.

dr. Vlastimil Tichý

Basketbalistky PU po dlhých rokoch opäť medzi elitou

Basketbalistky BK 99 PU, horný rad zľava: Marek Matej, manažér, Ing. Jozef Višňovský, prezent klubu, Alexandra Pribulová, Nikola Ciuliová, PaedDr. Eva Polakovičová, asistentka trénerky, Mgr. Jaroslava Rubická, trénerka, Michaela Stasová, Barbora Hospodárová, Ing. Anton Hrinda, vedúci družstva, doc. Marián Vojčík, športový riaditeľ. Dolný rad zľava: Michaela Priščáková, Petra Sukubová, Ivana Bláhová, Petra Körtvéllyesiová, Zuzana Birošová, Ingrid Hrindová. Na snímke chýbajú niektoré členky kolektív.

Foto: Viktor Zamborský

V rozhodujúcom zápase v Ružomberku mladé basketbalistky Prešovskej univerzity pod vedením trénerky Mgr. Jaroslavy Rubickej a asistentky trénerky PaedDr. Evy Polakovičovej si zabezpečili postup do najvyššej celoslovenskej súťaže.

Hráčkam aj realizačnému teamu gratulujueme. Splnil sa športový cieľ, ktorý sme si dali na začiatku sezóny. Do Prešova na akademickú pôdu ženský basketbal tradične

patrí, čo konštatujú aj basketbaloví experti z celého Slovenska.

Podáková sa je potrebné vedeniu PU aj mestu Prešov za podporu, ktorú ženský basketbal dostal. Veríme, že táto úspešne začatá spolupráca bude pokračovať a vyústi v dobrú športovú aj spoločenskú reprezentáciu.

Ešte sa neskončil výbuch radosti na ružomberskej palubovke po skončení zápasu a už sme konštatovali, že nás čaká obrovský kus

odbornej aj organizačnej práce. Veríme, že budeme úspešní.

doc. dr. Marián Vojčík, PhD., športový riaditeľ klubu

Basketbalistky BK 99 PU skončili v prvej lige – skupina Východ na druhom mieste a tým mohli bojať o postup do extraligy. Po troch zo šiestich zápasov baráže boli bez prehry na čele. Družstvo prišla posilniť výbornou hrou Eva Antalecová, ktorú si priaznivci

(jr)

Aerobička Ivana Faměrová dvojnásobnou majsterkou SR

Skvele si na medzinárodných majstrovstvách Slovenska v gymnastickom aerobiku v Nových Zámkoch počínali pretekárky Klubu gymnastických športov (KGŠ) TJ Slávia PU pod vedením trénerky docentky Kvetoslavy Perečinskej. V rámci majstrovstiev Slovenska získali päť medailí, čo je pre klub jedinečným a historickým úspechom.

Najviac radosti urobila Ivana Faměrová, ktorá sa stala juniorskou majsterkou Slovenska a vybojovala si tak účasť na aprílových majstrovstvách sveta v nemeckom

Ulme. V rámci medzinárodných majstrovstiev Slovenska skončila Ivana na 5. mieste. Zuzana Lukáčová dosiahla 4. miesto v rámci slovenských majstrovstiev a na medzinárodnom šampionáte patrila 11. pozícia.

Majsterkami Slovenska sa stali juniorky KGŠ Slávia PU I. Faměrová, Alexandra Kováčská, Z. Lukáčová v súťaži trojíc. V rámci medzinárodného šampionátu Slovenska im patrila 9. priečka.

Vanda Kobulská sa stala slovenskou šampiónkou v kategórii starších žiačok. Bronzovú medailu

v tejto kategórii získala Karolína Kollárová. Na štvrtej priečke skončila Dominika Sedláčková, ôsma bola Ivana Ligušová. Staršie žiačky V. Kobulská, D. Sedláčková, K. Kollárová sa tešili aj zo zisku striebornej medaily v súťaži trojíc.

KGŠ TJ Slávia PU mal zastúpenie tiež v súťaži senioriek. V rámci majstrovstiev Slovenska získala Petra Tomková 4. miesto a Alžbeta Segedyová 5. Na medzinárodnom šampionáte patrila Petre 10. pozícia a Alžbetie 11.

Prvé kolo Pohára federácií v gymnastickom aerobiku sa uskutoční v hale PU 21. júna.

(jac)

basketbalu pamäťajú ako študentku a hráčku Slávie UPJŠ.

Výsledky z prvej časti baráže:

- Cassovia Košice „B“ 93:45.
- LS UK Bratislava 98:59 (Hospodárová 24, Pribulová 16, Antalecová 12, Bláhová 11, Sukubová 10, Jurčenková 9, Stašová 8, Ciuliová a Priščáková po 4, Birošová, Čarnoká, Körtvéllyesiová).
- MBK Ružomberok „B“ 70:62 (Antalecová 23, Jurčenková 18, Ciuliová 15, Hospodárová 9, Čarnoká a Pribulová po 2, Bláhová 1, Potočná, Sukubová).

Trénerka Mgr. J. Rubická prvú časť baráže hodnotila takto:

„Urobili sme krôčiky k vytuženému postupu. Proti Bratislavie spočiatku dievčatá vyprodukovali viaceré chyby, no po nástupe posil sa upokojili. Zapli v obrane, zakončovali peknými kombináciami, ktoré diváci odmenili potleskom. Konečný výsledok je pre odvetu veľmi priaznivý. Kvalita béčka Ružomberka bola vysoká, vo svojich radoch má polovicu juniorskej reprezentácie, pravidelne hrávajú za extraligové áčko. Skvelou streľbou a rýchlosťou únikov sa ujali Ružomberčanky vedenia, ktoré si udržiaval až do tretej štvrtiny. Nám sa strelecky nedarilo, robili sme chyby v obrane. Zlepšenou obranou a veľkou túžbou po víťazstve sme nakoniec priebeh zápasu otočili a vyhrali o 8 bodov. Odvetu v Ružomberku bude ľahšia, ale pripravíme sa čo najzodpovednejšie a budeme bojať o každý bod.“

(jr)

uskutočnilo 12. apríla v Brne. Juniorska A. Kováčská si vybojovala 3. miesto (v rámci Slovenska bola prvá), I. Faměrová skončila 4. (v rámci SR bola druhá). Seniorska Alžbeta Segedyová skončila na 6. priečke (v rámci Slovenska bola druhá), P. Tomková bola 8. (4.). V súťaži trojíc získali staršie žiačky V. Kobulská, K. Kollárová, D. Sedláčková 6. miesto a v rámci Slovenska boli najlepšie.

Druhé kolo Pohára federácií v gymnastickom aerobiku sa uskutoční v hale PU 21. júna.